

Қазақстан Республикасы оқу- ағарту министрлігі
Алматы қаласы білім басқармасы
«Алматы қаласы Түркісіб ауданының психологиялық-медициналық-педагогикалық
консультациясы» КММ

Әдістемелік құрал

**ПСИХИКАЛЫҚ ДАМУЫ ТЕЖЕЛГЕН БАЛАЛАРДЫҢ ЕСТЕ САҚТАУ
ҚАБІЛЕТІН ДАМУҒА АРНАЛҒАН ИННОВАЦИЯЛЫҚ ӘДІСТЕР**
(арнайы мекемеге арналған)

Абенова Индира Болатовна
педагог- эксперт
дефектолог

Алматы 2025

КІРІСПЕ

Қазіргі білім беру жүйесінде ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалардың, соның ішінде психикалық дамуы тежелген (ПДТ) балалардың когнитивтік қабілеттерін дамыту өзекті міндеттердің бірі болып табылады. Танымдық үдерістердің ішінде есте сақтау қабілеті оқушылардың оқу жетістіктеріне тікелей әсер ететін негізгі компоненттердің бірі ретінде ерекше назар аударуды талап етеді. Сондықтан ПДТ балалардың есте сақтау қабілетін дамытуға бағытталған тиімді педагогикалық әдістер мен инновациялық технологияларды қолдану қажеттігі туындайды.

Еліміздің білім беру саласындағы стратегиялық құжаттарда ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалардың әлеуетін дамыту және олардың өмірге бейімделу қабілеттерін арттыру мақсатында жаңартылған мазмұндағы бағдарламаларды енгізу басымдық ретінде анықталған. Зерттеулер нәтижелері көрсеткендей, ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалардың когнитивтік дағдыларын дамыту үшін инновациялық әдістерді жүйелі қолдану олардың академиялық және әлеуметтік жетістіктерін едәуір арттыруға мүмкіндік береді.

Ұсынылып отырған әдістемелік құрал психикалық дамуы тежелген балалардың есте сақтау қабілетін дамытуға бағытталған инновациялық әдістер мен технологияларды қолдануды көздейді. Құрал құрылымында когнитивтік ойындар, арт-терапия, нейроойындар, интерактивті цифрлық ресурстар және басқа да заманауи тәсілдер қарастырылған. Бұл әдістер ПДТ балалардың когнитивтік дамуын кешенді түрде қолдауға және олардың оқуға деген қызығушылығын арттыруға мүмкіндік береді.

Құралдың өзектілігі психикалық дамуы тежелген балалардың білім алуында жиі кездесетін қиындықтарды шешуге, танымдық процестерді жетілдіруге және оларды оқыту мен тәрбиелеудің сапасын арттыруға бағытталуымен анықталады. Сонымен қатар, әдістемелік құрал заманауи ғылыми-зерттеу нәтижелеріне сүйеніп, ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалармен жұмыс істеу барысында педагогтарға әдістемелік қолдау көрсетуді қамтамасыз етеді.

Бұл әдістемелік құрал теориялық және практикалық негіздерді үйлестіре отырып, психикалық дамуы тежелген балалардың когнитивтік дамуын қолдау саласында жаңа әдіснамалық көзқарастар ұсынады. Құралдың мазмұны балалардың ерекшеліктерін ескере отырып, олардың есте сақтау қабілетін дамытуға бағытталған нақты, тиімді және қолдануға ыңғайлы құралдарды қамтиды.

Психикалық дамуы тежелген мектепке дейінгі балалардың есте сақтау қабілетін дамытуға арналған инновациялық әдістердің ғылыми негіздері

Психикалық дамуы тежелген (ПДТ) мектепке дейінгі балалардың танымдық қабілеттерін дамыту мәселесі қазіргі білім беру жүйесіндегі маңызды бағыттардың бірі болып табылады. Бұл балалардың есте сақтау қабілетінің төмендігі олардың күнделікті өмірде ақпаратты қабылдау, сақтау және қайта жаңғырту процестерінде қиындықтарға тап болуына әкеледі. Сондықтан, олардың когнитивтік дамуын қолдау мақсатында ғылыми тұрғыдан негізделген тиімді әдістер мен технологияларды қолдану қажеттілігі туындайды. Ғылыми тұрғыда ПДТ балалардың есте сақтау қабілетін дамыту танымдық, эмоциялық және мотивациялық процестердің өзара байланысын ескеруді талап етеді. Бұл үдерісте психология, педагогика және нейропсихология салаларында жасалған бірқатар маңызды теориялар мен зерттеулер негізге алынады:

1. Л.С. Выготскийдің «жақын арадағы даму аймағы» теориясы

Выготскийдің «жақын арадағы даму аймағы» тұжырымдамасына сәйкес, балалардың дамуы олардың әлеуетін іске асыру үшін мұғалімдердің, ата-аналардың немесе құрдастарының қолдауымен жүзеге асады. Бұл теория ПДТ балалардың есте сақтау қабілетін дамытуда олардың мүмкіндіктерін ескеріп, арнайы ұйымдастырылған тапсырмалар арқылы ақпаратты қабылдау және сақтау қабілеттерін жақсартуға бағытталған.

2. Ж. Пиаже және когнитивтік даму сатылары

Пиаже мектепке дейінгі балалардың ойлау қабілетінің көрнекі-бейнелік сипатта болатынын анықтады. Оның теориясы ПДТ балалардың есте сақтау қабілетін дамытуда көрнекі құралдарды, ойын элементтерін және тәжірибелік тапсырмаларды қолданудың маңыздылығын көрсетеді.

3. А.Р. Лурия және нейропсихологиялық зерттеулер

Лурияның нейропсихологиялық зерттеулері есте сақтау қабілетінің мидың әртүрлі құрылымдарымен байланысты екенін анықтады. Оның тұжырымдамалары мектепке дейінгі балалардың когнитивтік процестерін жетілдіру үшін нейроооындар мен когнитивтік жаттығуларды қолдануға негіз болады.

4. Мария Монтессори әдістемесі

Монтессори балалардың өзіндік әрекетке негізделген оқыту жүйесін ұсынды. Оның әдістемесі мектепке дейінгі балалардың ақпаратты тәжірибелік әрекет арқылы есте сақтау қабілеттерін дамытуда ерекше орын алады.

5. Л.И. Божович және мотивацияның рөлі

Божович мотивацияның когнитивтік процестерге әсерін зерттей отырып, балалардың эмоционалдық жағдайын жақсарту арқылы олардың есте сақтау қабілетін арттыруға болатынын көрсетті. Бұл мотивацияны арттыру үшін ойын және марапаттау әдістерін қолдану тиімді.

6. Н.Ф. Талызина және бағдарламалық оқыту

Талызина бағдарламалық оқытудың кезеңдік әдістерін зерттей отырып, балалардың ақпаратты жүйелі меңгеруін қамтамасыз ету арқылы есте сақтау қабілеттерін дамытуға болатынын анықтады.

7. Говард Гарднердің көптік интеллект теориясы

Гарднердің теориясы әр баланың өзіндік ерекшеліктеріне сәйкес әдістерді қолдануды ұсынады. Бұл тәсіл ПДТ балалардың визуалды, музыкалық немесе кинестетикалық қабілеттерін пайдалана отырып, олардың есте сақтау қабілетін арттыруға мүмкіндік береді.

Инновациялық әдістер

1.Мнемотехника: Символдар мен ассоциацияларды қолдану арқылы ақпаратты жеңіл есте сақтау әдістері. Мысалы, суреттерді немесе белгілерді пайдалану арқылы ақпаратты визуализациялау балалардың есте сақтау қабілетін арттырады.

2.Ойын технологиялары: Ойындар арқылы балалардың танымдық белсенділігін арттыру. Мысалы, суреттерді сәйкестендіру немесе танымдық жұмбақтарды шешу балалардың есте сақтау қабілетін дамытады.

3.Арт-терапия: Сурет салу, мүсіндеу немесе музыка арқылы балалардың эмоционалдық жағдайын жақсартып, олардың ақпаратты қабылдау және сақтау қабілеттерін арттыру.

4.Нейроойындар: Ми белсенділігін ынталандыратын арнайы ойындар. Бұл әдістер балалардың когнитивтік процестерін жетілдіруде жоғары тиімділік көрсетеді.

5.Интерактивті платформалар: WordWall, Quizizz, Kahoot сияқты цифрлық құралдарды қолдану оқу процесін қызықты әрі тиімді етеді. Мұндай платформалар арқылы балалар ойын түрінде білім алады және ақпаратты оңай есте сақтайды.

ПДТ балалардың есте сақтау қабілетін дамыту келесі себептермен түсіндіріледі:

1. **Әлеуметтік бейімделу:** Балалардың өмір сүру сапасын арттырып, қоғамға тиімді интеграциялануына ықпал етеді.
2. **Тұлғалық даму:** Танымдық қабілеттерді дамыту олардың болашақ өмірде жетістікке жетуіне негіз болады.
3. **Білім беру талаптары:** Қазақстанның инклюзивті білім беру жүйесінің негізгі міндеттерінің бірі ерекше қажеттіліктері бар балалардың мүмкіндіктерін барынша дамыту болып табылады.

Қорыта айтқанда, психикалық дамуы тежелген мектепке дейінгі балалардың есте сақтау қабілетін дамытуға арналған әдістер ғылыми тұрғыдан негізделген және тәжірибелік тұрғыдан дәлелденген. Бұл әдістер олардың когнитивтік және эмоциялық дамуын қолдап қана қоймай, болашақ өмірге бейімделуіне де мүмкіндік береді. Инновациялық технологиялар мен заманауи әдістерді үйлесімді қолдану арқылы балалардың танымдық әлеуетін кешенді дамытуға қол жеткізуге болады.

Психикалық дамуы тежелген балалардың есте сақтау қабілетін дамытуға арналған инновациялық әдістердің бағыты

Мектепке дейінгі психикалық дамуы тежелген (ПДТ) балалардың есте сақтау қабілетін дамыту дефектологтың кәсіби қызметінің маңызды аспектілерінің бірі болып табылады. Бұл процесс балалардың танымдық және әлеуметтік дағдыларын жетілдірумен қатар, олардың ақпаратты қабылдау, сақтау және қайта жаңғырту қабілеттерін дамытуға бағытталған. Дефектологтың бұл бағыттағы жұмысы ғылыми тұрғыдан негізделген және кешенді түрде жүзеге асырылады.

1. Диагностикалық жұмыс

Диагностика – дефектолог қызметінің бастапқы кезеңі, ол баланың есте сақтау қабілетінің ағымдағы жағдайын анықтауға бағытталған.

Міндеттері:

- Баланың қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді есте сақтау қабілетінің деңгейін бағалау.
- Есте сақтау процестерінің түрлерін (көру, есту, қозғалыстық) зерттеу.
- Баланың жеке ерекшеліктері мен даму қажеттіліктеріне сәйкес түзету-дамыту бағдарламасын құру.

Әдістер:

- Психодиагностикалық тесттер (суреттерді есте сақтау, сөздерді қайталау, қысқа мәтіндерді еске түсіру).
- Бақылау және әңгімелесу арқылы ақпарат жинау.
- Арнайы диагностикалық тапсырмалар: мысалы, бірнеше затты немесе әрекетті көрсету, кейін оларды қайта жаңғыртуды сұрау.

2. Жеке дамыту бағдарламасын құру

Әр баланың жеке даму ерекшеліктерін ескере отырып, дефектолог оқу және түзету бағдарламасын әзірлейді. Бұл бағдарлама баланың есте сақтау қабілетін кешенді дамытуға бағытталады.

Міндеттері:

- Есте сақтау қабілетін дамыту бойынша нақты қысқа және ұзақ мерзімді мақсаттарды анықтау.
- Түзету жұмыстарының мазмұны мен әдістерін таңдау.
- Баланың даму динамикасын ескере отырып, жұмысты кезең-кезеңмен жоспарлау.

Бағдарламаның мазмұны:

- Танымдық қабілеттерді дамытуға арналған тапсырмалар мен ойындар.
- Жүйелі қайталау мен бекітуге арналған жаттығулар.
- Әр кезеңдегі жетістіктерді бағалау құралдары.

3. Ойын технологияларын қолдану

Ойындар мектепке дейінгі балалардың ақпаратты жеңіл қабылдап, есте сақтауына көмектеседі. Ойын технологиялары дефектологиялық жұмыстың маңызды бөлігі болып табылады.

Әдістер:

1. **"Суреттерді сәйкестендіру":** Балаларға екі топтағы суреттер беріледі, оларды жұптастырып немесе логикалық байланысты анықтау қажет.
2. **"Тірек суреттер арқылы есте сақтау":** Балаларға мәтін мазмұнын бейнелейтін суреттер ұсынылады, олар осы суреттер арқылы әңгімені қайта жаңғыртады.
3. **"Қозғалыс және есте сақтау" әдісі:** Әр қимыл белгілі бір сөзге немесе әрекетке сәйкес келетін тапсырмалар.

Мақсаттары:

- Есте сақтау процесін қызықты әрі белсенді ету.

- Көрнекі және кинестетикалық есте сақтауды дамыту.
- Баланың мотивациясын арттыру арқылы түзету жұмыстарының тиімділігін арттыру.

4. Ата-аналармен жұмыс

Ата-аналар баланың есте сақтау қабілетін дамыту процесінде маңызды серіктестер болып табылады. Дефектолог олардың оқу-тәрбиелік қызметін бағыттап, балаға үй жағдайында қолдау көрсетуді ұйымдастыруға көмектеседі.

Міндеттері:

- Ата-аналарды баланың когнитивтік дамуының ерекшеліктері туралы ақпараттандыру.
- Үй жағдайында қолдануға арналған арнайы ойындар мен жаттығуларды ұсыну.
- Балаға күнделікті өмірде есте сақтау қабілетін дамытуға көмектесетін практикалық кеңестер беру.

Кеңестер:

- Суреттер мен сөздерді бірге қайталау.
- Заттардың немесе оқиғалардың қысқа тізімін жаттау.
- Қарапайым әңгімелер құрастыру немесе оларды еске түсіру.

5. Топтық сабақтарды ұйымдастыру

Топтық жұмыс балалардың әлеуметтік дағдыларын дамытуға және есте сақтау қабілетін жетілдіруге мүмкіндік береді. Мұндай сабақтарда балалар бір-бірімен қарым-қатынас жасап, бірлесіп тапсырмаларды орындайды.

Міндеттері:

- Балалардың есте сақтау қабілеттерін топтық тапсырмалар арқылы дамыту.
- Әлеуметтік өзара әрекеттесуді нығайту.
- Жұптық және топтық жұмыстар арқылы коммуникативтік дағдыларды жетілдіру.

Әдістер:

- **"Бір-бірін тыңдау":** Балалар жұпта жұмыс істеп, бір-бірінің айтқандарын қайталап айтып береді.
- **"Топтық ойындар":** Балалар ортақ тапсырманы орындау үшін бірге жұмыс істейді, мысалы, сурет бөліктерін жинап, толық бейнені құрастырады.

6. Инновациялық әдістерді қолдану

Заманауи әдістер дефектологиялық жұмыстың тиімділігін арттырып, балалардың танымдық процестерін жетілдіруге бағытталған.

Әдістер:

- **Мнемотехника:** Ақпаратты визуализациялау және ассоциацияларды пайдалану арқылы есте сақтау.
- **Интерактивті платформалар:** WordWall, Quizizz, Kahoot сияқты құралдарды қолдану арқылы қызықты және тиімді сабақ ұйымдастыру.
- **Ақпаратты визуализациялау:** Диаграммалар, кестелер мен схемаларды пайдалану арқылы ақпаратты есте сақтау процесін жеңілдету.

7. Нәтижелерді бағалау және талдау

Жұмыс тиімділігін бағалау дефектологтың негізгі міндеттерінің бірі болып табылады. Бағалау баланың даму динамикасын бақылауға және оқу бағдарламасын түзетуге мүмкіндік береді.

Бағалау құралдары:

- Баланың есте сақтау қабілетін бақылауға арналған кестелер.
- Қайталау тапсырмалары арқылы баланың прогресін анықтау.
- Жеке жетістіктерді салыстыру.

Мақсаттары:

- Баланың даму деңгейін жүйелі түрде қадағалау.
- Жұмыс барысында қажетті түзетулер енгізу.

Қорытындылай келе, мектепке дейінгі психикалық дамуы тежелген балалардың есте сақтау қабілетін дамытуға бағытталған дефектолог жұмысы кешенді және жүйелі түрде жүргізілуі тиіс. Диагностика, жеке бағдарлама құру, ойын технологияларын қолдану, ата-аналармен жұмыс, топтық сабақтар және инновациялық әдістерді қолдану сияқты бағыттар баланың танымдық және әлеуметтік қабілеттерін жан-жақты дамытуға мүмкіндік береді. Бұл жұмыс әдістері баланың танымдық процестерін қолдаумен қатар, оның өмірге бейімделуіне және болашақта табысты дамуына негіз қалайды.

1-сабақ. Когнитивтік ойындар арқылы есте сақтау қабілетін дамыту әдісі

Кіріспе:

Мектепке дейінгі кезең – баланың танымдық, эмоционалдық және психикалық дамуының қарқынды жүретін маңызды кезеңі. Бұл жас аралығында балалардың есте сақтау, ойлау, зейін және қабылдау сияқты негізгі когнитивтік процестері белсенді түрде қалыптасады. Психикалық дамуында тежелуі бар балалар үшін бұл процестердің дамуы біршама қиындықтарды туындатуы мүмкін, себебі олардың танымдық белсенділігі, ақпаратты қабылдау және өңдеу қабілеті баяу жүреді. Когнитивтік ойындар – арнайы ұйымдастырылған тапсырмалар мен ойын түрлерінің жиынтығы болып табылады. Олар баланың күнделікті өмірде кездесетін ақпараттарды жеңіл әрі тиімді есте сақтауына, ойлау қабілетінің белсенділігіне және зейін шоғырландыруына ықпал етеді. Есте сақтау қабілеті әсіресе мектепке дейінгі жаста маңызды рөл атқарады, себебі бұл кезеңде балалардың сөздік қоры, логикалық ойлауы және шығармашылық қабілеттері қалыптасады.

Мақсаты: Психикалық дамуында тежелуі бар 3-5 жас мектепке дейінгі балалардың есте сақтау қабілетін когнитивтік ойындар арқылы дамыту.

Бағалау критерийлері:

- Тапсырмалар барысында баланың ақпаратты есте сақтау деңгейі.
- Ойын барысында баланың зейінін шоғырландыру қабілеті.
- Берілген тапсырмаларды орындау дәлдігі мен жылдамдығы.

Тапсырмалар:

1. "Сурет жұптарын тап"

- **Мақсаты:** Баланың визуалды есте сақтау қабілетін дамыту.
- **Мазмұны:** Балаларға түрлі суреттер (мысалы, жануарлар, жемістер, көлік түрлері) салынған карточкалар беріледі. Олар алдымен карточкаларды 20 секундтай қарап шығады. Кейін суреттер аударылып, балалардан олардың жұптарын табу сұралады.
- **Орындау әдісі:** Балалар кезек-кезек карточкаларды ашады және сәйкес жұпты табуға тырысады.
- **Дескрипторлар:**
 - Карточкалардың жұбын дұрыс анықтайды.
 - Қателік саны аз.
 - Барлық жұптарды табады.

2. "Дыбыстарды қайтала"

- **Мақсаты:** Баланың есту арқылы есте сақтау қабілетін дамыту.
- **Мазмұны:** Дефектолог 2-4 дыбыс немесе қысқа сөйлемді айтады (мысалы, "мысық мияулайды", "құс ұшады"). Балалар оларды тыңдап, қайталауы керек. Әр деңгей сайын дыбыстар немесе сөйлемдер саны артады.
- **Орындау әдісі:** Балалар педагог айтқан дыбыстарды немесе сөйлемдерді кезекпен қайталайды.

- **Дескрипторлар:**
 - Барлық дыбыстарды дұрыс қайталайды.
 - Қателіксіз қайталанатын сөйлемдердің саны артады.

3. "Жоғалған затты тап"

- **Мақсаты:** Баланың зейінін және есте сақтау қабілетін дамыту.
- **Мазмұны:** Балаларға ойыншықтардан тұратын топ көрсетіледі (мысалы, доп, машина, қуыршақ). Кейін бір затты жасырып, балалардан қай заттың жоқ екенін табу сұралады.
- **Орындау әдісі:** Балалар барлық заттарды қарап алады, содан соң бір затты дефектолог алып тастайды. Балалар жоқ затты атауы керек.
- **Дескрипторлар:**
 - Балалар жоқ затты жылдам анықтайды.
 - Әрбір кезеңде зейіні жақсарады.

4. "Қозғалыс комбинациясын қайтала"

- **Мақсаты:** Қозғалыс және моторлық есте сақтауды дамыту.
- **Мазмұны:** Педагог қозғалыстардың комбинациясын (мысалы, қол шапалақтау, бас шайқау, аяқты топылдату) көрсетеді. Балалар осы қозғалыстарды қайталауы керек.
- **Орындау әдісі:** Әр қозғалыс тізбегі біртіндеп қиындайды. Балалар педагог көрсеткен тізбекті дәл қайталайды.
- **Дескрипторлар:**
 - Қозғалыстарды реттілікпен қайталайды.
 - Қателіксіз орындаған қозғалыстар саны артады.

Әдістің артықшылықтары:

- Балалардың есте сақтау қабілетін дамытуға бағытталған.
- Ойын арқылы баланың қызығушылығын оятады.
- Әр түрлі сезім мүшелерін (көру, есту, қозғалыс) белсенді түрде дамытады.

Күтілетін нәтиже:

- Баланың визуалды, есту және моторлық есте сақтау қабілеті жақсарады.
- Ойындар арқылы баланың зейіні шоғырланып, ойлау қабілеті дамиды.
- Баланың оқу және танымдық белсенділігі артады.

Қажетті материалдар:

- Карточкалар (суреттермен).
- Әртүрлі дыбыс жазбалары немесе музыкалық аспаптар.

Қорыта айтқанда, когнитивтік ойындар психикалық дамуында тежелуі бар 3-5 жас аралығындағы балалардың танымдық қабілеттерін дамытуға арналған тиімді құрал болып табылады. Олар балалардың ақпаратты қабылдау, сақтау және өңдеу қабілеттерін жетілдірумен қатар, эмоционалдық жағдайын тұрақтандырып, оқу үдерісіне деген қызығушылығын арттырады. Арнайы педагогикалық тәсілдер негізінде ұйымдастырылған бұл ойындар баланың жеке ерекшеліктерін ескеріп, олардың әлеуетін ашуға және болашақтағы оқу мен әлеуметтік өмірге бейімделуіне ықпал етеді.

2-сабақ. Мнемотехника әдісі

Кіріспе:

Мнемотехника – есте сақтау қабілетін дамытуға арналған арнайы әдістер жиынтығы. Бұл әдіс балалардың ақпаратты жылдам және оңай есте сақтауы үшін түрлі ассоциациялар, бейнелер, ритмдер мен символдарды қолдануды қамтиды. Арнайы педагогикада мнемотехниканың маңызы ерекше, себебі ол психикалық дамуында тежелуі бар балалардың когнитивтік процестерін белсендіру мен оқу-танымдық іс-әрекеттеріне қолдау көрсетуге мүмкіндік береді. Мектепке дейінгі кезеңде мнемотехниканы қолдану балалардың ойлау жүйесін, сөздік қорын, зейінін және есте сақтау қабілетін дамытуға ықпал етеді.

Мақсаты:

Психикалық дамуында тежелуі бар 3-5 жас аралығындағы балалардың есте сақтау қабілетін мнемотехника әдістерін қолдану арқылы дамыту, ақпаратты қабылдау мен өңдеу дағдыларын жетілдіру.

Бағалау критерийлері:

- Балалардың ақпаратты мнемотехникалық әдістер арқылы есте сақтауы.
- Ассоциациялар мен бейнелерді дұрыс қолдануы.
- Тапсырмаларды орындау жылдамдығы мен дәлдігі.
- Есте сақтау барысында қателіктер санының азаюы.

Тапсырмалар:

1. "Суреттер арқылы сөздерді есте сақтау"

- **Мақсаты:** Визуалды есте сақтау қабілетін дамыту.
- **Мазмұны:** Балаларға 4-5 зат бейнеленген суреттер (мысалы, алма, кітап, доп, үй) көрсетіледі. Суреттердің атаулары айтылып, балалар оларды есте сақтауы қажет. Кейін суреттер жабылып, балалардан қандай суреттер болғаны сұралады.
- **Орындау әдісі:** Балалар суреттерді қарап, атауларын қайталайды. Кейін өздігінен атауларын еске түсіреді.
- **Дескрипторлар:**
 - Балалар суреттердің атауын дұрыс атайды.
 - Барлық сөздерді есте сақтайды.
 - Қателіктер саны азаяды.

2. "Ассоциация құру"

- **Мақсаты:** Қиял мен логикалық ойлауды қолдану арқылы есте сақтауды жетілдіру.
- **Мазмұны:** Балаларға сөздердің жұптары беріледі (мысалы, «мысық – сүт», «гүл – көбелек»). Балалар бұл жұптар арасында логикалық байланыс құруы қажет.
- **Орындау әдісі:** Балаларға сөз жұптары ұсынылады. Олар сөздердің байланысын түсіндіріп, жаттап алуы керек. Кейін сөздердің бірін айтқанда, балалар екіншісін атауы қажет.
- **Дескрипторлар:**
 - Логикалық байланысты дұрыс құрады.

- Жұптарды есіне түсіреді.
- Қателіксіз атайды.

3. "Бірге сурет саламыз"

- **Мақсаты:** Қабылдау мен есте сақтау қабілетін дамыту.
- **Мазмұны:** Балаларға қысқа әңгіме немесе өлең оқылып, сол бойынша сурет салу ұсынылады. Әңгімеде белгілі бір заттар мен әрекеттер аталып өтеді. Балалар сол элементтерді есте сақтап, суретке түсіруі керек.
- **Орындау әдісі:** Әңгіме оқылып болған соң, балалар өздерінің естігендері бойынша сурет салады.
- **Дескрипторлар:**
 - Әңгімеде айтылған барлық элементтерді суретке қосады.
 - Суретте маңызды заттар мен әрекеттерді бейнелейді.

4. "Символдар арқылы жаттау"

- **Мақсаты:** Символдар мен белгілерді қолдану арқылы есте сақтау қабілетін дамыту.
- **Мазмұны:** Балаларға заттардың суреттері орнына олардың символдары беріледі (мысалы, күн – шеңбер, кітап – төртбұрыш). Балалар осы символдарды пайдаланып, заттардың атауларын есте сақтайды.
- **Орындау әдісі:** Әр затқа сәйкес символ көрсетіледі. Балалар символдарды қарап, заттардың атауларын айтады. Кейін тек символдарды көрсеткенде, олар заттарды атайды.
- **Дескрипторлар:**
 - Символдарды дұрыс сәйкестендіреді.
 - Барлық заттарды есте сақтайды.

Мнемотехника әдісінің артықшылықтары:

- Ақпаратты қабылдаудың әртүрлі жолдарын ұсынады (визуалды, есту, логикалық).
- Балалардың ассоциативті ойлауын дамытады.
- Қолдану оңай әрі қызықты.
- Жеке және топтық жұмысқа бейімделген

Күтілетін нәтиже:

- Балалардың визуалды, есту және символикалық есте сақтау қабілеттері жақсарады.
- Ақпаратты есте сақтау жылдамдығы мен сапасы артады.
- Тапсырмаларға деген қызығушылық пен мотивация көтеріледі.

Қажетті материалдар:

- Сурет карточкалары.
- Қарапайым символдар немесе белгілер.
- Фломастерлер мен қағаздар.
- Қысқа әңгімелер немесе өлеңдер жинағы.

Қорытынды:

Мнемотехника әдістері арқылы балалардың есте сақтау қабілетін дамыту – арнайы педагогикадағы тиімді және ғылыми негізделген тәсілдердің бірі. Бұл әдіс психикалық дамуында тежелуі бар балалардың когнитивтік процестерін белсендіруде үлкен рөл атқарады. Сабақ барысында қолданылған тапсырмалар балалардың ақпаратты қабылдау, есте сақтау және қолдану қабілеттерін жетілдіріп, олардың танымдық дамуындағы қиындықтарды шешуге бағытталады.

3-сабақ. Заттарды жасыру және табу әдісі

Кіріспе:

Мектепке дейінгі балалардың танымдық қабілеттерін дамытуда ойын түріндегі әдістер ерекше рөл атқарады. 3-5 жас аралығында балалардың есте сақтау, зейін, ойлау және логикалық пайымдау қабілеттері қалыптасады. "Заттарды жасыру және табу" әдісі арқылы балалардың ақпаратты есте сақтау қабілеті мен қоршаған ортадағы кеңістікті бағдарлау дағдылары дамиды. Бұл әдіс олардың психикалық және когнитивтік даму деңгейін арттырып қана қоймай, танымдық процестерді қызықты әрі тиімді тәсілдер арқылы белсендіруге мүмкіндік береді. Әдістің қолданылуы психикалық дамуы тежелген балалар үшін ерекше маңызды, өйткені ол балалардың жеке мүмкіндіктерін ескере отырып, оқу мен қарым-қатынасқа ынталандырады.

Мақсаты:

Балалардың есте сақтау, зейін шоғырландыру және іздену дағдыларын дамыту.

Бағалау критерийлері:

- Баланың зейінін шоғырландыру қабілеті.
- Жасырылған заттарды табу жылдамдығы және дәлдігі.
- Тапсырмаларға белсенді қатысуы.
- Тапсырмаларды өз бетінше орындау деңгейі.

Тапсырмалар:

1. "Түсті заттарды тап"

- **Мақсаты:** Баланың визуалды есте сақтау және түстерді тану қабілетін дамыту.
- **Мазмұны:** Балаларға әртүрлі түсті ойыншықтар көрсетіледі (мысалы, қызыл, көк, жасыл доптар). Заттар жасырылады, ал балалар олардың орнын тауып, түстерін дұрыс атауы қажет.
- **Орындау әдісі:** Балалар заттарды қарап шығып, олардың орналасқан жерін анықтайды және түстерін айтады.
- **Дескрипторлар:**
 - Балалар түстерді дұрыс атайды.
 - Жасырылған заттардың орнын дәл табады.

2. "Қимылды қайтала"

- **Мақсаты:** Қозғалыс арқылы есте сақтау және моторика қабілеттерін дамыту.
- **Мазмұны:** Дефектолог белгілі бір қимылдарды (мысалы, секіру, қол шапалақтау, айналу) көрсетіп, олардың ретімен орындалуын сұрайды. Қимылдар бір-бірімен байланыстырылып, балалардан соларды дұрыс қайталау талап етіледі.
- **Орындау әдісі:** Балалар дефектолог көрсеткен қозғалыстарды ретімен қайталайды. Әр деңгейде қимылдар саны көбейеді.
- **Дескрипторлар:**
 - Қимылдарды реттілікпен орындайды.

- Қателіксіз қайталайды.

3. "Затты қай жерден таптың?"

- **Мақсаты:** Кеңістікті бағдарлау және есте сақтау қабілетін дамыту.
- **Мазмұны:** Балаларға заттардың орналасқан жері көрсетіледі, содан кейін заттар жасырылады. Балалар оларды тауып, қай жерден табылғанын дұрыс айтуы керек.
- **Орындау әдісі:** Балалар нұсқау бойынша заттардың орнын тауып, олардың қай жерде орналасқанын түсіндіреді.
- **Дескрипторлар:**
 - Балалар заттарды дұрыс табады.
 - Кеңістікті бағдарлау қабілеттерін көрсетеді.

4. "Біреуін ал, қалғанын есінде сақта"

- **Мақсаты:** Баланың есте сақтау қабілетін және зейінін дамыту.
- **Мазмұны:** Балаларға бірнеше зат көрсетіледі (мысалы, төрт ойыншық), содан кейін олардың бірі алынып тасталады. Балалардан қай заттың жоқ екенін атау сұралады.
- **Орындау әдісі:** Балалар заттарды қарап, қай заттың жоқ екенін атап шығады.
- **Дескрипторлар:**
 - Балалар жоқ затты дұрыс анықтайды.
 - Барлық заттарды есінде сақтайды.

5. "Құпия дорбаны аш"

- **Мақсаты:** Баланың жанасу арқылы есте сақтау және тану қабілетін дамыту.
- **Мазмұны:** Бірнеше зат дорбаға салынады (мысалы, ойыншық машина, кішкентай доп, қасық). Балалар дорбаға қолын салып, сипап сезу арқылы затты анықтауы керек.
- **Орындау әдісі:** Балалар әр затты қолымен ұстап, оның қандай зат екенін атайды.
- **Дескрипторлар:**
 - Балалар заттарды сипап сезу арқылы дұрыс анықтайды.
 - Белгіленген уақыт ішінде тапсырманы орындайды.

Әдістің артықшылықтары:

- Балалардың зейін, есте сақтау және кеңістікті бағдарлау қабілеттерін жақсартады.
- Қызықты және танымдық ойындар арқылы балалардың белсенділігін арттырады.
- Моторика мен қимыл-қозғалыс қабілеттерін дамытады.

Күтілетін нәтиже:

- Баланың есте сақтау және ақпаратты іздеу қабілеті дамиды.
- Кеңістікті бағдарлау және заттарды тану қабілеті жетіледі.
- Қимыл және жанасу арқылы танымдық процестер белсендіріледі.
- Баланың ойлау және зейін шоғырландыру деңгейі артады.

Қажетті материалдар:

- Өртүрлі түсті және пішінді ойыншықтар.
- Қимылдарды көрсетуге арналған бос кеңістік.
- Заттарды жасыруға арналған дорба немесе қорап.
- Бөлме ішіндегі өртүрлі жиһаздар мен жабдықтар.

Қорытынды:

"Заттарды жасыру және табу" әдісі 3-5 жас аралығындағы балалардың танымдық және есте сақтау қабілеттерін дамытуда маңызды рөл атқарады. Бұл әдіс арқылы балалар ақпаратты қабылдау және есте сақтау қабілетін жетілдіріп қана қоймай, кеңістікті бағдарлау және логикалық пайымдау дағдыларын да қалыптастырады. Әдіс ойын түрінде жүргізілгендіктен, балалар үшін қызықты әрі қолжетімді. Арнайы педагогикада бұл әдісті қолдану психикалық дамуы тежелген балалардың танымдық мүмкіндіктерін арттыруға және олардың оқу процесіне оңтайлы бейімделуіне мүмкіндік береді.

Сабақ-4. Электронды ойындар арқылы есте сақтау қабілетін дамыту әдісі

Кіріспе:

Мектепке дейінгі жастағы балалардың есте сақтау қабілетін дамыту – олардың танымдық және психикалық дамуының негізі. 3-5 жас аралығында балалар ақпаратты қабылдау, өңдеу және есте сақтау дағдыларын белсенді түрде меңгереді. Бұл кезеңде олар ойлау қабілеттерін арттыру үшін көрнекілікке және ойын түріндегі әрекеттерге бейім болады. Заманауи технологиялар білім беру үдерісіне жаңа мүмкіндіктер ұсына отырып, электронды ойындардың танымдық дамуға оң әсерін көрсетеді. Электронды ойындар визуалды және есту есте сақтауын, зейінін, логикасын және моторлы дағдыларын дамытуға ықпал етеді. Арнайы ұйымдастырылған электронды ойындар, әсіресе, жас ерекшелігі мен жеке қажеттіліктерді ескере отырып, балалардың оқу процесіне деген қызығушылығын арттырады.

Мақсаты:

Электронды ойындар арқылы 3-5 жастағы балалардың есте сақтау қабілетін дамыту және танымдық белсенділігін жетілдіру.

Бағалау критерийлері:

- Балалардың электронды ойындарда тапсырмаларды орындау дәлдігі мен жылдамдығы.
- Ойын барысында ақпаратты есте сақтау және оны қайта жаңғырту қабілеті.
- Баланың тапсырмаларға деген қызығушылығы мен ынтасының артуы.

Тапсырмалар:

1. "Көлеңкесін тап"

- **Мақсаты:** Баланың визуалды есте сақтау және сәйкестендіру қабілетін дамыту.
- **Мазмұны:** Экранда бірнеше заттың суреті және олардың көлеңкелері көрсетіледі. Балалар әрбір заттың сәйкес көлеңкесін табуы керек. Мысалы, алма, шар, машина сияқты заттардың және олардың көлеңкесінің арасындағы сәйкестікті анықтау.
- **Орындау әдісі:** Балалар экранда заттың бейнесін таңдайды және оның көлеңкесіне сәйкес келетін суретті басады. Әр деңгей сайын заттар саны артып, тапсырма күрделене түседі.
- **Дескрипторлар:**
 - Сәйкес көлеңкені дұрыс анықтайды.
 - Қателік саны азаяды.
 - Берілген уақыт ішінде тапсырманы аяқтайды.

2. "Жұбын тап"

- **Мақсаты:** Есте сақтау және зейін шоғырландыру қабілетін арттыру.
- **Мазмұны:** Экранда бірнеше жұп сурет (мысалы, жануарлар, ойыншықтар немесе геометриялық пішіндер) көрсетіледі. Бірінші рет экранда барлық суреттер ашық көрінеді, содан кейін суреттер жабылып, балалардан әрбір суретке сәйкес жұбын табу сұралады.

- **Орындау әдісі:** Балалар кезек-кезек суреттерді ашып, олардың жұбын есте сақтау арқылы дұрыс таңдау жасайды. Тапсырма деңгейіне қарай жұптар саны көбейіп отырады.

- **Дескрипторлар:**

- Барлық жұптарды дұрыс сәйкестендіреді.
- Бір жұпты табуға жұмсалған уақыт қысқарады.
- Қателік саны азаяды.

3. "Сурет қатары"

- **Мақсаты:** Баланың визуалды есте сақтау қабілетін жетілдіру.
- **Мазмұны:** Экранда 5-7 сурет қатарынан көрсетіледі. Олар бірнеше секундтан кейін жоғалып, балалардан қандай суреттер болғанын атау немесе экранда белгіленген дұрыс суретті басу сұралады.
- **Орындау әдісі:** Балалар экрандағы тапсырманы орындау үшін планшет немесе компьютерді пайдаланады. Әр деңгей сайын суреттер саны артып, тапсырма қиындай түседі.
- **Дескрипторлар:**
 - Суреттерді реттілікпен дұрыс анықтайды.
 - Қателік саны азаяды.

5. "Қозғалыс тізбегін қайтала"

- **Мақсаты:** Моторлы және қозғалыс арқылы есте сақтау қабілетін дамыту.
- **Мазмұны:** Экрандағы анимациялық кейіпкер белгілі бір қозғалыстар тізбегін көрсетеді (мысалы, қол көтеру, бас шайқау). Балалар сол қозғалыстарды реттілікпен қайталауы қажет.
- **Орындау әдісі:** Әр қозғалыс тізбегі деңгей сайын қиындайды. Балалар кейіпкердің барлық қимылдарын қайталайды.
- **Дескрипторлар:**
 - Қимылдарды дұрыс қайталайды.
 - Қозғалыс тізбегін реттілікпен орындау сапасы артады.

Әдістің артықшылықтары:

- Электронды ойындар визуалды, есту және моторлы есте сақтау қабілеттерін жетілдіреді.
- Балалар үшін қызықты және ынталандырушы орта қалыптастырады.
- Ойындар баланың жас ерекшелігі мен жеке қажеттіліктеріне сәйкес реттеледі.

Күтілетін нәтиже:

- Балалардың есте сақтау қабілеті жақсарады.
- Электронды құралдармен жұмыс істеу дағдылары қалыптасады.
- Балалардың танымдық белсенділігі мен оқу процесіне деген қызығушылығы артады.

Қажетті материалдар:

- Планшет немесе интерактивті тақта.
- Арнайы электронды ойындар қосымшалары.
- Сапалы дыбыс динамиктері және экрандық бейнелер.

Қорытынды:

Электронды ойындар арқылы 3-5 жастағы балалардың есте сақтау қабілетін дамыту – заманауи педагогиканың инновациялық бағыты. Бұл әдіс балалардың танымдық және психологиялық дамуына оң әсер ете отырып, олардың ойынға деген қызығушылығы арқылы оқу үдерісін тиімді етеді. Баланың жас ерекшелігін ескере отырып ұйымдастырылған электронды ойындар болашақ білім алу үдерісіне қажетті негіздерді қалыптастыруға ықпал етеді.

Сабақ-5. Музыкалық-әуендік есте сақтау әдісі

Кіріспе:

Мектепке дейінгі кезең – балалардың когнитивтік және эмоционалдық дамуының маңызды сатысы. Бұл кезеңде балалардың есту арқылы ақпаратты қабылдау және есте сақтау қабілеттері ерекше қарқынды дамиды. Әсіресе, психикалық дамуында тежелуі бар 3-5 жастағы балалар үшін есте сақтау қабілетін жетілдіру маңызды. Музыкалық-әуендік есте сақтау әдісі балалардың когнитивтік процестерін дамытуға ғана емес, олардың эмоционалдық жағдайын жақсартуға және оқуға деген қызығушылығын арттыруға ықпал етеді. Дефектолог мамандар үшін бұл әдіс балалардың жеке ерекшеліктерін ескере отырып, оңтайлы дамыту құралдарының бірі болып табылады.

Мақсаты:

Психикалық дамуында тежелуі бар 3-5 жастағы балалардың музыкалық-әуендік есте сақтау қабілетін дамыту, ақпаратты қабылдау мен қайта жаңғырту дағдыларын жетілдіру.

Бағалау критерийлері:

- Баланың әуенді тыңдап, оны есте сақтай алу деңгейі.
- Берілген музыкалық тапсырмаларды орындаудағы белсенділігі.
- Әуен мен қимылды үйлесімділікпен қайталау қабілеті.

Тапсырмалар:

1. "Әуенді тыңда және қайтала"

- **Мақсаты:** Баланың есту арқылы есте сақтау қабілетін дамыту.
- **Мазмұны:** Дефектолог қысқа әуен ойнайды немесе әндетеді. Балалардан сол әуенді қайталап айту немесе ысқырық, барабан сияқты қарапайым музыкалық аспаптармен орындау сұралады.
- **Орындау әдісі:** Әуен 2-3 рет қайталанады, балалар оны тыңдап, өз бетінше орындауға тырысады.
- **Дескрипторлар:**
 - Балалар әуеннің негізгі ырғақтарын қайталайды.
 - Қателіктер азайып, әуенді тану қабілеті жақсарады.

2. "Әуенге сай қимыл жаса"

- **Мақсаты:** Әуен мен қимыл арқылы есте сақтау қабілетін жетілдіру.
- **Мазмұны:** Дефектолог балаларға қарапайым қимылдарды (қол шапалақтау, секіру, басты шайқау) әуенмен үйлестіре көрсетеді. Әуен қайталанған сайын балалар қимылдарды қайталап орындайды.
- **Орындау әдісі:** Қимылдарды біртіндеп күрделендірмей, балалардың жас ерекшеліктеріне сәйкес қарапайым әрекеттерден бастау.
- **Дескрипторлар:**
 - Балалар қимылдарды әуенге сай қайталайды.
 - Қимыл мен ырғақты үйлестіре біледі.

3. "Әуенмен әндет"

- **Мақсаты:** Баланың есте сақтау және вербалды дағдыларын дамыту.
- **Мазмұны:** Қарапайым сөздер немесе қысқа өлеңдер әуенге қосылып айтылады. Балалар оларды қайталап әндетеді.
- **Орындау әдісі:** Дефектолог алдымен өзі әндетеді, кейін балаларды бірге айтуға шақырады.
- **Дескрипторлар:**
 - Балалар сөздерді дұрыс қайталайды.
 - Әуенді реттілікпен орындайды.

Әдістің артықшылықтары:

- Балалардың есту, есте сақтау және зейін қабілеттерін кешенді түрде дамытады.
- Әуен мен қимылды үйлестіре отырып, сенсорлық және моторлық дағдыларды жетілдіреді.
- Психикалық дамуында тежелуі бар балалардың эмоционалдық жағдайын жақсартады.
- Ойын түрінде жүзеге асатындықтан, балалардың қызығушылығын арттырады.

Күтілетін нәтиже:

- Балалардың әуен мен ақпаратты есте сақтау қабілеті жақсарады.
- Балалардың музыкалық және сенсорлық дағдылары дамиды.
- Қарапайым тапсырмаларды орындау арқылы балалардың өзін-өзі бағалауы артады.
- Әуендер арқылы эмоционалдық тұрақтылық қамтамасыз етіледі.

Қажетті материалдар:

- Қарапайым музыкалық аспаптар (барабан, ысқырық, ксилофон).
- Дайын әуендер немесе әуен жазылған құрылғы.
- Суреттер, ойыншықтар және карточкалар.
- Қарапайым өлеңдер жинағы.

Қорытынды:

Музыкалық-әуендік есте сақтау әдісі дефектологтарға психикалық дамуында тежелуі бар балалардың танымдық және эмоционалдық қабілеттерін дамытуда тиімді құрал болып табылады. Балалардың жас ерекшеліктеріне сәйкес ұйымдастырылған бұл әдіс олардың ақпаратты қабылдау және есте сақтау процестерін жақсартады, сонымен қатар музыка арқылы шығармашылық қабілеттерін дамытуға мүмкіндік береді.

Сабақ-6. Қимыл-қозғалысқа негізделген жаттығулар әдісі

Кіріспе:

Мектепке дейінгі кезеңде балалардың моторлық дағдылары мен физикалық белсенділігі олардың жалпы дамуының негізі болып табылады. Қимыл-қозғалысқа негізделген жаттығулар балалардың дене тәрбиесін ғана емес, сонымен қатар когнитивтік, эмоционалдық және әлеуметтік қабілеттерін дамытуға ықпал етеді. 3-5 жас аралығындағы балаларда қимыл белсенділігі арқылы ақпаратты игеру қабілеті жоғары болады, сондықтан бұл әдіс олардың жас ерекшелігіне толық сәйкес келеді.

Қимыл-қозғалысқа негізделген жаттығулар баланың кеңістік сезімін, үйлестіруін және физикалық белсенділігін арттырып қана қоймай, ойлау, есте сақтау және зейін процестерін де дамытады. Әсіресе, бұл әдіс психикалық дамуы тежелген балаларға өте тиімді, себебі ол ойын элементтері арқылы олардың қызығушылығын арттырып, белсенділігін ынталандырады.

Мақсаты:

Балалардың қимыл-қозғалыс белсенділігі арқылы физикалық және психикалық дамуын қамтамасыз ету, олардың моторлық дағдыларын жетілдіру және денсаулықтарын нығайту.

Бағалау критерийлері:

- Баланың тапсырмалар барысында қимылдарды дұрыс орындауы.
- Қимылдар арасындағы үйлесімділікті сақтау қабілеті.
- Тапсырмаларды орындау жылдамдығы мен дәлдігі.
- Қызығушылық пен белсенді қатысу деңгейі.

Тапсырмалар:

1. "Түсті шеңберлерге секіру"

- **Мақсаты:** Баланың қозғалыс үйлестіруін және кеңістікті қабылдау қабілетін дамыту.
- **Мазмұны:** Еденге түрлі түсті шеңберлер (қызыл, көк, сары) қойылады. Балалар дефектолог нұсқауы бойынша бір түстен екіншісіне секіруі керек.
- **Орындау әдісі:** Балалар шеңберлер арасындағы қашықтықты ескере отырып, берілген түске секіреді.
- **Дескрипторлар:**
 - Балалар түстерді дұрыс анықтайды.
 - Секіру қимылдарын дәл және үйлесімді орындайды.
 - Нұсқаулыққа сәйкес әрекет етеді.

2. "Кедергілер арқылы жүру"

- **Мақсаты:** Тепе-теңдік пен дене бақылауын дамыту.
- **Мазмұны:** Балаларға еденде орналасқан кедергілерді айналып өтіп немесе үстінен секіріп жүру ұсынылады. Кедергілер жұмсақ және қауіпсіз болуы керек.
- **Орындау әдісі:** Балалар кезекпен кедергілер арқылы жүреді немесе секіреді.
- **Дескрипторлар:**
 - Балалар кедергілерді айналып өтеді немесе секіреді.
 - Тепе-теңдікті сақтайды.
 - Қозғалыс жылдамдығы мен дәлдігі артады.

3. "Допты дәлдікке лақтыру"

- **Мақсаты:** Қол-аяқ үйлесімділігі мен дәлдікті дамыту.
- **Мазмұны:** Балаларға кішігірім доптар беріліп, оларды мақсатты белгіге (шелекке немесе сақинаға) лақтыру тапсырмасы беріледі.
- **Орындау әдісі:** Балалар белгілі бір қашықтықтан доптарды белгіленген орынға лақтырады.
- **Дескрипторлар:**
 - Допты мақсатты белгіге дәл тигізеді.

- Қимылдарды үйлесімді орындайды.
- Нысанаға тигізу сәттілігі артады.

4. "Қозғалыс тізбегін қайталау"

- **Мақсаты:** Қимылдарды есте сақтау мен ретімен орындау қабілетін дамыту.
- **Мазмұны:** Дефектолог қозғалыстар тізбегін (қол шапалақтау, секіру, иілу) көрсетеді. Балалар осы тізбекті қайталауы керек.
- **Орындау әдісі:** Балалар дефектологтың көрсеткен қозғалыстарын дәл қайталайды.
- **Дескрипторлар:**
 - Қозғалыстарды реттілікпен орындайды.
 - Қателіктерді азайтады.
 - Қимылдардың үйлесімділігі артады.

Әдістің артықшылықтары:

- Баланың физикалық және психикалық дамуына кешенді әсер етеді.
- Қимыл-қозғалыс пен ойлауды бір уақытта дамытуға мүмкіндік береді.
- Ойын элементтері арқылы баланың қызығушылығын арттырады.
- Әр түрлі дағдыларды: үйлестіру, дәлдік, тепе-теңдік, зейін, есте сақтау қабілетін жетілдіреді.

Күтілетін нәтиже:

- Баланың қозғалыс үйлесімділігі мен физикалық белсенділігі артады.
- Кеңістікті бағдарлау және тепе-теңдікті сақтау қабілеттері жақсарады.
- Ойындар арқылы баланың зейіні мен есте сақтау қабілеті дамиды.
- Баланың жалпы психофизикалық жағдайы нығаяды.

Қажетті материалдар:

- Түрлі түсті шеңберлер немесе кілемшелер.
- Жұмсақ кедергілер (жастықшалар, көбік материалдар).
- Кішігірім доптар.
- Түзу және ирек жолдар салынған төсеніштер немесе таспалар.
- Жеткілікті кеңістік.

Қорытынды:

Қимыл-қозғалысқа негізделген жаттығулар әдісі мектепке дейінгі жастағы балалардың физикалық және танымдық қабілеттерін кешенді түрде дамытуға арналған. Бұл әдіс балалардың жас ерекшеліктері мен қажеттіліктеріне бейімделіп, олардың белсенділігін арттыруға және күнделікті өмірде қажетті дағдыларын қалыптастыруға ықпал етеді. Қимыл ойындары арқылы балалардың денсаулығы нығайып, қызығушылығы оянып, психофизикалық дамуының барлық аспектілері жетіле түседі.

Сабақ-7. Нейропсихологиялық есте сақтау қабілетін дамыту әдістері

Кіріспе:

Мектепке дейінгі кезең – баланың психикалық, когнитивтік және физикалық дамуының қарқынды жүретін маңызды кезеңі. Бұл кезеңде есте сақтау қабілеті, зейін, ойлау, және қабылдау сияқты негізгі когнитивтік процестер белсенді түрде қалыптасады. Алайда психикалық дамуында тежелуі бар балаларда бұл процестер баяу жүруі мүмкін, сондықтан олардың ерекшеліктерін ескере отырып, арнайы әдістерді қолдану қажет. Нейропсихологиялық әдістер – бұл балалардың есте сақтау қабілетін дамытуға арналған арнайы жаттығулар мен ойындар кешені. Бұл әдістер визуалды, есту және қимыл-қозғалыс арналары арқылы ақпаратты өңдеу және есте сақтау қабілетін жақсартуға бағытталған. Ойын түрінде жүргізілетін бұл жаттығулар балалардың ми қызметін ынталандырып, олардың танымдық және эмоционалдық дамуына оң әсер етеді.

Мақсаты:

3-5 жас аралығындағы балалардың нейропсихологиялық әдістер арқылы есте сақтау қабілетін дамыту, ақпаратты сақтау және қайта жаңғырту қабілеттерін жетілдіру.

Бағалау критерийлері:

- Баланың визуалды, есту немесе қимыл арқылы ақпаратты есте сақтау қабілеті.
- Тапсырмаларды орындау дәлдігі мен жылдамдығы.
- Зейін мен белсенділіктің арту деңгейі.

Тапсырмалар:

1. "Суреттерді есте сақта"

- **Мақсаты:** Баланың визуалды есте сақтау қабілетін дамыту.
- **Мазмұны:** Дефектолог 3-5 суреттен тұратын карточкаларды көрсетеді (мысалы, жануарлар, ойыншықтар немесе жемістер). Балалар суреттерді 15-20 секунд бойы қарап, содан кейін қандай суреттерді көргенін ретімен айтып береді немесе жетіспейтін суретті анықтайды.
- **Орындау әдісі:** Балалар карточкаларды қарап шығады. Кейін дефектолог олардың кейбірін алып тастап, "Қай сурет жетіспейді?" немесе "Суреттерді ретімен қайтала" тапсырмасын береді.
- **Дескрипторлар:**
 - Балалар суреттерді реттілікпен дұрыс атайды.
 - Жетіспейтін суретті анықтайды.
 - Қателік саны азаяды.

2. "Дыбыстарды есінде сақта"

- **Мақсаты:** Есту арқылы есте сақтау қабілетін жетілдіру.
- **Мазмұны:** Дефектолог 2-3 дыбыстан тұратын тізбекті тыңдатады (мысалы, жануарлардың дыбыстары: мысық – "мяу", ит – "гав-гав", құс – "чирик"). Балалар дыбыстарды тыңдап, реттілікпен қайталауы керек.
- **Орындау әдісі:** Балалар дыбыстарды тыңдайды, содан кейін оларды кезек-кезек қайталайды. Әр деңгейде дыбыстар саны артады.
- **Дескрипторлар:**
 - Дыбыстарды дұрыс реттілікпен қайталайды.
 - Тыңдау қабілеті жақсарады.
 - Дыбыстарды есте сақтау уақыты артады.

3. "Қимылдарды қайтала"

- **Мақсаты:** Қозғалыс арқылы есте сақтау қабілетін арттыру.
- **Мазмұны:** Дефектолог балаларға 2-4 қимылдан тұратын қарапайым тізбекті көрсетеді (мысалы, қол көтеру, секіру, қолды шапалақтау). Балалар осы қимылдарды реттілікпен қайталауы керек.

- **Орындау әдісі:** Балалар дефектологтың көрсеткен қимылдарын көреді, содан кейін оларды дәл сол реттілікпен қайталайды. Әр деңгейде қимылдар саны көбейеді.
- **Дескрипторлар:**
 - Қимылдарды реттілікпен және дұрыс қайталайды.
 - Қимылдарды қайталау уақыты қысқарады.
 - Баланың қозғалыс үйлесімділігі артады.
- 4. **"Сан тізбегін қайтала"**
 - **Мақсаты:** Баланың қысқа мерзімді есте сақтау қабілетін дамыту.
 - **Мазмұны:** Дефектолог 2-4 саннан тұратын тізбекті айтады (мысалы, "1, 3, 5"). Балалар сол сандарды ретімен қайталауы керек. Әр деңгейде сан саны біртіндеп артады.
 - **Орындау әдісі:** Балалар санды тыңдайды және оларды ретімен қайталайды.
 - **Дескрипторлар:**
 - Сандарды дұрыс реттілікпен қайталайды.
 - Қателіктер саны азаяды.
 - Тыңдау және есте сақтау қабілеті артады.

Әдістің артықшылықтары:

- Баланың ақпаратты қабылдау, сақтау және қайта жаңғырту қабілетін жетілдіреді.
- Қызығушылықты оятатын ойын формасында ұйымдастырылады.
- Визуалды, есту және қозғалыстық есте сақтау арналарын бірдей дамытады.
- Тапсырмалар баланың жас ерекшелігі мен даму деңгейіне бейімделген.

Күтілетін нәтиже:

- Баланың есте сақтау қабілеті жақсарады.
- Зейін, қозғалыс үйлесімділігі және тыңдау қабілеті артады.
- Ақпаратты сақтау және қайта жаңғырту дағдылары дамиды.
- Баланың танымдық белсенділігі және өзіне деген сенімділігі жоғарылайды.

Қажетті материалдар:

- Түрлі суреттер немесе карточкалар.
- Дыбыстық құрылғылар (магнитофон, планшет) немесе жануарлардың дыбыстары жазылған материалдар.
- Жұмсақ ойыншықтар немесе қарапайым заттар (доп, қуыршақ, машина).
- Кең ойын алаңы.

Қорытынды:

Нейропсихологиялық әдістер балалардың есте сақтау қабілетін кешенді түрде дамытуға мүмкіндік береді. Бұл әдістер балалардың когнитивтік және эмоционалдық дамуына ықпал етіп, танымдық белсенділікті арттырады. 3-5 жас аралығындағы балаларға арналған арнайы тапсырмалар олардың жас ерекшеліктерін ескере отырып әзірленген. Нәтижесінде, балалардың есте сақтау, зейін және ойлау қабілеттері жақсарып, олардың оқу және әлеуметтік ортаға бейімделу деңгейі артады.

Сабақ-8. Лабиринт әдістері

Кіріспе:

Мектепке дейінгі кезеңде балалардың логикалық ойлау, зейін және есте сақтау қабілеттерін дамыту маңызды орын алады. Лабиринт әдістері бұл дағдыларды ойын түрінде дамытуға бағытталған тиімді құрал болып табылады. Лабиринттер арқылы балаларға шешім қабылдау, бағытты табу және логикалық ойлау дағдылары қалыптасады. Әдіс 3-4 жастағы балалардың жас ерекшеліктерін ескере отырып, қарапайым, бірақ қызықты тапсырмаларды қамтиды. Бұл әдістер балалардың кеңістікте бағдарлану қабілетін жетілдіріп, зейінін шоғырландыруға және мақсатқа жету жолында шыдамдылық танытуға үйретеді.

Мақсаты:

3-4 жас аралығындағы балалардың зейін, логикалық ойлау және есте сақтау қабілеттерін лабиринт әдістері арқылы дамыту.

Бағалау критерийлері:

- Баланың лабиринт ішінде дұрыс бағыт табуы.
- Қателік санын азайту деңгейі.
- Тапсырмаларды орындау барысында зейінін сақтай алуы.
- Шешім қабылдау жылдамдығы.

Тапсырмалар:

1. "Жолды тап"

- **Мақсаты:** Логикалық ойлау және бағытты анықтау қабілетін дамыту.
- **Мазмұны:** Қағаз бетінде қарапайым лабиринт сызылады. Балаға ойыншық машинаны немесе қарындашты пайдаланып, лабиринт арқылы "үйге" немесе "достарына" жету ұсынылады.
- **Орындау әдісі:** Бала лабиринтте дұрыс бағытты тауып, жолды сызып немесе ойыншықпен жүріп өтуі керек.
- **Дескрипторлар:**
 - Баланың жолды дұрыс сызуы.
 - Екі-үш әрекетте тапсырманы дұрыс орындауы.
 - Ойынға қызығушылық танытуы.

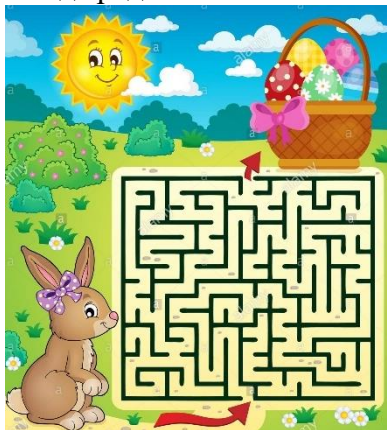

2. "Достарды қос"

- **Мақсаты:** Кеңістікті бағдарлау және зейінді дамыту.
- **Мазмұны:** Қағаз бетіне екі жақта орналасқан жануарлар бейнеленеді (мысалы, мысық пен тышқан). Лабиринт арқылы олардың жолдарын қосу ұсынылады.
- **Орындау әдісі:** Бала лабиринтте дұрыс бағытты тауып, жануарларды қосатын жолды сызып шығады.
- **Дескрипторлар:**
 - Жолды қателіксіз дұрыс сызады.
 - Берілген уақыт ішінде тапсырманы аяқтайды.
 - Қайталанатын әрекеттер арқылы нәтижесін жақсартады.

3. "Шығу жолын тап"

- **Мақсаты:** Баланың зейінін шоғырландыру және шыдамдылықты дамыту.
- **Мазмұны:** Қағазға үлкенірек лабиринт сызылады, ортасында бала "достарына" немесе "ойыншықтарына" жетуі керек. Жолда кедергілер (қабырғалар) бар, дұрыс жолды табу талап етіледі.
- **Орындау әдісі:** Бала лабиринттен шығып, дұрыс жолды тауып, кедергілерден аулақ болуы қажет.
- **Дескрипторлар:**
 - Лабиринттен шығу жолын дұрыс табады.
 - Қателіктер санын азайтады.
 - Белсенді түрде зейінін жұмылдырады.

Әдістің артықшылықтары:

- Балалардың зейінін, логикалық ойлауын және шыдамдылығын дамытады.
- Кеңістікте бағдарлану қабілетін арттырады.
- Шешім қабылдау және әрекеттердің салдарын бағалау дағдыларын қалыптастырады.
- Түстер мен бағыттарды есте сақтауды жетілдіреді.

Күтілетін нәтиже:

- Балалардың зейіні мен логикалық ойлауы жақсарады.
- Лабиринттерді шешу арқылы есте сақтау қабілеті артады.
- Түстерді тану және бағытты анықтау қабілеттері жетіледі.
- Мақсатқа жету жолында шыдамдылық пен табандылық көрсетеді.

Қажетті материалдар:

- Қағазға салынған лабиринттер.
- Түрлі түсті қарындаштар немесе маркерлер.
- Ойыншық машиналар, доптар немесе жануарлар бейнелері.
- Кеңістікке арналған арнайы ойын алаңы.

Қорытынды:

Лабиринт әдістері 3-4 жастағы балалардың логикалық ойлау, зейін, және есте сақтау қабілеттерін дамытуға бағытталған тиімді құрал болып табылады. Бұл әдістер балаларды шешім қабылдауға, кеңістікте дұрыс бағдарлануға, шыдамдылық танытуға және ақпаратты есте сақтауға үйретеді. Лабиринттер арқылы ұйымдастырылған ойындар балалардың қызығушылығын арттырып, олардың танымдық белсенділігін ынталандырады.

Сабақ-9. Сөздер тізбегін қайталау әдісі

Кіріспе:

Мектепке дейінгі кезеңде есте сақтау қабілетін дамыту балалардың когнитивтік дамуының маңызды бөлігін құрайды. Сөздер тізбегін қайталау әдісі – баланың есту арқылы есте сақтау қабілетін, зейінін және ойлау жылдамдығын дамытуға бағытталған тиімді құрал. Бұл әдіс балалардың есту арқылы ақпаратты дұрыс қабылдау және қайта жаңғырту қабілеттерін жетілдіреді. Ойын түрінде ұсынылған тапсырмалар балалардың жас ерекшеліктеріне сәйкес әзірленіп, олардың қызығушылығын оятады және белсенділігін арттырады.

Мақсаты:

3-5 жас аралығындағы балалардың есту арқылы есте сақтау қабілетін дамыту, сөздерді реттілікпен есте сақтау және қайталау дағдыларын жетілдіру.

Бағалау критерийлері:

- Баланың сөздерді дұрыс және реттілікпен қайталауы.
- Есте сақтау қабілетінің кезең сайын жақсаруы.

Тапсырмалар:

1. "Сөздерді тыңда және қайтала"

- **Мақсаты:** Есту арқылы есте сақтау қабілетін дамыту.
- **Мазмұны:** Дефектолог 2-3 қарапайым сөз айтады (мысалы, "үй", "доп", "мысық"). Балалар бұл сөздерді тыңдап, реттілікпен қайталауы керек. Кезең сайын сөздердің саны біртіндеп артады.
- **Орындау әдісі:** Балалар дефектологтың айтқан сөздерін тыңдап, оларды дәл сол ретпен қайталауы қажет.
- **Дескрипторлар:**
 - Барлық сөздерді реттілікпен қайталайды.
 - Қателік саны азаяды.
 - Есте сақтау қабілеті кезең сайын жақсарады.

2. "Сөздер тобын есте сақта"

- **Мақсаты:** Қысқа мерзімді есте сақтау қабілетін жетілдіру.
- **Мазмұны:** Дефектолог тақырыптық сөздер тобын оқиды (мысалы, "жемістер": алма, банан, жүзім; "жануарлар": арыстан, піл, қоян). Балалар тыңдап, осы сөздерді қайталауы керек.
- **Орындау әдісі:** Дефектолог сөздер тобын оқиды. Балалар оларды есте сақтап, реттілікпен қайталайды. Тақырып әр деңгей сайын өзгеріп отырады.
- **Дескрипторлар:**
 - Сөздер тобын толық және реттілікпен айтады.
 - Белсенді тыңдап, қателіктерді азайтады.
 - Жаңа тақырыптарда да жақсы нәтиже көрсетеді.

3. "Не артық?"

- **Мақсаты:** Логикалық ойлау және зейінді дамыту.
- **Мазмұны:** Дефектолог бірнеше сөз тізбегін оқиды (мысалы, "доп, ит, алма"). Балалар бұл сөздердің ішінен артық сөзді табуы керек (мысалы, доп – жемістер мен жануарлар қатарына жатпайды).
- **Орындау әдісі:** Балалар тыңдап, тізбек ішіндегі артық сөзді табады. Кейін қалған сөздерді реттілікпен қайталайды.
- **Дескрипторлар:**
 - Артық сөзді дұрыс анықтайды.
 - Қалған сөздерді дұрыс реттілікпен қайталайды.
 - Логикалық ойлау қабілеті жақсарады.

4. "Сөздер эстафетасы"

- **Мақсаты:** Есте сақтау қабілетін және топпен жұмыс істеу дағдысын дамыту.
- **Мазмұны:** Балалар шеңберге тұрады. Бірінші бала сөз айтады (мысалы, "алма"), келесі бала алдыңғы сөзді қайталап, жаңа сөз қосады ("алма, доп"). Осылай тізбек жалғасады.
- **Орындау әдісі:** Балалар кезекпен сөздерді қайталап, әрқайсысы жаңа сөз қосады. Тізбек ұзарған сайын есте сақтау қиындай түседі.
- **Дескрипторлар:**
 - Алдыңғы сөздерді толық және дұрыс қайталайды.
 - Топпен жұмысқа белсенді қатысады.

5. "Сөздер жасыру"

- **Мақсаты:** Ұзақ мерзімді есте сақтау қабілетін дамыту.
- **Мазмұны:** Балаларға 2-3 сөз оқылады. Кейіннен бұл сөздерден біреуі жасырылады, ал балалар қандай сөз жетіспейтінін табуы керек.
- **Орындау әдісі:** Балалар сөздерді тыңдап, есте сақтайды. Кейін дефектолог сөздердің бірін жасырады, ал балалар жетіспейтін сөзді айтады.
- **Дескрипторлар:**
 - Жетіспейтін сөзді дұрыс анықтайды.
 - Тыңдауға деген қызығушылығы артады.

Әдістің артықшылықтары:

- Есту арқылы есте сақтау қабілетін жақсартады.
- Логикалық ойлау мен зейінді дамытады.
- Баланың белсенді тыңдау дағдыларын қалыптастырады.

Күтілетін нәтиже:

- Баланың есте сақтау қабілеті жақсарады.
- Сөздерді реттілікпен дұрыс қайталау дағдылары қалыптасады.
- Зейін мен логикалық ойлау қабілеті артады.
- Тыңдау арқылы ақпаратты қабылдау уақыты жақсарады.

Қажетті материалдар:

- Балаларға арналған қарапайым тақырыптық сөздер тізімі (жемістер, жануарлар, ойыншықтар және т.б.).
- Аудиожазбалар немесе карточкалар (қажет болған жағдайда).
- Топтық ойындарға арналған кеңістік.

Қорытынды:

Сөздер тізбегін қайталау әдісі 3-5 жас аралығындағы балалардың есту арқылы есте сақтау және зейін қабілеттерін дамытуға арналған тиімді тәсіл болып табылады. Бұл әдіс балаларды тыңдау, ақпаратты реттілікпен қайталау және логикалық ойлауды дамытуға ынталандырады. Қарапайым әрі қызықты тапсырмалар арқылы балалардың танымдық дағдылары мен оқу қабілеттері жақсарып, олардың білім алуға деген қызығушылығы артады.

Сабақ-10. Түстер пішіндер арқылы есте сақтау қабілетін дамыту

Кіріспе:

Мектепке дейінгі кезең – балалардың танымдық және когнитивтік дағдыларының қарқынды дамуының маңызды кезеңі. Есте сақтау қабілеті осы жаста белсенді түрде қалыптасып, қоршаған ортадағы ақпаратты қабылдау және оны есте сақтау қабілетімен тығыз байланысты. Түстер мен пішіндер арқылы есте сақтау қабілетін дамыту – балалардың көру арқылы ақпаратты қабылдауын, салыстыру және қайта жаңғырту дағдыларын жетілдіруге бағытталған тиімді әдіс. Бұл әдіс балалардың кеңістікті қабылдау, ойлау және зейін қабілеттерін арттырады.

Мақсаты:

3-5 жас аралығындағы балалардың түстер мен пішіндер арқылы есте сақтау қабілетін дамыту, олардың танымдық процестерін жақсартып, ақпаратты визуалды түрде есте сақтау және қайта жаңғырту дағдыларын жетілдіру.

Бағалау критерийлері:

- Баланың түстер мен пішіндерді дұрыс есте сақтауы және ажырата білуі.
- Тапсырмалар барысында ұсынылған реттілікті дұрыс қайталауы.
- Түстер мен пішіндерді салыстыру және сәйкестендіру қабілеті.
- Қателіктер санының азаюы және тапсырманы орындау жылдамдығы.

Тапсырмалар:

1. "Түстерді сәйкестендір"

- **Мақсаты:** Түстерді есте сақтау және салыстыру қабілетін дамыту.
- **Мазмұны:** Балаларға түрлі түсті карточкалар немесе заттар (қызыл, жасыл, көк, сары) көрсетіледі. Кейін түстер араластырылады немесе қосымша түстер қосылады. Балалар бастапқы түстерді көрсетуі керек.
- **Орындау әдісі:** Дефектолог балаларға түсті карточкаларды көрсетіп, кейіннен "қай түс жоқ?" немесе "бұл қандай түс?" деп сұрайды.
- **Дескрипторлар:**
 - Балалар түстерді дұрыс сәйкестендіреді.
 - Жетіспейтін түсті анықтайды.
 - Қателіктер саны азаяды.

2. "Пішіндерді тап"

- **Мақсаты:** Пішіндерді есте сақтау және көру арқылы қабылдау қабілетін дамыту.
- **Мазмұны:** Балаларға дөңгелек, үшбұрыш, шаршы сияқты бірнеше пішіндер көрсетіледі. Кейіннен олардың біреуі жасырылады немесе орындары өзгереді. Балалар қандай пішін жетіспейтінін немесе қай жерде тұрғанын табуы керек.
- **Орындау әдісі:** Балалар алдымен барлық пішіндерді қарап шығады, содан кейін пішіннің өзгерісін немесе жетіспейтінін анықтайды.
- **Дескрипторлар:**
 - Балалар пішіндерді дұрыс атайды және анықтайды.
 - Өзгерістерді жылдам байқайды.

- Зейін мен есте сақтау қабілеті артады.

3. "Түстер мен пішіндер тізбегі"

- **Мақсаты:** Түстер мен пішіндердің реттілігін есте сақтау қабілетін жетілдіру.
- **Мазмұны:** Балаларға түстер мен пішіндер реттілігі (мысалы, қызыл шаршы, жасыл дөңгелек, көк үшбұрыш) көрсетіледі. Олар бұл реттілікті есте сақтап, қайталауы керек.
- **Орындау әдісі:** Балалар реттілікті қарап шығып, кейіннен оны айтып береді немесе сәйкес карточкаларды орналастырады.
- **Дескрипторлар:**
 - Балалар реттілікті дұрыс қайталайды.
 - Қателіксіз нәтижеге қол жеткізеді.
 - Әр деңгейде реттілік қиындай түседі.

4. "Түстер мен пішіндерді сәйкестендіру"

- **Мақсаты:** Пішіндерді және олардың түстерін есте сақтау қабілетін дамыту.
- **Мазмұны:** Балаларға түрлі түстермен боялған пішіндер көрсетіледі (мысалы, қызыл дөңгелек, жасыл шаршы). Кейін олардан "бұл пішіннің түсі қандай?" немесе "қандай түс қандай пішінге тиесілі?" деп сұралады.
- **Орындау әдісі:** Балаларға пішіндер мен түстерді есте сақтап, оларды дұрыс сәйкестендіру қажет.
- **Дескрипторлар:**
 - Пішіндерді түстерімен дұрыс сәйкестендіреді.
 - Қателік санын азайтады.
 - Есте сақтау қабілеті жақсарады.

Әдістің артықшылықтары:

- Балалардың визуалды есте сақтау және салыстыру қабілеттерін дамытады.
- Зейінді шоғырландыруға және ақпаратты қайта жаңғыртуға көмектеседі.
- Түстер мен пішіндерді тану және оларды сәйкестендіру қабілеттерін жетілдіреді.
- Баланың қызығушылығын арттырып, ойнау арқылы оқуға ынталандырады.

Күтілетін нәтиже:

- Балалардың түстер мен пішіндерді есте сақтау қабілеті артады.
- Түстер мен пішіндерді салыстыру және сәйкестендіру дағдылары жетіледі.
- Зейін мен логикалық ойлау қабілеттері жақсарады.
- Балалардың ойынға қызығушылығы артып, белсенділігі артады.

Қажетті материалдар:

- Түсті карточкалар (қызыл, жасыл, көк, сары және т.б.).
- Түрлі пішіндер (дөңгелек, шаршы, үшбұрыш).
- Лото тақталары және сәйкестендіру үшін карточкалар.
- Кең ойын алаңы.

Қорытынды:

Түстер мен пішіндер арқылы есте сақтау қабілетін дамыту әдісі – балалардың танымдық дағдыларын кешенді түрде жетілдіруге бағытталған тиімді құрал. Бұл әдістер балаларды ақпаратты қабылдау, сақтау және қайта жаңғырту дағдыларына үйретеді. Сонымен қатар, балалардың қызығушылығын оятып, олардың танымдық белсенділігі мен оқу қабілеттерін арттырады. 3-5 жас аралығындағы балаларға арналған тапсырмалар олардың жас ерекшеліктерін ескере отырып әзірленген, нәтижесінде балалардың танымдық және эмоционалдық даму деңгейі артады.

Сабақ-11. Әңгіме құрастыру әдісі

Кіріспе:

3-5 жас аралығындағы балалардың сөйлеу және ойлау дағдылары қарқынды дамиды, бірақ бұл жаста олар толыққанды әңгіме құрастыруға қабілетті болмауы мүмкін. Сондықтан бұл жастағы балаларға әңгіме құрастыру әдісін жеңілдетілген ойын түрінде ұйымдастыру маңызды. Әдіс балалардың қиялын, сөздік қорын және логикалық байланыс орнату қабілетін дамытуға бағытталған. Бұл тапсырмалар суреттер, қысқа фразалар немесе дайын оқиғалар арқылы баланың танымдық және сөйлеу дағдыларын жетілдіреді.

Мақсаты:

Балалардың сөйлеу, зейін және қиял қабілеттерін дамыту, қарапайым сюжеттік құрылымдарды түсініп, оларды ойын түрінде бейнелеу.

Бағалау критерийлері:

- Баланың сурет немесе нұсқаулар бойынша негізгі ойды түсінуі.
- Кейіпкерлер мен оқиғалар арасында қарапайым байланыстар орната алуы.
- Сюжеттік реттілік элементтерін қолдана алуы.

Тапсырмалар:

1. "Суреттерді сөйлетейік"

- **Мақсаты:** Суреттер арқылы қарапайым оқиғаны құру.
- **Мазмұны:** Балаларға үш ретпен орналасқан сурет беріледі (мысалы, бала шармен ойнап жүр, шар ұшып кетті, шар ағаштың басына ілініп қалды). Балалар суреттерге қарап, өз түсінігінше не болғанын сипаттайды.
- **Орындау әдісі:**
 1. Дефектолог әр суретті көрсетіп, "Не көріп тұрсың?", "Қалай ойлайсың, не болды?" деп сұрақтар қояды.
 2. Балалар суреттерді сипаттайды, ал дефектолог олардың ойларын бағыттап көмектеседі.
- **Мысалы:** "Бала шармен ойнап жүр. Шар ұшып кетті. Бала шарды ағаштың басынан алғысы келеді."
- **Дескрипторлар:**
 1. Суреттердегі негізгі оқиғаларды айтады.
 2. Сюжетті реттілікпен түсіндіреді.
 3. Сұрақтарға жауап бере алады.

2. "Не бірінші, не кейін?"

- **Мақсаты:** Сюжеттік реттілік пен логикалық ойлауды дамыту.
- **Мазмұны:** Балаларға үш суреттің араласып берілген реттілігі ұсынылады (мысалы, гүл отырғызу процесі: топырақ қазу, гүл отырғызу, су құю). Балалар суреттерді дұрыс ретпен орналастыруы керек.
- **Орындау әдісі:**
 1. Балаларға суреттер көрсетіледі.

2. Дефектолог "Бірінші не болды? Содан кейін не болды?" деп сұрақ қояды.

3. Балалар суреттерді дұрыс ретке келтіреді.

• **Дескрипторлар:**

1. Суреттерді логикалық ретке келтіреді.

2. Әр суретке қысқаша сипаттама береді.

3. Логикалық байланыстар орната алады.

3. **"Жоғалған суретті тап"**

• **Мақсаты:** Логикалық ойлау және оқиғаларды толықтыру қабілетін дамыту.

• **Мазмұны:** Балаларға төрт сурет көрсетіледі, оның бірі жетіспейді (мысалы, қоян сәбіз іздеп жүр: сәбізді тапты, жеп жатыр, бірақ сәбіз табу кезеңі жетіспейді). Балалар қай суреттің жетіспейтінін анықтауы керек.

• **Орындау әдісі:**

1. Балаларға суреттер көрсетіледі.

2. "Сенің ойыңша қай оқиға жетіспейді?" деп сұрақ қойылады.

3. Балалар жетіспейтін суретті таңдайды.

• **Дескрипторлар:**

1. Жетіспейтін суретті дұрыс анықтайды.

2. Суреттер арасындағы оқиғаны түсінеді.

3. Өз жауабын түсіндіреді.

Әдістің артықшылықтары:

• Балалардың логикалық ойлау және сөйлеу дағдыларын жетілдіреді.

• Ойлау қабілетін және сөздік қорын байытады.

• Танымдық және шығармашылық қабілеттерін дамытуға мүмкіндік береді.

• Суреттер мен сөздерді қолдану арқылы тапсырмалар жеңіл әрі қызықты болып табылады.

Күтілетін нәтиже:

• Балалар қарапайым сюжеттік құрылымдарды түсінеді.

• Сөздік қоры мен сөйлеу қабілеті жетіледі.

• Логикалық ойлау және қиялдау қабілеті дамиды.

• Тапсырмаларды орындауға қызығушылық танытады.

Қажетті материалдар:

• Сюжеттік суреттер.

• Логикалық реттілікке арналған карточкалар.

• Қарапайым тіркестер жазылған карточкалар.

• Балаларға арналған тақырыптық ойыншықтар (жан-жануарлар, жемістер, т.б.).

Қорытынды:

Әңгіме құрастыру әдісі 3-5 жастағы балалардың сөйлеу, ойлау және қиялдау қабілеттерін дамытуға бағытталған тиімді құрал болып табылады. Бұл әдіс балалардың танымдық белсенділігін арттырып, олардың қоршаған әлемді түсінуіне және өз ойын білдіруге көмектеседі.

Сабақ-12. Ассоциация әдісі

Кіріспе:

Ассоциация әдісі – бұл балалардың есте сақтау, ойлау және қиялдау қабілеттерін дамытуға бағытталған тиімді әдіс. 3-5 жас аралығындағы балалар үшін заттар, түстер және сезімдер арасындағы байланысты түсіну ерекше маңызды. Ассоциация арқылы балалар қоршаған ортаны жақсырақ қабылдап, ойлау және сөйлеу қабілеттерін жетілдіреді. Бұл әдіс ойын формасында ұсынылып, балалардың қызығушылығын арттырып, танымдық белсенділігін ынталандырады.

Мақсаты:

- Балалардың ойлау және есте сақтау қабілеттерін дамыту.
- Түстер, пішіндер, заттар және эмоциялар арасында ассоциация құру дағдыларын қалыптастыру.
- Шығармашылық ойлау қабілетін жетілдіру.

Бағалау критерийлері:

- Баланың ұсынылған заттар мен ұғымдар арасында ассоциация құра білуі.
- Ұсынылған ассоциациялардың логикалық және түсінікті болуы.
- Тапсырмаларды орындауға белсенді қатысуы.

Тапсырмалар:

1. "Түстер мен сезімдер"

- **Мақсаты:** Балалардың түстерді эмоциялармен байланыстыру қабілетін дамыту.
- **Мазмұны:** Балаларға түрлі түсті карточкалар (қызыл, көк, жасыл, сары) көрсетіледі. Әр түске байланысты қандай эмоция немесе жағдай еске түсетінін сұрау.

• Орындау әдісі:

1. Балаларға түсті карточкаларды көрсету.
2. Әр түске сұрақ қою: "Қызыл түс саған қандай эмоцияны еске түсіреді?"
3. Балалар өз жауаптарын айтады.

• Мысалы:

1. Қызыл – қуаныш немесе жылулық.
2. Көк – тыныштық немесе суық.

• Дескрипторлар:

1. Түстер мен эмоцияларды дұрыс байланыстырады.
2. Сұрақтарға жауап береді.
3. Өз пікірін түсіндіреді.

2. "Заттарды байланыстыру"

- **Мақсаты:** Балалардың заттарды ұғымдармен байланыстыру қабілетін дамыту.
- **Мазмұны:** Балаларға бірнеше заттардың суреттері көрсетіледі (мысалы, алма, шар, мысық). Әр затпен байланысты сөздерді ойлап табу.

• Орындау әдісі:

1. Балаларға заттардың суретін көрсету.
2. Сұрақтар қою: "Бұл зат саған нені еске түсіреді?"

• Мысалы:

1. Алма – "жеміс", "дәмді".
2. Мысық – "жұмсақ", "мияу".

• Дескрипторлар:

1. Заттар мен ұғымдарды дұрыс байланыстырады.
2. Қиялдау қабілетін көрсетеді.
3. Суреттерді сипаттай алады.

3. "Ассоциация тізбегі"

- **Мақсаты:** Ассоциациялар арқылы логикалық ойлау қабілетін жетілдіру.

- **Мазмұны:** Бір заттың атынан бастап, оған байланысты басқа заттарды ойлап табу және тізбек құру.
- **Орындау әдісі:**
 1. Бірінші зат ұсынылады (мысалы, "күн").
 2. Балалар сол затқа байланысты заттарды айтады ("күн → жарық → жылу → жаз").
- **Дескрипторлар:**
 1. Ассоциацияларды логикалық ретпен айтады.
 2. Өз ойларын жеткізеді.
 3. Әр затпен байланыс орнатады.

4. "Бұл неге ұқсайды?"

- **Мақсаты:** Балалардың қиялдау және визуалды ассоциация құру қабілеттерін дамыту.
- **Мазмұны:** Балаларға қарапайым пішіндер көрсетіледі (дөңгелек, үшбұрыш, шаршы). Олар осы пішіндерге ұқсас заттарды табуы керек.
- **Орындау әдісі:**
 1. Балаларға пішіндерді көрсету.
 2. Сұрақтар қою: "Бұл қандай затқа ұқсайды?"
- **Мысалы:**
 1. Дөңгелек – "күн", "доп".
 2. Үшбұрыш – "шатыр", "тау".
- **Дескрипторлар:**
 1. Пішіндер мен заттарды дұрыс байланыстырады.
 2. Қиялын қолданады.
 3. Жауаптары әртүрлі және қызықты.

Қорытынды:

Ассоциация әдісі – балалардың ойлау, есте сақтау және қиял қабілеттерін дамытудың тиімді тәсілі. Бұл әдіс балаларға логикалық байланыстар орнатуға, сөйлеу қабілетін жетілдіруге және қоршаған ортаны тереңірек түсінуге көмектеседі. Ассоциациялар арқылы балалар жаңа ұғымдарды тез игеріп, танымдық белсенділіктерін арттырады.

Сабақ-13. Жұптық тапсырмалар әдісі

Кіріспе:

Мектепке дейінгі кезеңде балалардың танымдық процестерін дамыту ерекше маңызға ие. Бұл жастағы балалардың есте сақтау қабілеті визуалды, есту және қимыл-қозғалыс арналарымен тығыз байланысты. Жұптық тапсырмалар әдісі балалардың өзара қарым-қатынасын нығайтып, топпен жұмыс істеу дағдыларын дамытуға мүмкіндік береді. Сондай-ақ, бұл әдіс ақпаратты ұзақ уақыт есте сақтауға ықпал етеді, өйткені балалар бір-бірімен ақпарат алмасып, жаңа материалды бірге меңгереді.

Мақсаты:

3-5 жастағы балалардың есте сақтау, зейін және бірлесіп жұмыс істеу дағдыларын дамыту, олардың танымдық белсенділігін арттыру.

Бағалау критерийлері:

- Баланың жұппен жұмыс істеу барысында ақпаратты есте сақтауы.
- Тапсырманы орындаудағы белсенділігі мен ынтасы.
- Өз жұбына көмектесу және ынтымақтастық деңгейі.

Тапсырмалар:

1. "Суреттерді сәйкестендір"

- **Мақсаты:** Балалардың визуалды есте сақтау және жұптық қарым-қатынас қабілетін дамыту.
- **Мазмұны:** Балаларға жұп болып суреттер жиынтығы беріледі. Бір бала суреттерді көрсетеді, ал екінші бала сол суреттерді еске түсіріп, сәйкестендіреді.
- **Орындау әдісі:**
 1. Әр балаға суреттер жиынтығы беріледі.
 2. Бір бала көрсетілген суретті сипаттайды, ал жұбы оны табуы керек.
 3. Олар рөлдерін алмастырады.
- **Мысалы:** Бір бала "Бұл қызыл алма" деп сипаттайды, ал екінші бала суреттер ішінен қызыл алманы табады.
- **Дескрипторлар:**
 1. Суреттерді дұрыс сәйкестендіреді.
 2. Өз жұбына көмектеседі.
 3. Зейін мен есте сақтау қабілеті жақсарады.

2. "Сөздерді қайтала"

- **Мақсаты:** Есту арқылы есте сақтау және реттілікпен қайталау дағдыларын дамыту.
- **Мазмұны:** Бір бала бірнеше сөз тізбегін айтады, ал екінші бала сол сөздерді реттілікпен қайталайды.
- **Орындау әдісі:**
 1. Бірінші бала "алма, доп, мысық" деп сөздерді атайды.
 2. Екінші бала бұл сөздерді реттілікпен қайталайды.
 3. Кезекпен сөздер саны көбейтіледі.
- **Мысалы:**

1. Бірінші бала: "Алма, көк доп".

2. Екінші бала: "Алма, көк доп".

• **Дескрипторлар:**

1. Сөздерді реттілікпен қайталайды.

2. Қателіксіз нәтижеге жетеді.

3. Тыңдау және есте сақтау қабілеті дамиды.

3. "Қимылдарды қайтала"

• **Мақсаты:** Қозғалыс арқылы есте сақтау және жұппен әрекеттесу дағдыларын жетілдіру.

• **Мазмұны:** Бір бала қимылдардың қарапайым тізбегін көрсетеді (мысалы, қол шапалақтау, секіру, бас изеу), ал екінші бала бұл қимылдарды қайталайды.

• **Орындау әдісі:**

1. Бір бала қарапайым қимылдарды көрсетеді.

2. Екінші бала сол қимылдарды қайталайды.

3. Кезекпен рөлдер ауысады.

• Мысалы: Бір бала екі рет секіріп, қол шапалақтайды. Екінші бала осыны қайталайды.

• **Дескрипторлар:**

1. Қимылдарды дәл қайталайды.

2. Өз жұбымен үйлесімді әрекет етеді.

3. Қателіктер саны азаяды.

Әдістің артықшылықтары:

• Жұптық әрекет балалардың әлеуметтік қарым-қатынасын жақсартады.

• Есте сақтау, зейін және шығармашылық ойлау қабілеттерін дамытады.

• Балалар ойын арқылы материалды тезірек меңгереді.

• Ынтымақтастыққа негізделген оқыту әдісі жүзеге асырылады.

Күтілетін нәтиже:

• Балалар бірлескен тапсырмаларды орындау дағдыларын меңгереді.

• Есте сақтау және логикалық ойлау қабілеттері жетіледі.

• Өзара әрекеттесу барысында зейіні және тілдік дағдылары дамиды.

• Балалар шығармашылық қабілеттерін көрсетеді.

Қажетті материалдар:

• Түрлі түсті карточкалар.

• Ойыншықтар мен заттар жиынтығы.

• Қағаз бен қарындаштар.

• Қарапайым қимылдарды орындауға арналған кеңістік.

Қорытынды:

Жұптық тапсырмалар әдісі мектепке дейінгі балалардың танымдық және әлеуметтік дағдыларын дамытуға бағытталған тиімді құрал болып табылады. Бұл әдіс балаларды ынтымақтаса жұмыс істеуге, бірін-бірі тыңдауға және қолдауға үйретеді. Есте сақтау мен зейіннің артуы, сонымен қатар шығармашылық қабілеттердің жетілуі балалардың білім алуындағы маңызды жетістік болып табылады.

Сабақ-14. Ақпаратты визуализациялау әдісі

Кіріспе:

Ақпаратты визуализациялау әдісі – балалардың зейін, есте сақтау және ойлау қабілеттерін дамытуға бағытталған тиімді тәсілдердің бірі. Бұл әдіс көрнекі материалдар арқылы ақпаратты қабылдауды жеңілдетіп, балаларға қоршаған әлемді түсінуге көмектеседі. Визуализация әдісі арқылы балалар деректер арасындағы байланыстарды анықтауды, жүйелеуді және ақпаратты ұзақ уақыт бойы есте сақтауды үйренеді. 3-5 жас аралығындағы балалар үшін визуализация әдісі қызықты әрі түсінікті ойын формасында ұсынылады.

Мақсаты:

Балалардың визуалды қабылдау, есте сақтау және ақпаратты логикалық байланыстыру қабілеттерін дамыту.

Бағалау критерийлері:

- Баланың ақпаратты суреттер, схемалар немесе графикалық материалдар арқылы түсінуі.
- Қарапайым визуалды материалдарды түсіндіре білу қабілеті.
- Ақпаратты жүйелі түрде баяндау және есте сақтау қабілеті.

Тапсырмалар:

1. "Суреттен оқиға құрастыр"

- **Мақсаты:** Баланың визуалды ақпаратты түсіну және оны оқиғаға айналдыру қабілетін дамыту.
- **Мазмұны:** Балаларға бірнеше сурет ұсынылады (мысалы, бала ағаш отырғызуда: топырақ, ағаш, суару). Балалар осы суреттерге қарап, оқиғаны құрастыруы керек.
- **Орындау әдісі:**
 1. Дефектолог суреттерді көрсетіп, сұрақтар қояды: "Бірінші не болды? Содан кейін не болды?".
 2. Балалар суреттерді қарап, оқиғаны реттілікпен баяндайды.
- **Мысалы:** "Бала алдымен топырақты қазды, кейін ағаш отырғызды, соңында оны суарды."
- **Дескрипторлар:**
 1. Суреттерді дұрыс реттілікпен баяндайды.
 2. Әр суретке сәйкес қысқаша түсініктеме береді.
 3. Сюжеттік логиканы сақтайды.

2. "Картадағы заттарды тап"

- **Мақсаты:** Кеңістікті бағдарлау және визуалды есте сақтау қабілетін жетілдіру.
- **Мазмұны:** Балаларға қарапайым карта немесе сызба көрсетіледі (мысалы, бақшадағы ойыншықтар орналасқан орындар). Балалар көрсетілген нұсқаулар бойынша заттарды табуы керек.
- **Орындау әдісі:**
 1. Балаларға карта беріледі.

2. Дефектолог "Доп қай жерде?", "Қуыршақ қайда орналасқан?" деген сұрақтар қояды.

- Мысалы: "Доп – ағаштың астында. Қуыршақ – орындықтың үстінде."

- **Дескрипторлар:**

1. Картадағы заттарды дұрыс табады.

2. Кеңістікте бағдарланады.

3. Нұсқаулықтарды дұрыс орындайды.

3. **"Суреттерді сәйкестендір"**

- **Мақсаты:** Зейін және визуалды ақпаратты салыстыру қабілетін дамыту.

- **Мазмұны:** Балаларға екі сурет беріледі, олардың арасындағы айырмашылықтарды табу керек.

- **Орындау әдісі:**

1. Балалар екі суретті мұқият қарайды.

2. Дефектолог "Қандай айырмашылықтарды байқадың?" деп сұрақ қояды.

- Мысалы: Бір суретте күн бар, ал екінші суретте күн жоқ; бір суретте ағаш жасыл, ал екіншісінде ағаш сары.

- **Дескрипторлар:**

1. Суреттер арасындағы айырмашылықтарды анықтайды.

2. Нақты және түсінікті жауап береді.

3. Барлық айырмашылықтарды дұрыс табады.

Әдістің артықшылықтары:

- Балалардың визуалды қабылдау және ақпаратты өңдеу қабілеттерін жетілдіреді.

- Логикалық ойлау мен зейін шоғырландыруды дамытады.

- Ақпаратты графикалық түрде түсіну және жүйелеу дағдыларын қалыптастырады.

- Балалардың танымдық қызығушылығын оятады.

Күтілетін нәтиже:

- Балалар визуалды ақпаратты түсініп, талдай алады.

- Тапсырмаларды орындау барысында зейін мен есте сақтау қабілеті жақсарады.

- Қарапайым логикалық байланыстарды анықтайды және жүйелейді.

- Ақпаратты визуалды түрде өңдеу қабілеттері дамиды.

Қажетті материалдар:

- Сюжеттік суреттер.

- Қарапайым карта немесе сызбалар.

- Түстер мен пішіндер суреттері.

- Графикалық үлгілер.

- Қаламдар мен түрлі-түсті қарындаштар.

Қорытынды:

Ақпаратты визуализациялау әдісі 3-5 жастағы балалардың танымдық қабілеттерін дамытуға арналған тиімді тәсіл болып табылады. Бұл әдіс арқылы балалар визуалды ақпаратты өңдеуді, есте сақтауды және логикалық ойлауды үйренеді. Қарапайым әрі қызықты тапсырмалар балалардың қызығушылығын арттырып, олардың қоршаған ортаны тану қабілеттерін жетілдіреді.

Сабақ-15. Мультфильмдер көрсету әдісі арқылы танымдық қабілеттерін дамыту

Кіріспе:

Балалардың танымдық қабілеттерін дамытуда мультфильмдер ерекше орын алады. Танымдық мультфильмдер ақпаратты ойын-сауық форматында жеткізе отырып, балалардың ойлау, есте сақтау және зейінін жақсартуға ықпал етеді. Бұл әдіс балалардың жас ерекшелігіне сәйкес қызықты мазмұнды ұсына отырып, олардың танымдық дағдыларын дамытады. Мультфильмдер арқылы балалар жаңа ұғымдарды тез қабылдап, шығармашылық қабілеттерін жетілдіреді.

Мақсаты:

Балалардың танымдық процестерін танымдық мультфильмдер арқылы дамыту, қоршаған әлемді түсінуге және ақпаратты жүйелі түрде қабылдауға ықпал ету.

Бағалау критерийлері:

- Мультфильмнің мазмұнын түсіну деңгейі.
- Мазмұндағы кейіпкерлер мен оқиғалар арасындағы байланысты анықтау қабілеті.
- Оқылған немесе көрілген ақпаратты қайта жаңғырту дағдысы.

Тапсырмалар:

1. "Оқиғаны қайта айтып бер"

- **Мақсаты:** Баланың есте сақтау және сюжеттік реттілік құру қабілетін дамыту.
- **Мазмұны:** Балаларға қысқа танымдық мультфильм көрсетіледі. Көрсетілімнен кейін балалар мультфильмде не болғанын реттілікпен айтып беруі керек.

• Орындау әдісі:

1. Дефектолог балаларға мультфильм көрсетеді (5-7 минут).
2. Көрсетілім аяқталған соң, балаларға сұрақтар қойылады: "Бірінші не болды? Кейін не болды?"
3. Мысалы:
Мультфильмде жануарлар бір-біріне көмектеседі. Бала: "Бір күні қоян көмек сұрады. Аю келіп, оған көмектесті."

4. Дескрипторлар:

- Сюжетті реттілікпен жеткізеді.
- Кейіпкерлердің іс-әрекетін сипаттайды.
- Жауаптары логикалық және түсінікті.

2. "Кейіпкерді сипатта"

- **Мақсаты:** Танымдық қабілетті және сөздік қорды дамыту.
- **Мазмұны:** Балалар мультфильмдегі басты кейіпкерді сипаттауы керек (оның мінезі, әрекеттері, киімдері).

• Орындау әдісі:

1. Мультфильм көргеннен кейін балаларға сұрақ қойылады: "Бұл кейіпкер қандай? Ол не істеді?"
2. Мысалы:
 - Дефектолог: "Аю қандай болды?"
 - Бала: "Аю үлкен, мейірімді, ол Машаға көмектесті."

3. Дескрипторлар:

- Кейіпкердің мінезін дұрыс сипаттайды.
- Өз ойын толық жеткізеді.
- Сөздік қорын қолданады.

3. "Мультфильмнен үйренейік"

- **Мақсаты:** Мультфильмнің тәрбиелік мәнін түсіну және өмірлік жағдайларға қолдану.

- **Мазмұны:** Мультфильмдегі негізгі идеяны түсініп, оны өмірлік мысалдармен байланыстыру.
- **Орындау әдісі:**
 1. Балаларға мультфильм көрсетіледі.
 2. Мультфильм аяқталғаннан кейін "Біз не үйрендік?" деген сұрақ қойылады.
 3. Мысалы:
Мультфильмде достық туралы айтылса, балалар "Достарға көмектесу керек, бірге ойнау қызықты" деген қорытынды жасайды.
- 4. **Дескрипторлар:**
 - Мультфильмнің негізгі идеясын түсінеді.
 - Қорытынды жасап, өмірде қолдануға тырысады.

Әдістің артықшылықтары:

- Балалардың танымдық және зейін қабілеттерін арттырады.
- Мультфильмдер арқылы түсінікті әрі қызықты форматта білім береді.
- Сыни ойлау, шығармашылық қабілет және логикалық байланыс орнату дағдыларын жетілдіреді.
- Тәрбиелік мәні бар ақпаратты жеткізудің тиімді тәсілі.

Күтілетін нәтиже:

- Балалар мультфильмдегі оқиғаларды түсініп, қайта айтып береді.
- Кейіпкерлердің әрекеттерін бағалап, олардың тәрбиелік маңызын түсінеді.
- Логикалық ойлау және сөйлеу қабілеттері дамиды.
- Жаңа білімді күнделікті өмірде қолдануға тырысады.

Қажетті материалдар:

- Балалардың жас ерекшелігіне сәйкес танымдық мультфильмдер.
- Проектор немесе теледидар.
- Ойыншықтар немесе мультфильм тақырыбына сәйкес визуализация құралдары.

Қорытынды:

Танымдық мультфильмдер әдісі балалардың танымдық және тәрбиелік қабілеттерін дамытуға арналған тиімді тәсіл. Бұл әдіс арқылы балалар ақпаратты оңай қабылдап, оны өмірлік жағдайларда қолдануды үйренеді. Мультфильмдер ойын-сауық форматында болғандықтан, балалардың қызығушылығын арттырып, танымдық белсенділігін күшейтеді.

Сабақ 16. Дыбыстық сәйкестендіру әдісі

Кіріспе:

Дыбыстық сәйкестендіру әдісі – балалардың есту арқылы ақпаратты қабылдау, дыбыстарды ажырату және есте сақтау қабілеттерін дамытуға бағытталған тиімді тәсіл. Бұл әдіс 3-5 жас аралығындағы балалардың есту сезімдерін жетілдіріп, олардың танымдық процестерін белсенді етеді. Әдістің негізгі идеясы – дыбыстарды салыстыру, оларды белгілі бір объектілермен немесе оқиғалармен байланыстыру. Бұл балалардың сөздік қорын, зейінін және логикалық ойлау қабілеттерін арттыруға көмектеседі.

Мақсаты:

Балалардың есту арқылы ақпаратты қабылдау және дыбыстарды ажырату қабілеттерін дамыту, олардың танымдық және шығармашылық дағдыларын жетілдіру.

Бағалау критерийлері:

- Баланың дыбыстарды дұрыс сәйкестендіруі.
- Объектілер мен дыбыстар арасындағы байланысты анықтау қабілеті.
- Дыбыстарды есте сақтау және қайталау мүмкіндігі.

Тапсырмалар:

1. "Дыбысты анықта"

- **Мақсаты:** Баланың белгілі бір дыбысты тану және оны дұрыс сәйкестендіру қабілетін дамыту.
- **Мазмұны:** Балаларға әртүрлі табиғат немесе тұрмыстық дыбыстар тыңдатылады (мысалы, құстың дауысы, судың ағуы, қоңырау). Балалар қандай дыбыс екенін және оның қайдан шығатынын айтуы керек.
- **Орындау әдісі:**
 1. Дыбыс тыңдатылады.
 2. Балалардан "Бұл қандай дыбыс? Қайдан шықты?" деп сұралады.
- **Мысалы:**
 1. Дыбыс: "Чир-чир" (құстың дауысы).
 2. Бала: "Бұл құстың дауысы."
- **Дескрипторлар:**
 1. Дыбысты дұрыс анықтайды.
 2. Оны нақты объектімен сәйкестендіреді.
 3. Жауапты толық және дұрыс жеткізеді.

2. "Дыбыс қайдан шықты?"

- **Мақсаты:** Баланың дыбысты кеңістікте тану және оның қай жақтан шыққанын анықтау қабілетін дамыту.
- **Мазмұны:** Балалар көздерін жұмып, дефектологтың түрлі бағыттан шығаратын дыбыстарын тыңдайды (қол шапалақтау, таяқ соғу). Балалар дыбыстың қай жақтан шыққанын айтуы керек.
- **Орындау әдісі:**
 1. Балалар шеңберге отырып, көздерін жабады.
 2. Дефектолог дыбысты белгілі бір жақтан шығарады.

3. Балалар "Дыбыс сол жақтан шықты" немесе "Оң жақтан естіледі" деп жауап береді.

• **Дескрипторлар:**

1. Дыбыстың қайдан шыққанын анықтайды.
2. Нұсқаулықты дұрыс орындайды.
3. Зейінін шоғырландырады.

3. **"Дыбысты қайтала"**

• **Мақсаты:** Баланың есту арқылы есте сақтау және дыбысты қайталау қабілетін дамыту.

• **Мазмұны:** Балаларға белгілі бір дыбыс тізбегі тыңдатылады (мысалы, "шапалақ, аяқ топылы, шапалақ"). Олар бұл дыбыстарды реттілікпен қайталауы керек.

• **Орындау әдісі:**

1. Дыбыс тізбегі тыңдатылады.
2. Балалар тыңдаған дыбыстарын қайталайды.

• **Мысалы:**

1. Тыңдату: "Топ-топ, шапалақ, топ".
2. Бала: "Топ-топ, шапалақ, топ."

• **Дескрипторлар:**

1. Дыбыстарды дұрыс және реттілікпен қайталайды.
2. Есте сақтау қабілетін көрсетеді.
3. Қателіктер санын азайтады.

Әдістің артықшылықтары:

- Балалардың есту қабілеті мен зейінін дамытады.
- Дыбыстарды есте сақтау және оларды ажырату қабілеттерін жетілдіреді.
- Танымдық және шығармашылық қабілеттерін арттырады.
- Қарапайым және қызықты ойын түрінде ұйымдастырылады.

Күтілетін нәтиже:

- Балалар дыбыстарды ажыратып, оларды нақты объектілермен сәйкестендіре алады.
- Есту арқылы ақпаратты есте сақтау қабілеті жақсарады.
- Дыбыстардың қайдан шыққанын анықтау және оларды реттілікпен қайталау дағдылары жетіледі.

Қажетті материалдар:

- Табиғи дыбыстардың аудио жазбалары.
- Дыбыс шығаратын құралдар (қоңырау, барабан, таяқ).
- Объектілердің суреттері (жануарлар, табиғат заттары).
- Тыңдау және кеңістікке арналған ойын алаңы.

Қорытынды:

Дыбыстық сәйкестендіру әдісі 3-5 жастағы балалардың есту, есте сақтау және танымдық қабілеттерін дамытудың тиімді құралы болып табылады. Бұл әдіс балалардың зейінін, дыбыстық ақпаратты өңдеу қабілетін және шығармашылық ойлауын жетілдіреді. Ойын түрінде ұйымдастырылған тапсырмалар балалардың қызығушылығын арттырып, танымдық белсенділігін күшейтеді.

Сабақ 17.Пазлдар жинау әдісі

Кіріспе:

Пазлдар жинау әдісі – балалардың логикалық ойлау, зейін және кеңістіктік қабылдау қабілеттерін дамытудың тиімді құралы. Бұл әдіс баланың қол моторикасын, шыдамдылығын және проблемаларды шешу қабілетін жақсартуға көмектеседі. 3-5 жас аралығындағы балалар үшін арнайы әзірленген пазлдар олардың жас ерекшелігіне сәйкес қарапайым әрі қызықты болып келеді. Әдіс балалардың бөлшектерді бүтін бір суретке біріктіру арқылы жүйелі ойлау дағдыларын жетілдіреді.

Мақсаты:

Балалардың кеңістіктік ойлау, зейін шоғырландыру және қол моторикасын дамыту, бөлшектер арасындағы байланыстарды анықтау қабілетін қалыптастыру.

Бағалау критерийлері:

- Баланың пазл бөлшектерін дұрыс сәйкестендіру қабілеті.
- Суреттегі негізгі бөлшектерді анықтай алу дағдысы.
- Тапсырманы орындаудағы белсенділік және шыдамдылық деңгейі.

Тапсырмалар:

1. "Суретті аяқта"

- **Мақсаты:** Баланың суретті толықтыру қабілетін дамыту.
- **Мазмұны:** Балаларға жартылай жиналған пазл беріледі. Олар жетіспейтін бөліктерді тауып, суретті аяқтауы керек.

- **Орындау әдісі:**

1. Балаларға жартылай жиналған пазл беріледі.
2. "Қай бөлшек қайда сәйкес келеді?" деген сұрақтар қойылады.
- **Мысалы:** Балалар үйдің немесе жануардың бейнесін аяқтайды.

- **Дескрипторлар:**

1. Жетіспейтін бөлшектерді дұрыс орналастырады.
2. Суретті аяқтаған кезде логикалық байланыстарды қолданады.
3. Қателіксіз нәтижеге қол жеткізеді.

2. "Кім жылдам жинайды?"

- **Мақсаты:** Баланың жылдам ойлау және тапсырманы орындау қабілетін жетілдіру.
- **Мазмұны:** Балаларға бірдей пазл бөлшектері беріледі. Олар уақыт ішінде пазлды жинауға тырысады.

- **Орындау әдісі:**

1. Балаларға пазл бөліктері беріледі.
2. Уақыт шектеуі қойылады (мысалы, 5 минут).
3. Уақыт біткен соң, кім көп жинағанын анықтау.
- **Мысалы:** "Бірінші болып құрастырған бала жеңімпаз атанады."
- **Дескрипторлар:**
1. Уақыт ішінде пазлдың барынша көп бөлігін жинайды.
2. Жинау кезінде зейінді шоғырландырады.
3. Тапсырманы қызығушылықпен орындайды.

Amelica.com

3. "Тақырыптық пазл"

- **Мақсаты:** Баланың танымдық қабілетін және жаңа білім алу дағдысын дамыту.
- **Мазмұны:** Пазл суреті белгілі бір тақырыпқа байланысты болады (мысалы, жануарлар, көліктер, табиғат). Балалар пазл жинау арқылы осы тақырыпты түсінеді.
- **Орындау әдісі:**
 1. Балаларға тақырыптық пазл бөлшектері беріледі.
 2. Жиналған сурет туралы сұрақтар қойылады: "Бұл қандай жануар? Ол қайда өмір сүреді?"
- **Мысалы:** "Суретте орманда жүрген аю бейнеленген."
- **Дескрипторлар:**
 1. Пазлды дұрыс құрастырады.
 2. Суретті түсініп, талдайды.
 3. Тақырып бойынша сұрақтарға жауап береді.

Әдістің артықшылықтары:

- Балалардың зейінін, логикалық ойлауын және қол моторикасын дамытады.
- Кеңістіктік және визуалды қабылдау қабілеттерін жетілдіреді.
- Ойын формасында қызықты түрде ұйымдастырылып, танымдық белсенділікті арттырады.
- Балаларды шыдамдылық пен төзімділікке тәрбиелейді.

Күтілетін нәтиже:

- Балалар пазлдарды дұрыс сәйкестендіріп, толық сурет құрастыра алады.
- Кеңістіктік және визуалды ойлау қабілеттері дамиды.
- Логикалық байланыстарды анықтау және зейін шоғырландыру дағдылары жетіледі.

Қажетті материалдар:

- Балалардың жас ерекшелігіне сәйкес дайын пазлдар.
- Жинауға арналған кеңістік немесе тегіс үстел.
- Тақырыптық пазлдар (табиғат, жануарлар, көліктер және т.б.).

Қорытынды:

Пазлдар жинау әдісі балалардың ойлау, зейін, және танымдық қабілеттерін кешенді түрде дамытудың тиімді құралы. Бұл әдіс ойын формасында ұсынылып, балалардың логикалық ойлауын жетілдіреді және танымдық қызығушылығын арттырады. Балалар пазлды жинау арқылы суреттегі бөлшектерді біріктіру мен талдау қабілеттерін жақсартады.

Сабақ 18. Түстерді топтастыру арқылы есте сақтау әдісі

Кіріспе:

Мектепке дейінгі кезеңде балалардың есте сақтау, ойлау және зейін қабілеттері қарқынды дамиды. Бұл жаста олардың танымдық процестері визуалды ақпаратты қабылдау арқылы жетіледі. Түстерді топтастыру әдісі балалардың есте сақтау қабілетін, логикалық ойлауын және салыстыру дағдыларын дамытуға арналған тиімді құрал. Бұл әдіс балаларға түстерді тану мен ажыратуды ғана емес, сонымен бірге оларды белгілі бір ұғымдармен және әрекеттермен байланыстыруды үйретеді. Ойын түріндегі тапсырмалар балалардың қызығушылығын арттырып, олардың когнитивтік қабілеттерін жетілдіреді.

Мақсаты:

Түстерді топтастыру арқылы 3-5 жастағы балалардың есте сақтау және ойлау қабілеттерін дамыту, түстерді тану, салыстыру және оларды бір-бірімен байланыстыру қабілеттерін қалыптастыру.

Бағалау критерийлері:

- Баланың түстерді дұрыс ажыратуы және топтастыруы.
- Ұсынылған тапсырмаларды түсініп, орындауы.
- Түстерді есте сақтау қабілетінің артуы.
- Белсенділік пен қызығушылық танытуы.

Тапсырмалар:

1. "Түстерді топтастыр"

- **Мақсаты:** Балалардың түстерді ажырату және оларды бір топқа біріктіру қабілетін дамыту.
- **Мазмұны:** Балаларға түрлі түсті карточкалар (қызыл, жасыл, көк, сары) беріледі. Олар осы карточкаларды түстері бойынша топтастырады.
- **Орындау әдісі:**
 1. Балаларға аралас түсті карточкалар ұсынылады.
 2. "Қызыл түстерді бір жерге жина, жасылдарды басқа жерге қой" деп нұсқау беріледі.
 3. Балалар карточкаларды түстері бойынша топтастырады.
- **Мысалы:** Балалар қызыл карточкаларды бір топқа, көк карточкаларды басқа топқа бөледі.
- **Дескрипторлар:**
 1. Карточкаларды түстеріне қарай дұрыс бөледі.
 2. Барлық карточкаларды анықтайды.
 3. Қателік саны азаяды.

2. "Түстер мен пішіндерді сәйкестендір"

- **Мақсаты:** Балалардың түстерді тану және пішіндерді ажырату қабілеттерін жетілдіру.

- **Мазмұны:** Балаларға әртүрлі түстерде жасалған пішіндер (дөңгелек, үшбұрыш, шаршы) беріледі. Олар пішіндерді түстері бойынша сәйкестендіреді.

- **Орындау әдісі:**

1. Балаларға түрлі пішіндер көрсетіледі.
 2. "Барлық қызыл пішіндерді тап" немесе "Көк үшбұрыштарды көрсет" деген тапсырмалар беріледі.
 3. Балалар пішіндерді түстері бойынша топтастырады.
- Мысалы: Қызыл шаршылар мен көк үшбұрыштарды жинау.

- **Дескрипторлар:**

1. Пішіндерді дұрыс түспен сәйкестендіреді.
2. Әр пішінді түсіне қарай бөледі.
3. Жауаптарында дәлдік көрсетеді.

3. **"Түстер мен заттарды сәйкестендір"**

- **Мақсаты:** Түстерді нақты заттармен байланыстыру қабілетін дамыту.
- **Мазмұны:** Балаларға түстер және сол түстерге сәйкес заттардың суреттері беріледі (мысалы, қызыл – алма, жасыл – жапырақ). Балалар түстер мен заттарды сәйкестендіреді.

- **Орындау әдісі:**

1. Балаларға түсті карточкалар мен заттардың суреттері ұсынылады.
2. "Қызыл алма қай жерде? Жасыл жапырақты көрсет" деген тапсырмалар беріледі.
3. Балалар түстерді заттармен сәйкестендіреді.

- Мысалы: Қызыл карточка мен алманың суретін сәйкестендіру.

- **Дескрипторлар:**

1. Түстерді дұрыс заттармен байланыстырады.
2. Түстер мен заттарды анықтайды.
3. Қателіксіз жауап береді.

Әдістің артықшылықтары:

- Балалардың есте сақтау, логикалық ойлау және салыстыру қабілеттерін жетілдіреді.
- Түстерді тану және оларды қолдану дағдыларын қалыптастырады.
- Ойын түрінде ұсынылғандықтан, балалардың қызығушылығын арттырады.
- Әртүрлі сенсорлық қабылдауды (көру, сезу) белсендіреді.

Күтілетін нәтиже:

- Балалар түстерді дұрыс таниды және ажыратады.
- Түстерді белгілі бір топтарға біріктіру қабілеті қалыптасады.
- Қысқа мерзімді есте сақтау қабілеті жетіледі.
- Балалардың зейіні мен ойлау қабілеті артады.

Қажетті материалдар:

- Түрлі түсті карточкалар.
- Әртүрлі пішіндердің суреттері.
- Түстермен байланысты заттардың суреттері.
- Түсті жолдарды жасауға арналған материалдар.

Қорытынды:

Түстерді топтастыру әдісі балалардың есте сақтау қабілетін, ойлауын және логикалық байланыстарды құру қабілетін жетілдіруге бағытталған. Бұл әдіс балаларға қоршаған ортаны тануға, түстер мен олардың арасындағы байланысты түсінуге көмектеседі. Ойын түріндегі тапсырмалар арқылы балалардың танымдық белсенділігі артып, олардың дамуы үшін қажетті дағдылар қалыптасады.

Сабақ 19. Суреттер арқылы әңгіме құрастыру әдісі

Кіріспе:

Мектепке дейінгі кезеңде балалардың сөйлеу, ойлау және қиялдау қабілеттерін дамыту маңызды рөл атқарады. Суреттер арқылы әңгіме құрастыру әдісі – балалардың когнитивтік, сөйлеу және логикалық ойлау қабілеттерін дамытуға бағытталған тиімді құрал. Бұл әдіс баланың суреттерге қарап оқиға құру, ойларын жүйелі жеткізу және логикалық байланыс орнату қабілеттерін дамытады. Сонымен қатар, ойын түрінде ұсынылатын бұл тапсырмалар балалардың шығармашылық ойлауын және сөздік қорын байытуға ықпал етеді.

Мақсаты:

3-5 жастағы балалардың сөйлеу, логикалық ойлау және шығармашылық қабілеттерін суреттер арқылы дамыту, олардың қиялын жетілдіру және сөздік қорын кеңейту.

Бағалау критерийлері:

- Баланың суреттердің мазмұнын түсініп, қарапайым оқиғаны баяндауы.
- Оқиғаға логикалық реттілік орнату қабілеті.
- Суреттер бойынша сипаттаманы толық әрі түсінікті жеткізуі.
- Қиялды қолдана отырып, әңгіме құруға ынталануы.

Тапсырмалар:

1. "Сурет бойынша не болып жатыр?"

- **Мақсаты:** Баланың визуалды ақпаратты түсіну және сипаттау қабілетін дамыту.
- **Мазмұны:** Балаларға бір сурет беріледі. Олар суретке қарап, "Не болып жатыр?", "Кім не істеп жатыр?" деген сұрақтарға жауап береді.

• Орындау әдісі:

1. Балаларға сурет көрсетіледі (мысалы, бала ағаштан алма жинап жатыр).
2. Дефектолог "Бұл суретте не көріп тұрсың?" деп сұрақ қояды.
3. Балалар суреттегі оқиғаны сипаттайды.
- Мысалы: "Бала ағаштан алма жинап жатыр. Алмаларды себетке салып жатыр."

• Дескрипторлар:

1. Суреттегі негізгі оқиғаларды анықтайды.
2. Қарапайым сөйлемдермен суретті сипаттайды.
3. Оқиғаны жүйелі түрде түсіндіреді.

2. "Суреттегі оқиғаны жалғастыр"

- **Мақсаты:** Баланың қиялын және оқиғаны жалғастыру қабілетін дамыту.
- **Мазмұны:** Балаларға бастапқы оқиғаны бейнелейтін сурет беріледі. Олар бұл оқиғаның қалай жалғасатынын ойлап табуы керек.

• Орындау әдісі:

1. Балаларға бастапқы оқиға суреті беріледі (мысалы, қоян орманда сәбіз тапты).
2. "Сенің ойыңша, қоян кейін не істеді?" деген сұрақ қойылады.
- Мысалы: "Қоян сәбізді жинап алып, оны досына берді."

• Дескрипторлар:

1. Қарапайым логикалық жалғастыру ұсынады.
2. Өз ойларын суретпен байланыстыра жеткізеді.
3. Шығармашылық шешімдер көрсетеді.

3. "Суреттен кейіпкердің эмоциясын тап"

- **Мақсаты:** Баланың эмоционалдық қабылдау және қиялдау қабілеттерін жетілдіру.
- **Мазмұны:** Балаларға кейіпкерлері бейнеленген суреттер беріледі. Олар кейіпкердің эмоциясын анықтап, неге олай екенін түсіндіруі керек.

• Орындау әдісі:

1. Балаларға сурет көрсетіледі (мысалы, қуанышты бала немесе ашулы қоян).

2. "Бұл кейіпкер қандай көңіл-күйде? Неге олай ойлайсың?" деген сұрақ қойылады.
- Мысалы: "Бала күліп тұр, себебі ол доппен ойнап жатыр."
- **Дескрипторлар:**
 1. Кейіпкердің эмоциясын дұрыс анықтайды.
 2. Эмоцияны оқиғамен байланыстырады.
 3. Өз ойларын түсінікті жеткізеді.

Әдістің артықшылықтары:

- Баланың қиялын, логикалық ойлау және сөйлеу қабілеттерін жетілдіреді.
- Әңгімелеу арқылы сөздік қорын байытады.
- Танымдық және зейін қабілеттерін дамытады.
- Суреттерді қолдану арқылы тапсырмаларды жеңіл әрі қызықты етеді.

Күтілетін нәтиже:

- Балалар суреттердің мазмұнын түсініп, қарапайым әңгімелер құрастырады.
- Логикалық реттілікті сақтап, оқиғаларды жүйелі баяндайды.
- Балалардың қиялы мен шығармашылық қабілеттері дамиды.
- Сөздік қоры мен сөйлеу дағдылары жақсарады.

Қажетті материалдар:

- Сюжеттік суреттер жиынтығы.
- Балаларға арналған түрлі-түсті карточкалар.
- Тақырыптық суреттер (жануарлар, табиғат, адамдар).

Қорытынды:

Суреттер арқылы әңгіме құрастыру әдісі балалардың сөйлеу, ойлау және шығармашылық қабілеттерін дамытуға бағытталған тиімді құрал болып табылады. Бұл әдіс арқылы балалар визуалды ақпаратты түсініп, оны әңгімеге айналдыруды үйренеді. Тапсырмаларды ойын түрінде орындау балалардың қызығушылығын оятып, олардың танымдық белсенділігін арттырады.

Сабақ 20. Видеофрагменттерді талдау әдісі

Кіріспе:

Мектепке дейінгі кезеңде балалардың танымдық және коммуникативтік қабілеттерін дамытуда визуалды материалдардың маңызы зор. Видеофрагменттерді талдау әдісі балаларға ақпаратты көру, тыңдау және түсіну арқылы қабылдау дағдыларын қалыптастыруға көмектеседі. Бұл әдіс балалардың зейінін, логикалық ойлау қабілетін, эмоционалдық қабылдауын және сөйлеу дағдыларын дамытуға бағытталған. Балалар бейнематериалды көре отырып, оқиғалар мен кейіпкерлерді талдайды, өз ойларын жеткізеді және пікірталасқа қатысады.

Мақсаты:

Видеофрагменттер арқылы балалардың зейін, логикалық ойлау және сөйлеу дағдыларын дамыту, ақпаратты талдау және оны мағыналы түрде баяндау қабілеттерін жетілдіру.

Бағалау критерийлері:

- Баланың бейнематериал мазмұнын түсінуі және негізгі ойды жеткізе білуі.
- Оқиғалар мен кейіпкерлер арасындағы байланысты анықтау қабілеті.
- Өз ойларын толық және жүйелі түрде баяндауы.
- Сұрақтарға жауап беру арқылы материалды талқылауға қатысуы.

Тапсырмалар:

1. "Не көріп тұрсың?"

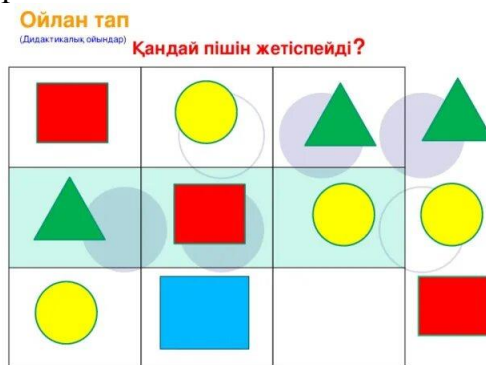
- **Мақсаты:** Баланың бейнематериал мазмұнын түсіну және негізгі оқиғаны сипаттау қабілетін дамыту.
- **Мазмұны:** Балаларға қысқа видеофрагмент көрсетіледі (мысалы, жануарлар туралы). Олар видеода не болып жатқанын сипаттайды.
- **Орындау әдісі:**
 1. Балаларға 1-2 минуттық видеоны көрсетіңіз.
 2. "Бұл видеода не көрдің? Не болып жатыр?" деген сұрақтар қойыңыз.
- **Мысалы:** "Бұл видео ормандағы жануарлар туралы. Қоян сәбіз жеп жатыр."
- **Дескрипторлар:**
 1. Видео мазмұнын түсінеді.
 2. Негізгі оқиғаны сипаттайды.
 3. Сөздік қорын қолдана отырып, жауап береді.

2. "Кейіпкерді талдайық"

- **Мақсаты:** Баланың кейіпкерлердің әрекеттерін талдау және олардың мінез-құлқын түсіну қабілеттерін дамыту.
- **Мазмұны:** Балалар видеодағы кейіпкерлердің әрекеттерін қарап, олардың қандай эмоцияларды сезініп тұрғанын және неге солай әрекет еткенін түсіндіреді.
- **Орындау әдісі:**
 1. Балаларға видео көрсетіледі.

2. "Бұл кейіпкер қандай көңіл-күйде? Ол неге солай істеді?" деген сұрақтар қойылады.
 - Мысалы: "Қоян бақытты, себебі ол сәбіз тапты."
 - **Дескрипторлар:**
 1. Кейіпкерлердің көңіл-күйін анықтайды.
 2. Әрекеттерін талдайды.
 3. Өз ойларын түсінікті жеткізеді.
3. **"Не жетіспейді?"**
 - **Мақсаты:** Баланың логикалық ойлау және толықтыру қабілеттерін дамыту.
 - **Мазмұны:** Балаларға видеодан үзінді көрсетіледі, бірақ соңғы бөлігі алынбайды. Олар оқиғаның аяқталуын ойлап табуы керек.
 - **Орындау әдісі:**
 1. Видеоның бірінші және орта бөлігін көрсетіңіз.
 2. "Оқиға қалай аяқталуы мүмкін?" деген сұрақ қойыңыз.
 - Мысалы: "Қоян сәбізді тапты. Қалай ойлайсың, ол не істейді?"
 - **Дескрипторлар:**
 1. Оқиғаны қисынды аяқтайды.
 2. Өз ойын шығармашылықпен жеткізеді.
 3. Логикалық шешімдер ұсынады.

Әдістің артықшылықтары:

- Балалардың зейінін, сөйлеу және ойлау қабілеттерін дамытады.
- Визуалды және есту арқылы ақпаратты қабылдауын жақсартады.
- Танымдық және эмоционалдық процестерді жетілдіреді.
- Шығармашылық және логикалық ойлау қабілеттерін ынталандырады.

Күтілетін нәтиже:

- Балалар бейнематериал мазмұнын түсініп, оны талдай алады.
- Кейіпкерлер мен оқиғаларды сипаттау және реттілікті баяндау қабілеті жетіледі.
- Өз ойларын толық және жүйелі түрде жеткізе алады.
- Танымдық белсенділігі мен қызығушылығы артады.

Қажетті материалдар:

- Қысқа видеофрагменттер (жануарлар, табиғат, ертегілер тақырыптары).
- Сұрақтар мен тапсырмаларға арналған карточкалар.
- Монитор немесе проектор.

Қорытынды:

Видеофрагменттерді талдау әдісі балалардың когнитивтік және коммуникативтік дағдыларын дамытуға бағытталған тиімді құрал. Бұл әдіс бейнематериалдарды қолдану арқылы балалардың зейінін шоғырландырып, оқиғаларды талдау және логикалық байланыс орнату қабілеттерін жетілдіреді. Ойын түрінде ұсынылған бұл тапсырмалар балалардың оқу және танымдық белсенділігін арттырады.

Сабақ-21. Ретпен орналастыру әдісі

Кіріспе:

Мектепке дейінгі кезеңде балалардың логикалық ойлау, зейін және есте сақтау қабілеттерін дамыту маңызды рөл атқарады. Ретпен орналастыру әдісі балалардың реттілік түсінігін қалыптастыруға, оқиғалар мен іс-әрекеттер арасындағы логикалық байланысты түсінуге көмектеседі. Бұл әдіс баланың когнитивтік және сөйлеу қабілеттерін дамытуға бағытталған тиімді құрал болып табылады. Ойын түрінде ұйымдастырылған тапсырмалар балалардың қызығушылығын арттырып, оларды белсенді ойлануға ынталандырады.

Мақсаты:

3-5 жастағы балалардың логикалық ойлау, зейін және оқиғалар арасындағы реттілікті анықтау қабілеттерін дамыту.

Бағалау критерийлері:

- Баланың суреттерді, оқиғаларды немесе заттарды дұрыс реттілікпен орналастыруы.
- Логикалық байланыстарды анықтау қабілеті.
- Тапсырмаларды орындаудағы дәлдігі мен белсенділігі.

Тапсырмалар:

1. "Күнделікті іс-әрекеттерді ретте"

- **Мақсаты:** Баланың күнделікті әрекеттер арасындағы реттілікті түсінуін дамыту.
- **Мазмұны:** Балаларға таңертеңгі күн тәртібін бейнелейтін суреттер беріледі (мысалы, ояну, бет жуу, таңғы ас ішу). Олар суреттерді дұрыс ретімен орналастыруы керек.
- **Орындау әдісі:**
 1. Балаларға аралас ретпен берілген суреттер көрсетіледі.
 2. "Бірінші не істейсің? Содан кейін не болады?" деген сұрақтар қойылады.
 3. Балалар суреттерді реттілікпен орналастырады.
- **Мысалы:** "Алдымен бала оянады, сосын беті мен қолын жуады, содан кейін таңғы ас ішеді."
- **Дескрипторлар:**
 1. Суреттерді дұрыс ретпен орналастырады.
 2. Әр суретке қысқаша түсінік береді.
 3. Реттілік логикасын сақтайды.

2. "Табиғаттағы өзгерістерді ретте"

- **Мақсаты:** Баланың табиғат құбылыстары мен олардың реттілігін түсінуін дамыту.
- **Мазмұны:** Балаларға жыл мезгілдерін немесе өсімдіктердің өсу кезеңдерін бейнелейтін суреттер беріледі (мысалы, ағаштың бүршіктенуі, гүлденуі, жеміс беруі).
- **Орындау әдісі:**

1. Суреттерді аралас түрде ұсынып, "Бірінші қандай кезең болады?" деп сұраңыз.
2. Балалар суреттерді реттілікпен орналастырады.
- Мысалы: "Алдымен ағашта бүршіктер пайда болады, кейіннен ол гүлдейді, соңында жеміс береді."

• **Дескрипторлар:**

1. Табиғат құбылыстарының реттілігін дұрыс орналастырады.
2. Оқиғаның әр кезеңін түсіндіреді.
3. Қателіктерді аз жібереді.

3. "Заттарды ретте"

- **Мақсаты:** Баланың өлшем, пішін және реттілік түсінігін дамыту.
- **Мазмұны:** Балаларға әртүрлі өлшемдегі және пішіндегі заттар беріледі (мысалы, кішкентай, орташа, үлкен доптар). Олар заттарды өлшем немесе пішіні бойынша реттейді.

• **Орындау әдісі:**

1. Балаларға заттарды көрсетіп, "Бұларды қалай реттеуге болады?" деп сұраңыз.
2. Балалар заттарды өлшем немесе пішін бойынша орналастырады.
- Мысалы: "Алдымен кішкентай допты қой, содан кейін орташасын, соңында үлкенін қой."

• **Дескрипторлар:**

1. Заттарды дұрыс реттейді.
2. Өлшем немесе пішін логикасын түсінеді.
3. Реттілікті сақтайды.

Әдістің артықшылықтары:

- Баланың логикалық ойлау және зейін қабілеттерін дамытады.
- Реттілік түсінігін қалыптастырады және оқиғалар арасындағы байланысты түсінуге көмектеседі.
- Ойын түрінде ұйымдастырылғандықтан, балалардың қызығушылығын арттырады.
- Танымдық және шығармашылық қабілеттерін жетілдіреді.

Күтілетін нәтиже:

- Балалар реттілікті анықтап, оқиғаларды логикалық түрде орналастырады.
- Танымдық белсенділігі артады.
- Логикалық және шығармашылық ойлау қабілеттері жетіледі.
- Балалар тапсырмаларды орындау барысында қызығушылық пен белсенділік танытады.

Қажетті материалдар:

- Күнделікті іс-әрекеттер бейнеленген суреттер.
- Табиғат құбылыстарын немесе өсімдіктердің өсу кезеңдерін бейнелейтін суреттер.
- Ертегі оқиғаларының суреттері.
- Өлшемдері мен пішіндері әртүрлі заттар.

Қорытынды:

Ретпен орналастыру әдісі балалардың логикалық ойлау, зейін және оқиғалар арасындағы байланысты анықтау қабілеттерін дамытуға бағытталған тиімді құрал. Бұл әдіс балалардың когнитивтік және танымдық дағдыларын жетілдіре отырып, олардың оқу процесіне қызығушылығын арттырады. Ойын түріндегі тапсырмалар арқылы балалардың танымдық белсенділігі мен шығармашылық қабілеттері дамиды.

Сабақ-22. Қайталау техникасын қолдану әдісі

Кіріспе:

Қайталау техникасы – балалардың есте сақтау, зейін және танымдық қабілеттерін дамытуға арналған тиімді әдіс. Бұл әдіс ақпаратты бірнеше рет қайталап, оны есте сақтау және бекіту процестерін жетілдіруге негізделеді. 3-5 жастағы балалардың танымдық ерекшеліктерін ескере отырып, қайталау ойын элементтері арқылы ұсынылады. Бұл тәсіл балалардың ақпаратты оңай есте сақтап, оны ұзақ мерзімді жадыда сақтауына ықпал етеді.

Мақсаты:

Қайталау техникасы арқылы балалардың есте сақтау қабілетін арттыру, зейінін шоғырландыру және ақпаратты қайта жаңғырту дағдыларын дамыту.

Бағалау критерийлері:

- Баланың ақпаратты бірнеше рет қайталап, дұрыс есте сақтауы.
- Қайталау нәтижесінде ақпаратты қайта жаңғырту қабілеті.
- Тапсырмаларды орындаудағы белсенділік пен қызығушылық.

Тапсырмалар:

1. "Сөздерді қайтала"

- **Мақсаты:** Баланың есту арқылы есте сақтау қабілетін жетілдіру.
- **Мазмұны:** Балаларға 2-3 қарапайым сөз айтылады (мысалы, алма, доп, мысық). Олар бұл сөздерді қайталауы керек. Әр деңгейде сөздердің саны артады.

• Орындау әдісі:

1. Балаларға сөздер айтылады.
2. "Сөздерді қайтала" деген тапсырма беріледі.
3. Сөздер саны біртіндеп көбейтіледі.

- Мысалы: Алма – доп – мысық → Қызыл алма – үлкен доп – кішкентай мысық.

• Дескрипторлар:

1. Сөздерді реттілікпен дұрыс қайталайды.
2. Қателік саны азаяды.
3. Есте сақтау қабілеті жетіледі.

2. "Сандарды есінде сақта"

- **Мақсаты:** Баланың қысқа мерзімді есте сақтау қабілетін дамыту.
- **Мазмұны:** Балаларға 2-4 сандар тізбегі айтылады (мысалы, 2, 4, 6). Олар бұл сандарды есте сақтап, қайталауы керек.

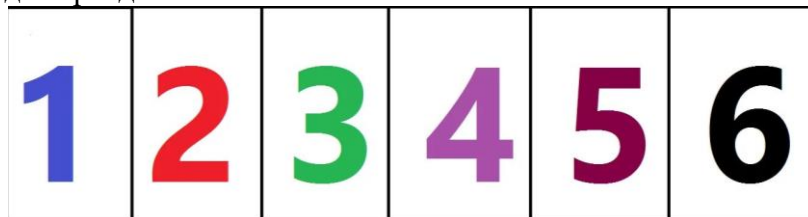
• Орындау әдісі:

1. Сандар тізбегі айтылады.
2. "Қайтала" деген тапсырма беріледі.
3. Сандар саны біртіндеп көбейтіледі.

- Мысалы: 2 – 4 – 6 → 2 – 4 – 6 – 8.

• Дескрипторлар:

1. Сандарды реттілікпен қайталайды.
2. Тыңдау және есте сақтау қабілеті артады.
3. Жауап дәлдігі артады.

3. "Қимылды қайтала"

- **Мақсаты:** Қозғалыс арқылы есте сақтау және реттілік дағдыларын дамыту.

- **Мазмұны:** Балаларға қарапайым қимылдар көрсетіледі (мысалы, қол көтеру, шапалақтау, секіру). Олар бұл қимылдарды қайталауы керек.

- **Орындау әдісі:**

1. Балаларға қимылдар көрсетіледі.
2. "Қимылдарды қайтала" деген тапсырма беріледі.
3. Қимылдар саны біртіндеп көбейтіледі.

- Мысалы: Қол көтеру → Шапалақтау → Секіру.

- **Дескрипторлар:**

1. Қимылдарды реттілікпен қайталайды.
2. Қателік саны азаяды.
3. Қозғалыс үйлесімділігі жетіледі.

4. **"Суреттерді есте сақта"**

- Мақсаты: Баланың визуалды есте сақтау қабілетін жетілдіру.

- Мазмұны: Балаларға 2-3 сурет көрсетіледі. Олар бұл суреттерді қарап, есте сақтап, кейіннен қайталайды.

- **Орындау әдісі:**

1. Балаларға суреттер көрсетіледі.
2. Суреттер жабылады, және балалар оларды атайды.
3. Сурет саны біртіндеп артады.

- Мысалы: Алма, мысық → Алма, мысық, доп.

- **Дескрипторлар:**

1. Суреттерді дұрыс атайды.
2. Сурет санын көбейткен сайын есте сақтау қабілеті жетіледі.
3. Тапсырмаға белсенді қатысады.

Әдістің артықшылықтары:

- Балалардың есте сақтау, логикалық ойлау және сөйлеу қабілеттерін дамытады.
- Ақпаратты қайта жаңғырту дағдыларын қалыптастырады.
- Зейін мен танымдық белсенділікті арттырады.
- Балалардың қызығушылығын оятатын ойын түрінде ұйымдастырылады.

Күтілетін нәтиже:

- Балалар ақпаратты тез қабылдап, оны есте сақтай алады.
- Ақпаратты қайта жаңғырту қабілеті жетіледі.
- Танымдық және логикалық ойлау қабілеттері жақсарады.
- Балалар тапсырмаларды орындау барысында белсенділік танытады.

Қажетті материалдар:

- Суреттер мен карточкалар.
- Қарапайым қимылдарды көрсететін кеңістік.
- Сөздер немесе сандар жазылған қағаздар.

Қорытынды:

Қайталау техникасын қолдану әдісі балалардың есте сақтау, зейін және логикалық ойлау қабілеттерін дамытудың тиімді құралы болып табылады. Бұл әдіс ақпаратты бірнеше рет қайталау арқылы балалардың танымдық қабілеттерін жетілдіріп, оқу және ойын процесіне қызығушылығын арттырады. Жас ерекшеліктеріне сай ұйымдастырылған тапсырмалар арқылы балалардың оқу дағдылары мен шығармашылық қабілеттері дамиды.

Сабақ-23.Орындарын тап әдісі

Кіріспе:

3-5 жастағы балалардың зейін, логикалық ойлау және есте сақтау қабілеттерін дамытуда «Орындарын тап» әдісі ерекше тиімді. Бұл әдіс балаларға заттардың, суреттердің немесе пішіндердің орнын анықтап, оларды дұрыс ретпен орналастыру арқылы олардың кеңістіктік қабылдау қабілетін дамытуға бағытталған. Әдіс ойын түрінде ұйымдастырылып, балалардың қызығушылығын оятуға және танымдық белсенділігін арттыруға көмектеседі.

Мақсаты:

Заттарды, пішіндерді немесе суреттерді дұрыс орынға қою арқылы балалардың логикалық ойлау, зейін және кеңістіктік қабылдау қабілеттерін дамыту.

Бағалау критерийлері:

- Баланың заттар немесе суреттердің орнын дұрыс анықтауы.
- Орындарын тапқан кезде логикалық байланыстарды қолдануы.
- Тапсырманы орындаудағы дәлдігі мен белсенділігі.

Тапсырмалар:

1. "Заттарды орнына қой"

- **Мақсаты:** Балалардың кеңістіктік қабылдау және логикалық ойлау қабілетін дамыту.
- **Мазмұны:** Балаларға белгілі бір ретпен орналастырылған заттар (мысалы, ойыншықтар) беріледі. Кейіннен заттардың орны өзгереді, ал балалар оларды бастапқы орнына қайтаруы керек.
- **Орындау әдісі:**
 1. Балаларға ретпен қойылған заттар көрсетіледі (мысалы, қуыршақ, доп, кітап).
 2. Орындары өзгертіліп, балалардан "Барлық заттарды өз орнына қой" деп сұралады.
- Мысалы: Қуыршақ, доп, кітап → Қуыршақ бірінші, доп екінші, кітап үшінші орынды алады.
- **Дескрипторлар:**
 1. Заттарды дұрыс ретпен орналастырады.
 2. Заттардың бастапқы орнын есте сақтайды.
 3. Тапсырманы дәл және жылдам орындайды.

2. "Пішіндерді сәйкестендір"

- **Мақсаты:** Пішіндерді тану және оларды дұрыс орынға қою қабілетін дамыту.
- **Мазмұны:** Балаларға түрлі пішіндер (дөңгелек, үшбұрыш, шаршы) және олардың сәйкес ұяшықтары беріледі. Балалар пішіндерді ұяшықтарына орналастырады.
- **Орындау әдісі:**
 1. Балаларға ұяшықтар мен пішіндер ұсынылады.
 2. "Әр пішінді өз орнына қой" деген тапсырма беріледі.
- Мысалы: Дөңгелек – дөңгелек ұяшыққа, шаршы – шаршы ұяшыққа.
- **Дескрипторлар:**
 1. Пішіндерді дұрыс ұяшықтарға орналастырады.

2. Пішіндердің ерекшеліктерін анықтайды.

3. Тапсырмаға белсенді қатысады.

3. "Суреттерді ретте"

- **Мақсаты:** Логикалық ойлау және реттілікпен жұмыс істеу қабілетін дамыту.

- **Мазмұны:** Балаларға 3-4 сурет беріледі. Олар бұл суреттерді белгілі бір ретпен орналастыруы керек (мысалы, таңертеңгілік әрекеттер).

- **Орындау әдісі:**

1. Балаларға суреттер көрсетіледі.

2. "Суреттерді дұрыс ретпен орналастыр" деген тапсырма беріледі.

- Мысалы: Ояну → Бет жуу → Таңғы ас ішу → Ойын ойнау.

- **Дескрипторлар:**

1. Суреттерді логикалық ретпен орналастырады.

2. Әр суретке қысқаша түсінік береді.

3. Оқиғалардың байланысын сақтайды.

4. "Заттардың орнын есінде сақта"

- **Мақсаты:** Қысқа мерзімді есте сақтау қабілетін дамыту.

- **Мазмұны:** Балаларға бірнеше заттың белгілі бір ретпен орналасуы көрсетіледі. Кейін заттардың орны өзгертіліп, балалар оларды бастапқы орнына қайтаруы керек.

- **Орындау әдісі:**

1. Балаларға заттардың орналасуы көрсетіледі.

2. "Заттарды қайтадан өз орындарына қой" деген тапсырма беріледі.

- Мысалы: Үстелде тұрған кітап, қарындаш, қуыршақ → Олар бастапқы орнына қайтарылады.

- **Дескрипторлар:**

1. Заттардың орнын дұрыс есте сақтайды.

2. Қайтадан дұрыс ретпен орналастырады.

3. Қателік санын азайтады.

Әдістің артықшылықтары:

- Балалардың логикалық ойлау, зейін және есте сақтау қабілеттерін дамытады.

- Заттардың орналасу реттілігін есте сақтауға көмектеседі.

- Кеңістіктік қабылдау және салыстыру дағдыларын жетілдіреді.

- Ойын түрінде ұсынылғандықтан, балалардың қызығушылығын арттырады.

Күтілетін нәтиже:

- Балалар заттардың, пішіндердің және суреттердің орнын дұрыс анықтай алады.

- Зейін мен есте сақтау қабілеті артады.

- Логикалық ойлау және реттілікпен жұмыс істеу дағдылары жетіледі.

- Балалардың тапсырмаларды орындауға қызығушылығы артады.

Қажетті материалдар:

- Түрлі пішіндер мен олардың ұяшықтары.

- Суреттер жиынтығы (күнделікті іс-әрекеттер, табиғат, жануарлар).

- Балалардың қызығушылығын арттыру үшін ойыншықтар мен түсті карточкалар.

Қорытынды:

«Орындарын тап» әдісі балалардың логикалық ойлау, зейін және есте сақтау қабілеттерін дамытуға бағытталған тиімді құрал болып табылады. Бұл әдіс ойын түрінде ұйымдастырылып, балалардың танымдық белсенділігін арттырады және олардың кеңістіктік қабылдау қабілеттерін жетілдіреді. Жас ерекшеліктеріне сай тапсырмалар балалардың танымдық және шығармашылық дағдыларын дамытуға көмектеседі.

Сабак-24. Тақырыптық әңгімелер әдісі

Кіріспе:

Тақырыптық әңгімелер әдісі – балалардың сөйлеу, ойлау және қиялдау қабілеттерін дамытуға бағытталған тиімді педагогикалық тәсіл. Бұл әдіс белгілі бір тақырып аясында әңгіме құрастыру, оқиғаларды баяндау және кейіпкерлердің әрекеттерін талдау арқылы балалардың танымдық және коммуникативтік қабілеттерін жетілдіреді. Әңгіме түріндегі тапсырмалар балалардың тілдік қорын байытып, логикалық байланыстарды түсінуге және өз ойын жүйелі жеткізуге үйретеді.

Мақсаты:

Тақырыптық әңгімелер арқылы балалардың сөйлеу және логикалық ойлау қабілеттерін дамыту, олардың сөздік қорын байыту, оқиғаларды түсініп, оларды дұрыс баяндауға үйрету.

Бағалау критерийлері:

- Баланың тақырыпты түсініп, әңгімеге сай оқиғаларды баяндауы.
- Кейіпкерлер мен оқиғалар арасындағы байланысты анықтау қабілеті.
- Өз ойын толық және жүйелі түрде жеткізе білуі.
- Қиялын қолданып, әңгіме құрастыруға ынтасы.

Тапсырмалар:

1. "Отбасы туралы сурет салу"

- **Мақсаты:** Балалардың белгілі бір тақырып бойынша негізгі түсінігін қалыптастыру.
- **Мазмұны:** Дефектолог балаларға қысқаша тақырыпты таныстырып, сол туралы бірнеше сұрақ қояды. Мысалы, "Отбасы" тақырыбы бойынша: "Отбасы деген не?", "Сенің отбасыңда кімдер бар?"
- **Орындау әдісі:**
 1. Балаларға тақырып ұсынылады.
 2. Сұрақтар қойылады, балалар өз ойларын айтады.
 - Мысалы: "Отбасы – бұл бірге тұратын адамдар. Олар бір-біріне қамқорлық жасайды."
- **Дескрипторлар:**
 1. Тақырып бойынша қысқаша жауап береді.
 2. Өз ойларын түсінікті жеткізеді.
 3. Тақырыпқа қызығушылық танытады.

2. "Кейіпкермен танысу"

- **Мақсаты:** Баланың кейіпкерлерді сипаттау және олардың әрекеттерін түсіну қабілетін дамыту.
- **Мазмұны:** Балаларға суретте бейнеленген кейіпкер көрсетіледі. Олар кейіпкердің кім екенін, не істеп жатқанын және қандай сезімде екенін айтып береді.
- **Орындау әдісі:**
 1. Балаларға сурет көрсетіледі.
 2. "Бұл кім? Ол не істеп жатыр? Қалай ойлайсың, ол не сезініп тұр?" деген сұрақтар қойылады.
 - Мысалы: "Бұл – Алдар көсе. Ол қарапайым халыққа көмектескісі келеді. Ал қасындағы ол надан бай."
- **Дескрипторлар:**
 1. Кейіпкерді дұрыс сипаттайды.
 2. Оның әрекеттері мен көңіл-күйін түсіндіреді.
 3. Өз ойын логикалық жеткізеді.

3. "Әңгіме құрастыр"

- **Мақсаты:** Баланың қиялын және оқиғаларды жүйелі баяндау қабілетін дамыту.
- **Мазмұны:** Балаларға бір немесе бірнеше сурет көрсетіледі. Олар осы суреттер негізінде қысқа әңгіме құрастырады.
- **Орындау әдісі:**
 1. Балаларға 2-3 сурет көрсетіледі.
 2. "Суреттерге қарап, қысқа әңгіме құрастыр" деген тапсырма беріледі.
- **Дескрипторлар:**
 1. Суреттерді реттілікпен қолданады.
 2. Әңгіме логикалық және түсінікті болады.
 3. Қиялын пайдаланады.

Әдістің артықшылықтары:

- Балалардың сөйлеу және логикалық ойлау қабілеттерін дамытады.
- Сөздік қорын байытып, танымдық белсенділігін арттырады.
- Қиялын және шығармашылық қабілеттерін ынталандырады.
- Оқиғаларды жүйелі түрде баяндауға үйретеді.

Күтілетін нәтиже:

- Балалар тақырыптық әңгімелерді түсініп, өз ойларын жүйелі жеткізе алады.
- Әңгіме құрастыруда логикалық байланыстар орнатады.
- Сөздік қоры мен сөйлеу қабілеті дамиды.
- Танымдық және коммуникативтік дағдылары жетіледі.

Қажетті материалдар:

- Тақырыптық суреттер жиынтығы.
- Қысқа әңгімелерге арналған мәтіндер.
- Кейіпкерлерді бейнелейтін суреттер немесе ойыншықтар.

Қорытынды:

Тақырыптық әңгімелер әдісі балалардың сөйлеу, ойлау және қиялдау қабілеттерін дамытуға бағытталған тиімді құрал болып табылады. Бұл әдіс балаларды оқиғаларды түсініп, оларды жүйелі баяндауға және өз ойларын жеткізуге үйретеді. Ойын элементтерімен толықтырылған тапсырмалар арқылы балалардың қызығушылығы оянып, олардың танымдық белсенділігі мен шығармашылық қабілеттері артады.

Сабақ-25. Интерактивті тақталарды қолдану арқылы есте сақтау қабілетін дамыту

Кіріспе:

Мектепке дейінгі кезеңде балалардың есте сақтау қабілетін дамыту – олардың танымдық және оқу дағдыларының негізін қалыптастырудың маңызды бөлігі. Интерактивті тақталарды қолдану балалардың визуалды, есту және қозғалыс арналарын бірдей іске қосып, ақпаратты қабылдау және есте сақтау қабілеттерін арттыруға мүмкіндік береді. Тақтаның интерактивті мүмкіндіктері арқылы балаларға ойын түрінде тапсырмалар ұсынып, олардың қызығушылығын оятып, білім алуға ынталандыруға болады.

Мақсаты:

Интерактивті тақталарды қолдану арқылы 3-5 жастағы балалардың есте сақтау қабілетін дамыту, олардың ақпаратты көру, тыңдау және қайталау арқылы бекіту дағдыларын жетілдіру.

Бағалау критерийлері:

- Баланың интерактивті тақта арқылы ұсынылған ақпаратты есте сақтап, қайта жаңғырта алуы.
- Тапсырмаларға белсенді қатысуы және ақпаратты қабылдау деңгейінің жоғарылауы.
- Түстер, пішіндер, сөздер және бейнелер арқылы есте сақтау қабілетінің жетілуі.

Тапсырмалар:

1. "Суреттерді есте сақта"

- **Мақсаты:** Балалардың визуалды есте сақтау қабілетін дамыту.
- **Мазмұны:** Интерактивті тақтада 3-5 сурет (мысалы, алма, мысық, доп) көрсетіледі. Бірнеше секундтан кейін суреттер жабылады, ал балалар олардың қайсысы болғанын және реттілігін қайталайды.

- **Орындау әдісі:**

1. Тақтада суреттер көрсетіледі.
2. Бірнеше секунд өткен соң суреттер жабылады.
3. Балалар көрген суреттерді атайды немесе реттілігін қайталайды.

- **Мысалы:** Алма → Мысық → Доп.

- **Дескрипторлар:**

1. Суреттерді дұрыс атайды.

2. "Сөздерді қайтала"

- **Мақсаты:** Баланың есту және сөйлеу арқылы есте сақтау қабілетін жетілдіру.
- **Мазмұны:** Интерактивті тақтада 2-4 сөзден тұратын тізбек оқылады (мысалы, "күн", "алма", "доп"). Балалар бұл сөздерді тыңдап, қайталайды.

- **Орындау әдісі:**

1. Тақтада сөздер кезекпен оқылады және жазылады.
2. Балалар бұл сөздерді қайталап, есте сақтайды.

- **Мысалы:** Телефон → Ананас → Ойыншық.

- **Дескрипторлар:**

1. Сөздерді дұрыс қайталайды.

3. "Тізбекті жалғастыр"

- **Мақсаты:** Реттілік арқылы есте сақтау қабілетін дамыту.
- **Мазмұны:** Тақтада түстер немесе суреттердің тізбегі көрсетіледі (мысалы, қызыл-көк-жасыл). Балалар бұл тізбекті есте сақтап, оны жалғастырады.
- **Орындау әдісі:**
 1. Тақтада түстер немесе суреттер тізбегі көрсетіледі.
 2. "Келесі түс қандай болуы керек?" немесе "Тізбекті жалғастыр" деген тапсырма беріледі.
- **Мысалы:** Қызыл → Көк → Жасыл → (Қызыл).
- **Дескрипторлар:**
 1. Тізбекті дұрыс жалғастырады.
 2. Реттілік логикасын түсінеді.
 3. Жауаптарында дәлдік көрсетеді.

Әдістің артықшылықтары:

- Баланың визуалды, есту және қозғалыс арналарын қатар қолдануына мүмкіндік береді.
- Ойын элементтері арқылы балалардың қызығушылығын арттырады.
- Ақпаратты есте сақтау және оны қайта жаңғырту қабілеттерін жетілдіреді.
- Зейін, логикалық ойлау және салыстыру қабілеттерін дамытады.

Күтілетін нәтиже:

- Балалар ақпаратты интерактивті тақта арқылы оңай есте сақтайды.
- Есте сақтау және логикалық ойлау қабілеттері артады.
- Балалардың тапсырмаларды орындауға деген қызығушылығы жоғарылайды.
- Зейін мен танымдық белсенділігі жетіледі.

Қажетті материалдар:

- Интерактивті тақта.
- Суреттер, сөздер, пішіндер және түстердің электрондық форматтағы жиынтығы.
- Қарапайым және қызықты тапсырмаларды қамтитын бағдарламалық құрал.

Қорытынды:

Интерактивті тақталарды қолдану әдісі балалардың есте сақтау, логикалық ойлау және зейін қабілеттерін дамытуға бағытталған тиімді құрал. Бұл әдіс балалардың танымдық және оқу дағдыларын жетілдіріп, олардың ақпаратты қабылдау және бекіту қабілетін жақсартады. Ойын түрінде ұйымдастырылған тапсырмалар балалардың оқу процесіне қызығушылығын арттырып, олардың шығармашылық қабілеттерін дамытады.

Сабақ-26. Символдарды орналастыру әдісі

Кіріспе:

Мектепке дейінгі кезең – балалардың когнитивтік қабілеттерінің белсенді дамиды кезеңі. Балалар осы уақытта ақпаратты есте сақтау, оны жүйелеу және талдау дағдыларын қалыптастырады. Символдарды орналастыру әдісі балалардың логикалық ойлау, есте сақтау және зейін қабілеттерін дамытуға бағытталған. Әдіс визуалды ақпаратты талдауға және оны дұрыс реттілікпен орналастыруға үйретеді. Бұл әдіс балалардың зейінін шоғырландыруға, салыстыру және айырмашылықтарды анықтау қабілетін арттыруға мүмкіндік береді.

Мақсаты:

3-5 жастағы балалардың символдар мен олардың орналасу реттілігін есте сақтау қабілетін дамыту, логикалық ойлау және кеңістікте бағдарлану қабілеттерін жетілдіру.

Бағалау критерийлері:

- Баланың символдарды дұрыс орналастыру қабілеті.
- Тапсырмаларды орындау дәлдігі мен жылдамдығы.
- Зейінін шоғырландыру және символдарды есте сақтау қабілеті.

Тапсырмалар:

1. “Символдарды қайтала”

• **Мақсаты:** Символдардың реттілігін есте сақтау қабілетін дамыту.

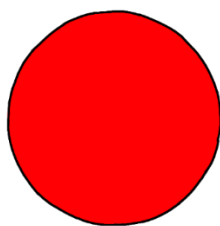
• **Мазмұны:** Балаларға 3-4 символдан тұратын карточкалар қатары көрсетіледі (мысалы, жұлдызша, дөңгелек, шаршы). Балалар бұл реттілікті есте сақтап, кейін символдарды карточкалар арқылы қайтадан дұрыс реттілікпен орналастыруы керек.

• **Орындау әдісі:** Балаларға карточкалар қатары көрсетіледі, содан кейін олардан көргендерін қайталап орналастыру сұралады.

• Мысалы: Жұлдызша – Дөңгелек – Шаршы.

Дескрипторлар:

- Балалар символдарды дұрыс реттілікпен орналастырады.
- Қателік саны аз.
- Әр деңгейде реттілік ұзақтығы артады.

2. “Жоғалған символды тап”

• **Мақсаты:** Символдарды есте сақтау және жетіспейтін элементті анықтау қабілетін дамыту.

• **Мазмұны:** Балаларға бірнеше символ көрсетіледі (мысалы, үшбұрыш, шеңбер, төртбұрыш). Содан кейін олардың біреуі жасырылады, ал балалар қандай символ жетіспейтінін айтуы немесе оны қайтадан орналастыруы керек.

• **Орындау әдісі:** Балалар көрсетілген символдарды есінде сақтайды, кейін жетіспейтінін анықтайды.

- Мысалы: Жұлдызша – Дөңгелек – (Шаршы).
- Дескрипторлар:
- Жетіспейтін символды дұрыс анықтайды.
- Қателік саны азаяды.
- Зейінін шоғырландыра алады.

3. “Символдардың түстерін сәйкестендір”

• **Мақсаты:** Түстер мен символдарды есте сақтау және сәйкестендіру қабілетін дамыту.

• **Мазмұны:** Әртүрлі түспен боялған символдар (мысалы, қызыл жұлдызша, жасыл дөңгелек, көк үшбұрыш) беріледі. Кейіннен олардың түстерін өзгертіп немесе араластырып, балалардан бастапқы түсті қайтару сұралады.

• **Орындау әдісі:** Балалар түстер мен символдарды қарап шығып, есте сақтайды. Кейін оларды дұрыс түспен сәйкестендіреді.

- Мысалы: Қызыл жұлдызша – Жасыл дөңгелек – Көк үшбұрыш.
- **Дескрипторлар:**
- Түстер мен символдарды дұрыс сәйкестендіреді.
- Түстерді есте сақтау қабілеті артады.
- Қателіксіз нәтиже көрсетеді.

Әдістің артықшылықтары:

- Баланың визуалды есте сақтау және салыстыру қабілеттерін дамытады.
- Символдар арқылы логикалық ойлау және зейінін шоғырландыруға көмектеседі.
- Реттілік пен сәйкестендіру дағдыларын қалыптастырады.
- Ойын түрінде ұйымдастырылғандықтан, балалардың қызығушылығын арттырады.

Күтілетін нәтиже:

- Балалардың есте сақтау қабілеті жақсарады.
- Символдар мен олардың реттілігін дұрыс орналастыру дағдылары жетіледі.
- Логикалық ойлау және салыстыру қабілеттері артады.
- Тапсырмаларды орындауға деген қызығушылық пен белсенділік пайда болады.

Қажетті материалдар:

- Түрлі түсті символдық карточкалар (жұлдызша, дөңгелек, үшбұрыш, төртбұрыш).
- Белгілі бір реттілікті көрсететін дайын шаблондар.
- Қағаз, маркерлер немесе магниттік тақта.

Қорытынды:

Символдарды орналастыру әдісі 3-5 жастағы балалардың логикалық ойлау, есте сақтау және зейін қабілеттерін дамытуға бағытталған тиімді құрал болып табылады. Бұл әдіс балаларды салыстыру, талдау және жүйелеу қабілеттеріне үйретеді. Тапсырмалар ойын түрінде ұсынылғандықтан, балалардың қызығушылығын оятып, олардың танымдық белсенділігін арттырады. Символдарды дұрыс орналастыру арқылы балалардың когнитивтік дағдылары нығайып, олардың оқу және әлеуметтік ортаға бейімделу қабілеттері артады.

Сабақ-27. Визуалды сәйкестендіру әдісі

Кіріспе:

Мектепке дейінгі кезең балалардың танымдық және зейін қабілеттерінің қарқынды дамиды уақыты болып табылады. Осы жаста балалар қоршаған ортаны визуалды түрде қабылдайды, көрген ақпараттарын есте сақтайды және оларды салыстыру арқылы талдау қабілетін дамытады.

Визуалды сәйкестендіру әдісі – балалардың заттар мен бейнелерді тану, салыстыру және сәйкестендіру қабілеттерін жетілдіруге бағытталған тиімді құрал. Бұл әдіс олардың визуалды есте сақтау, логикалық ойлау және талдау дағдыларын дамытып, зейінін шоғырландыруға ықпал етеді.

Мақсаты:

3-5 жастағы балалардың визуалды сәйкестендіру арқылы есте сақтау, салыстыру және ақпаратты талдау қабілеттерін дамыту.

Бағалау критерийлері:

- Баланың берілген суреттер немесе объектілер арасындағы сәйкестікті дұрыс анықтауы.

- Тапсырмалардағы қателіктердің азаюы.
- Зейін мен визуалды қабылдау қабілеттерінің жақсаруы.
- Тапсырмаларды орындау жылдамдығының артуы.

Тапсырмалар:

1. “Сәйкес суретті тап”

- **Мақсаты:** Зейін мен визуалды салыстыру қабілетін дамыту.
- **Мазмұны:** Балаларға бірнеше суреттер көрсетіледі. Әр суреттің астында екі немесе үш таңдау ұсынылады, олардың ішінен біреуі негізгі суретке сәйкес болуы керек.
- **Орындау әдісі:** Балалар негізгі суретке қарап, оған сәйкес келетін суретті таңдайды.
- **Мысалы:** Негізгі сурет – қызыл доп. Балалар астындағы суреттерден дәл сол түсті допты табуы керек.

• Дескрипторлар:

- Балалар суретті дұрыс сәйкестендіреді.
- Қателік санын азайтады.
- Уақытылы жауап береді.

2. “Суреттің көлеңкесін тап”

- **Мақсаты:** Визуалды салыстыру және сәйкестендіру қабілетін дамыту.
- **Мазмұны:** Балаларға бірнеше заттардың суреті және олардың көлеңкелері көрсетіледі. Әр затқа сәйкес көлеңкені тауып, оларды жұптастыру керек.
- **Орындау әдісі:** Балалар заттардың пішіні мен ерекшеліктерін салыстырып, дұрыс көлеңкені таңдайды.

- **Мысалы:** Иттің суретінен оның көлеңкесін табу.

• Дескрипторлар:

- Дұрыс көлеңкені анықтайды.
- Пішіндерді салыстыра отырып, дәл сәйкестендіреді.
- Уақытында тапсырманы орындайды.

3. “Артық элементті тап”

- **Мақсаты:** Логикалық ойлау және талдау қабілетін дамыту.
- **Мазмұны:** Балаларға бірнеше сурет беріледі, олардың біреуі басқалардан ерекшеленеді (мысалы, барлық заттар дөңгелек пішінді, бірақ біреуі үшбұрыш). Балалар сол артық элементті табуы керек.

- **Орындау әдісі:** Балалар суреттерді талдап, артық элементті атайды.
- **Мысалы:** Жануарлар арасында жемісті анықтау.
- **Дескрипторлар:**
- Артық элементті дұрыс анықтайды.
- Салыстыру қабілеті артады.
- Қателік саны азаяды.

1 Ойын «Артығын сыз»

2.

Әдістің артықшылықтары:

- Балалардың визуалды қабылдау және салыстыру қабілеттерін дамытады.
- Зейінді шоғырландыруға және талдау жасауға үйретеді.
- Қарапайым ойындар арқылы балалардың танымдық белсенділігін арттырады.
- Визуалды есте сақтау және топтастыру қабілеттерін жетілдіреді.

Күтілетін нәтиже:

- Балалардың визуалды сәйкестендіру қабілеті дамиды.
- Суреттер мен заттарды салыстыру және сәйкестендіру дағдылары жетіледі.
- Логикалық ойлау, талдау және топтастыру қабілеттері жақсарады.
- Балалар тапсырмаларды орындауда белсенділік танытады.

Қажетті материалдар:

- Түрлі түсті және пішінді карточкалар.
- Заттар мен олардың көлеңкелері бар суреттер.
- Лото тақталары және сәйкестендіру үшін карточкалар.
- Артық элементтері бар суреттер

Қорытынды:

Визуалды сәйкестендіру әдісі балалардың танымдық қабілеттерін кешенді түрде дамытуға бағытталған тиімді құрал. Бұл әдіс арқылы балалар визуалды ақпаратты талдау, есте сақтау және салыстыру дағдыларын жетілдіреді. Қарапайым әрі қызықты тапсырмалар арқылы балалардың танымдық және когнитивтік дағдылары нығайып, олардың оқу процесіне бейімділігі артады.

Сабақ-28. Ойыншықтарды есте сақтау әдісі

Кіріспе:

Мектепке дейінгі кезеңде балалардың есте сақтау қабілеті, зейіні және танымдық процестері қарқынды дамиды. Бұл жастағы балалар ақпаратты ойын түрінде жеңіл қабылдайды және есте сақтау қабілетін дамытуда визуалды, тактильді және қозғалыс арқылы ұсынылған материалдар ерекше тиімді болып табылады. Ойыншықтарды есте сақтау әдісі балалардың визуалды, есту және тактильді есте сақтау қабілетін жақсартуға бағытталған. Бұл әдіс ойын арқылы ақпаратты есте сақтау, салыстыру және қайта жаңғырту қабілеттерін арттырып, балалардың зейінін шоғырландыруға ықпал етеді.

Мақсаты:

3-5 жастағы балалардың ойыншықтар арқылы есте сақтау қабілетін дамыту, олардың зейінін, салыстыру және қайта жаңғырту дағдыларын жетілдіру.

Бағалау критерийлері:

- Баланың ойыншықтарды дұрыс есте сақтап, атауы.
- Тапсырмалардағы қателіктердің азаюы.
- Ойыншықтардың орналасқан жерін және реттілігін есте сақтау қабілетінің жақсаруы.

Тапсырмалар:

1. “Қай ойыншық жетіспейді?”

• **Мақсаты:** Ойыншықтарды визуалды есте сақтау және жетіспейтін затты анықтау қабілетін дамыту.

• **Мазмұны:** Балаларға бірнеше ойыншық көрсетіледі (мысалы, доп, машина, қуыршақ). Кейін ойыншықтардың біреуі алынып тасталады, ал балалар қандай ойыншық жетіспейтінін табуы керек.

• **Орындау әдісі:** Балалар барлық ойыншықтарды қарап шығып, оларды есте сақтайды. Содан кейін жетіспейтін ойыншықты атайды.

• Дескрипторлар:

- Балалар жетіспейтін ойыншықты дұрыс анықтайды.
- Қателік саны азаяды.
- Тапсырманы орындау жылдамдығы артады.

2. “Ойыншықтардың реттілігін қайтала”

• **Мақсаты:** Реттілік арқылы есте сақтау және ақпаратты қайта жаңғырту қабілетін дамыту.

• **Мазмұны:** Балаларға ойыншықтар белгілі бір ретпен қойылады (мысалы, машина, доп, қуыршақ). Балалар оларды қарап, реттілікті есте сақтайды. Кейін сол ойыншықтарды реттілікпен қайталап қоюы керек.

• **Орындау әдісі:** Балаларға ойыншықтардың реттілігі көрсетіледі. Олар көргендерін қайтадан қайталап орналастырады.

• Дескрипторлар:

- Балалар реттілікті дұрыс қайталайды.
- Қателік санын азайтады.
- Есте сақтау қабілеті жақсарады.

3. “Ойыншықтардың орнын тап”

• **Мақсаты:** Кеңістіктік есте сақтау және ойыншықтарды дұрыс орналастыру қабілетін дамыту.

• **Мазмұны:** Ойыншықтар үстелге немесе алаңға белгілі бір ретпен қойылады. Кейін олардың орны өзгертіледі, ал балалардан әр ойыншықты бастапқы орнына қайтару сұралады.

• **Орындау әдісі:** Балалар ойыншықтардың бастапқы орнын есте сақтап, кейін оларды дұрыс орналастырады.

• **Дескрипторлар:**

- Балалар ойыншықтарды бастапқы орнына дәл қояды.
- Орналастыру реттілігін есте сақтайды.
- Кеңістіктік есте сақтау қабілеті дамиды.

Әдістің артықшылықтары:

- Ойыншықтар арқылы балалардың есте сақтау қабілетін дамытады.
- Зейін, салыстыру және кеңістіктік ойлау қабілеттерін жетілдіреді.
- Ойын формасында ұйымдастырылғандықтан, балалардың қызығушылығын арттырады.

- Визуалды, тактильді және кеңістіктік есте сақтау процестерін біріктіреді.

Күтілетін нәтиже:

- Балалардың есте сақтау қабілеті жақсарады.
- Кеңістіктік және визуалды ақпаратты есте сақтау дағдылары жетіледі.
- Балалардың ойыншықтарды салыстыру және топтау қабілеттері артады.
- Зейін мен логикалық ойлау қабілеттері дамиды.

Қажетті материалдар:

- Түрлі ойыншықтар (доп, қуыршақ, машина, текше, т.б.).
- Ойыншықтардың түсі мен пішінін анықтауға арналған алаң немесе үстел.
- Көз байлау үшін маталар немесе бетперделер.

Қорытынды:

Ойыншықтарды есте сақтау әдісі балалардың когнитивтік дағдыларын кешенді түрде дамытуға бағытталған тиімді құрал болып табылады. Бұл әдіс визуалды, кеңістіктік және тактильді есте сақтау қабілеттерін жетілдіріп, балалардың зейіні мен логикалық ойлау қабілеттерін арттырады. Ойын түрінде ұйымдастырылған тапсырмалар арқылы балалардың оқу процесіне қызығушылығы оянып, олардың танымдық белсенділігі артады.

Сабақ-29. Қозғалыстық лабиринт әдісі

Кіріспе:

Мектепке дейінгі кезеңде балалардың физикалық белсенділігі мен когнитивтік қабілеттерін үйлесімді түрде дамыту маңызды. Қозғалыстық лабиринт әдісі балалардың қимыл-қозғалыс дағдыларын, кеңістіктік бағдарлану қабілетін және зейінін дамытуға бағытталған. Бұл әдіс ойын түрінде ұйымдастырылып, балалардың танымдық белсенділігін арттырады, олардың есте сақтау және логикалық ойлау қабілеттерін дамытады. Лабиринт арқылы қозғалыс балаларды дене жаттығуларына қызықтыра отырып, танымдық және физикалық дамуға ықпал етеді.

Мақсаты:

Балалардың қозғалыс және кеңістіктік бағдарлану қабілеттерін дамыту, зейінін шоғырландыру және тапсырмаларды шешу кезінде логикалық ойлау дағдыларын жетілдіру.

Бағалау критерийлері:

- Баланың лабиринт ішінде дұрыс бағыт табуы.
- Қозғалыстардың үйлесімді орындалуы.
- Тапсырмалардағы қателіктердің азаюы.
- Кеңістіктік ойлау қабілетінің жақсаруы.

Тапсырмалар:

1. “Лабиринттегі жолды тап”

- **Мақсаты:** Кеңістіктік ойлау және қозғалыс үйлесімділігін дамыту.
- **Мазмұны:** Еденге үлкен лабиринт сызылады (лентамен немесе түсті жіптермен).

Балалар лабиринт бойымен өтіп, кедергілерден аулақ бола отырып, мақсатты нүктеге (доп, ойыншық немесе белгіленген орын) жетуі керек.

• **Орындау әдісі:** Балалар кезекпен лабиринт арқылы өтеді, дұрыс бағытты таңдап, кедергілерден айналып өтеді.

Дескрипторлар:

- Лабиринттен дұрыс бағытпен өтеді.
- Қателіктер санын азайтады.
- Қозғалыстар үйлесімді орындалады.

2. “Қателеспей секір”

- **Мақсаты:** Қозғалыс үйлесімділігін және зейін шоғырлануын дамыту.
- **Мазмұны:** Лабиринттің ішінде түрлі түстермен белгіленген секіру нүктелері жасалады. Балалар тек белгіленген түстер бойынша секіру арқылы лабиринттен өтуі керек.

• **Орындау әдісі:** Балалар лабиринт арқылы белгіленген нүктелерде тоқтап, секіреді немесе қозғалыс бағытын өзгертеді.

- **Дескрипторлар:**
- Белгіленген түстерді дұрыс анықтайды.
- Секіру қимылдарын үйлесімді орындайды.
- Лабиринттен қателіксіз өтеді.

3. “Жасырылған ойыншықты тап”

- **Мақсаты:** Кеңістіктік ойлау және есте сақтау қабілетін дамыту.
- **Мазмұны:** Лабиринттің әртүрлі бөліктерінде ойыншықтар жасырылады. Балалар лабиринт арқылы өтіп, ойыншықтарды тауып, оларды дұрыс жинауы керек.
- **Орындау әдісі:** Балалар лабиринт арқылы өтіп, ойыншықтардың орналасқан жерін есте сақтап, оларды жинайды.

- **Дескрипторлар:**
- Барлық ойыншықтарды тауып, дұрыс жинайды.
- Ойыншықтардың орнын есте сақтайды.
- Қозғалыс бағытын дұрыс таңдайды.

Әдістің артықшылықтары:

- Қозғалыс пен ойлауды бір уақытта дамытуға мүмкіндік береді.
- Балалардың физикалық белсенділігін арттырады.
- Кеңістіктік бағдарлану қабілетін жетілдіреді.
- Топтық тапсырмалар арқылы балалардың өзара әрекеттесу дағдыларын нығайтады.

Күтілетін нәтиже:

- Балалардың кеңістіктік ойлау және бағдарлану қабілеті дамиды.
- Зейін және есте сақтау қабілеттері артады.
- Қозғалыс үйлесімділігі жақсарады.
- Балалардың физикалық және когнитивтік белсенділігі артады.

Қажетті материалдар:

- Еденге салынған немесе лентамен жасалған лабиринт.
- Түрлі түсті белгілер (нүктелер, стикерлер, конустар).
- Жасырылған ойыншықтар (доп, қуыршақ, текше).
- Кең ойын алаңы.

Қорытынды:

Қозғалыстық лабиринт әдісі балалардың физикалық және когнитивтік дамуын кешенді түрде жетілдіруге бағытталған тиімді құрал болып табылады. Бұл әдіс арқылы балалардың қозғалыс үйлесімділігі, кеңістіктік ойлауы, зейіні және есте сақтау қабілеттері дамиды. Ойын түрінде ұйымдастырылған тапсырмалар балалардың қызығушылығын арттырып, олардың белсенділігін ынталандырады, сонымен қатар дене қимылдарының дамуына оң әсер етеді.

Сабақ-30. Сурет арқылы әңгіме құрау техникасы

Кіріспе:

Сурет арқылы әңгіме құрау техникасы – мектепке дейінгі жастағы балалардың шығармашылық қабілеттерін, сөйлеу тілін және логикалық ойлау дағдыларын дамытуға бағытталған тиімді әдіс. Бұл техника балалардың суреттегі детальдарды талдау, олардың арасында байланыс орнату және өз ойларын еркін жеткізу қабілеттерін жетілдіреді. Сондай-ақ, бұл әдіс балалардың қиялын оятып, эмоциялық қабылдауын жақсартады, олардың коммуникативтік дағдыларын нығайтады.

Мақсаты:

Балалардың сөйлеу, логикалық ойлау және қиялдау қабілеттерін дамыту, оларды суреттегі детальдарға назар аударып, әңгіме құрастыруға үйрету.

Бағалау критерийлері:

- Баланың суреттегі негізгі детальдарды анықтай алуы.
- Әңгіменің құрылымдық реттілігі (басы, негізгі бөлігі, аяқталуы).
- Қиял және шығармашылық элементтердің болуы.
- Өз ойын толық әрі түсінікті жеткізе білуі.

Тапсырмалар:

1. “Суреттен не көріп тұрсың?”

- **Мақсаты:** Баланың суреттегі негізгі элементтерді анықтау қабілетін дамыту.
- **Мазмұны:** Балаларға сурет көрсетіледі (мысалы, орман, жануарлар, балалар ойын алаңында). Олар суретте не көріп тұрғанын атап айтып беруі керек.
- **Орындау әдісі:** Балалар суретті қарап шығып, ондағы заттарды, адамдарды, табиғат элементтерін сипаттайды.
- **Дескрипторлар:**
 - Балалар суреттегі негізгі элементтерді дұрыс атайды.
 - Сипаттамадағы қателіктер саны аз.
 - Белсенді түрде өз ойын жеткізеді.

2. “Сурет бойынша әңгіме құрастыр”

- **Мақсаты:** Логикалық ойлау және оқиғаларды құрастыру қабілетін дамыту.
- **Мазмұны:** Балаларға оқиға желісі бар сурет беріледі (мысалы, балалар бақта ойнап жүр, жануарлар орманда жүреді). Балалар суреттегі оқиғаға сүйене отырып, қысқаша әңгіме құрастырады.
- **Орындау әдісі:** Балалар суретті талдап, ондағы оқиғаны түсіндіріп, өз ойларын қосып әңгіме құрастырады.
- **Дескрипторлар:**
 - Әңгіме логикалық реттілікке сәйкес келеді.
 - Суреттегі оқиғалар мен кейіпкерлер дұрыс сипатталады.

- Баланың сөйлеу қабілеті жақсарады.

3. “Суреттегі кейіпкердің ойын ойлап тап”

- **Мақсаты:** Қиял мен шығармашылық қабілетті дамыту.
- **Мазмұны:** Суреттегі кейіпкердің іс-әрекетіне байланысты, балалар оның ойы мен сезімдерін сипаттайды (мысалы, “Бұл бала неге қуанып тұр?”, “Бұл жануар не іздеп жүр?”).

- **Орындау әдісі:** Балалар суретке қарап, кейіпкердің ойы мен сезімін сипаттайды.

Дескрипторлар:

- Кейіпкердің әрекетіне сәйкес ойды дұрыс анықтайды.
- Қиялын қосып, әртүрлі нұсқалар ұсынады.
- Өз ойын еркін жеткізеді.

Әдістің артықшылықтары:

- Балалардың сөйлеу және шығармашылық қабілеттерін дамытады.
- Логикалық ойлау және қиялдау қабілеттерін жетілдіреді.
- Балалардың эмоциялық қабылдауын жақсартады.
- Ойын түрінде ұйымдастырылғандықтан, балалардың қызығушылығын арттырады.

Күтілетін нәтиже:

- Балалардың сурет бойынша оқиғаларды құрастыру қабілеті дамиды.
- Сөйлеу және қиялдау дағдылары жетіледі.
- Оқиғаларды талдау және баяндау қабілеттері жақсарады.
- Балалар шығармашылық және эмоционалдық тұрғыдан белсенді болады.

Қажетті материалдар:

- Әр түрлі тақырыптағы суреттер (табиғат көріністері, балалар ойыны, жануарлар бейнесі және т.б.).

- Аяқталмаған оқиғалар бейнеленген суреттер.
- Кейіпкерлердің эмоциялары мен әрекеттерін көрсететін суреттер.

Қорытынды:

Сурет арқылы әңгіме құрау техникасы мектепке дейінгі жастағы балалардың сөйлеу, логикалық ойлау және шығармашылық қабілеттерін дамытуға бағытталған тиімді әдіс болып табылады. Бұл әдіс балаларды өз ойын жеткізуге, оқиғаларды талдауға және баяндауға үйретеді. Сонымен қатар, балалардың қиялын оятып, олардың эмоционалдық және танымдық қабілеттерін арттыруға ықпал етеді.

Сабақ-31. Қайталау техникасы

Кіріспе:

Қайталау техникасы – балалардың танымдық қабілеттерін, зейінін және есте сақтауын дамытуға арналған педагогикалық әдіс. Бұл әдіс ақпаратты бірнеше рет қайталау арқылы оны бекітуге және ұзақ мерзімді есте сақтауға ықпал етеді. Қайталау техникасы мектепке дейінгі балалардың есте сақтау, логикалық ойлау және ақпаратты қайта жаңғырту қабілеттерін жетілдіруде ерекше тиімді. Әдіс балалардың жас ерекшеліктерін ескере отырып, ойын түрінде ұйымдастырылады, бұл олардың қызығушылығын арттырады.

Мақсаты:

Ақпаратты бірнеше рет қайталау арқылы балалардың есте сақтау қабілетін дамыту, ақпаратты қабылдау және қайта жаңғырту қабілеттерін арттыру.

Бағалау критерийлері:

- Баланың ақпаратты бірнеше рет қайталауы және оны есте сақтауы.
- Қайталау нәтижесінде ақпаратты дұрыс және реттілікпен жеткізе білуі.
- Тапсырмаларды орындау барысында белсенділік танытуы.

Тапсырмалар:

1. "Сөздерді қайтала"

- **Мақсаты:** Балалардың есту арқылы есте сақтау қабілетін дамыту.
- **Мазмұны:** Балаларға 2-3 қарапайым сөз айтылады (мысалы, ананас, жылқы, қасқыр, ойыншық). Олар бұл сөздерді қайталайды. Қайталау барысында сөздердің саны біртіндеп артады.
- **Орындау әдісі:**
 1. Дефектолог сөздерді дауыстап айтады.
 2. Балалар сөздерді қайталайды.
 3. Сөздердің саны мен күрделілігі біртіндеп артады.
- **Мысалы:** Ананас – ойыншық – мысық.
- **Дескрипторлар:**
 1. Сөздерді реттілікпен дұрыс қайталайды.
 2. Қателіктерді азайтады.
 3. Есте сақтау қабілеті жетіледі.

2. "Сандарды есінде сақта"

- **Мақсаты:** Қысқа мерзімді есте сақтау қабілетін дамыту.
- **Мазмұны:** Балаларға 2-4 сан айтылады (мысалы, 3, 7, 5). Олар бұл сандарды есте сақтап, қайталайды.
- **Орындау әдісі:**
 1. Дефектолог сандарды дауыстап айтады.
 2. Балалар сандарды қайталайды.
 3. Сандардың саны біртіндеп артады.
- **Мысалы:** 3 → 7 → 5 → 2.
- **Дескрипторлар:**

1. Сандарды реттілікпен қайталайды.
2. Қателіктерді азайтады.
3. Тыңдауға деген ынтасы артады.

3. "Реттілікті қайтала"

- **Мақсаты:** Балалардың реттілік бойынша ойлау қабілетін дамыту.
- **Мазмұны:** Балаларға белгілі бір оқиғалардың реттілігі ұсынылады (мысалы, таңғы ас ішу кезеңдері). Олар бұл реттілікті қайталайды.
- **Орындау әдісі:**
 1. Дефектолог оқиғалардың реттілігін дауыстап айтады (мысалы, "Ояну → Бет жуу → Таңғы ас ішу").
 2. Балалар осы реттілікті қайталап айтады.
 - Мысалы: Ояну → Бет жуу → Таңғы ас ішу → Ойын ойнау.
 - **Дескрипторлар:**
 1. Реттілікті дұрыс қайталайды.
 2. Қателіктерді азайтады.
 3. Оқиғалардың байланысын сақтайды.

Әдістің артықшылықтары:

- Есте сақтау және логикалық ойлау қабілеттерін дамытады.
- Ақпаратты қайталау арқылы балалардың білімді бекіту қабілетін жақсартады.
- Зейін мен танымдық белсенділікті арттырады.
- Балалардың оқу процесіне қызығушылығын оятады.

Күтілетін нәтиже:

- Балалар ақпаратты тез қабылдап, оны дұрыс қайта жаңғырта алады.
- Есте сақтау және ойлау қабілеттері жетіледі.
- Балалардың танымдық белсенділігі артады.
- Қайталау арқылы есте сақталған ақпарат ұзақ мерзімді жадқа бекітіледі.

Қажетті материалдар:

- Сөздер, сандар, суреттер жазылған карточкалар.
- Қарапайым қимылдарды көрсетуге арналған кеңістік.
- Сюжеттік реттілікке арналған суреттер.

Қорытынды:

Қайталау техникасы мектепке дейінгі балалардың есте сақтау және танымдық қабілеттерін дамытуға бағытталған тиімді құрал болып табылады. Бұл әдіс ақпаратты бірнеше рет қайталау арқылы балалардың ақпаратты қабылдау және есте сақтау қабілеттерін жетілдіреді. Ойын элементтерін қосу арқылы балалардың оқу процесіне деген қызығушылығы артып, олардың шығармашылық қабілеттері дамиды.

Сабақ-32. Интерактивті платформаларды қолдану әдісі

Кіріспе:

Заманауи технологиялар мектепке дейінгі балалардың танымдық қабілеттерін дамытуда маңызды рөл атқарады. Интерактивті платформаларды қолдану арқылы балалардың зейінін шоғырландыру, есте сақтау және логикалық ойлау қабілеттерін ойын түрінде жетілдіруге болады. Wordwall, LearningApps, YouTube және Umaigra платформалары балалардың жас ерекшеліктеріне сай визуалды, аудиалды және интерактивті тапсырмалар жасауға мүмкіндік береді.

Мақсаты:

3-5 жас аралығындағы балалардың есте сақтау, зейін және логикалық ойлау қабілеттерін интерактивті платформалар арқылы дамыту.

Бағалау критерийлері:

- Баланың интерактивті тапсырмаларды орындау белсенділігі.
- Платформада ұсынылған материалдарды түсіну және жауап беру қабілеті.
- Ұсынылған ойындарды орындаудағы дәлдік пен қызығушылық.

Тапсырмалар:

1. "Суретті тап"

- **Мақсаты:** Балалардың визуалды есте сақтау және салыстыру қабілетін дамыту.
- **Мазмұны:** Wordwall платформасында "Суреттерді сәйкестендір" тапсырмасы жасалады. Экранда бір топ сурет көрсетіледі, олардың арасынан бірдей суреттерді табу қажет.
- **Орындау әдісі:**
 1. Платформада суреттер топтамасы ұсынылады.
 2. Балалар экранда бірдей екі суретті табады.
- **Дескрипторлар:**
 1. Балалар суреттерді дұрыс сәйкестендіреді.
 2. Зейін мен салыстыру қабілеттерін көрсетеді.
 3. Тапсырманы белсенді орындайды.

2. "Сандарды орнына қой"

- **Мақсаты:** Сандардың реттілігін түсіну және есте сақтау қабілетін жетілдіру.
- **Мазмұны:** LearningApps платформасында 1-ден 5-ке дейінгі сандарды дұрыс ретпен орналастыруға арналған тапсырма жасалады. Балалар экрандағы бос орындарға сәйкес сандарды таңдайды.
- **Орындау әдісі:**
 1. Балаларға бос ұяшықтар мен аралас сандар ұсынылады.
 2. "Сандарды дұрыс ретпен қой" тапсырмасы беріледі.
- **Мысалы:** $1 \rightarrow 2 \rightarrow 3 \rightarrow 4 \rightarrow 5$.
- **Дескрипторлар:**
 1. Сандарды дұрыс реттілікпен орналастырады.
 2. Логикалық байланыстарды сақтайды.

3. Тапсырманы дәл және белсенді орындайды.

3. "Түстер әлемі"

- **Максаты:** Балалардың түстерді тану және есте сақтау қабілетін дамыту.
- **Мазмұны:** YouTube платформасындағы "Түстерді үйренеміз" тақырыбындағы видеоны көру. Видеода түстердің атаулары, олармен байланысты заттар көрсетіледі.

- **Орындау әдісі:**

1. Балалар видео көреді, әр түске байланысты заттарды есте сақтайды.
 2. Видео аяқталғаннан кейін "Бұл қандай түс?" деген сұрақтар қойылады.
- Мысалы: Қызыл – алма, Жасыл – жапырақ.

- **Дескрипторлар:**

1. Түстерді дұрыс атайды.
2. Түстер мен заттарды байланыстырады.
3. Зейін мен есте сақтау қабілеттерін көрсетеді.

Әдістің артықшылықтары:

- Балалардың визуалды және есту арқылы қабылдау қабілеттерін дамытады.
- Зейін, логикалық ойлау және есте сақтау қабілеттерін жетілдіреді.
- Интерактивті тапсырмалар ойын арқылы оқуға ынталандырады.
- Технологияларды қолдану арқылы балалардың оқу процесіне қызығушылығын арттырады.

Күтілетін нәтиже:

- Балалар интерактивті платформалардағы тапсырмаларды қызығушылықпен орындайды.
- Есте сақтау, логикалық ойлау және зейін қабілеттері дамиды.
- Балалар тапсырмаларды орындау барысында белсенділік танытады.
- Платформаларды қолдану арқылы жаңа білімді тез қабылдайды.

Қажетті материалдар:

- Wordwall, LearningApps, YouTube, Umaigra платформаларына кіру мүмкіндігі.
- Платформаларда жасалған интерактивті тапсырмалар.
- Балалардың жас ерекшеліктеріне сай суреттер, пішіндер, түстер, сандар жиынтығы.

Қорытынды:

Интерактивті платформаларды қолдану әдісі мектепке дейінгі балалардың танымдық қабілеттерін дамытудың заманауи және тиімді тәсілі болып табылады. Бұл әдіс балалардың есте сақтау, логикалық ойлау және зейін қабілеттерін жетілдіріп, оқу процесін қызықты әрі қолжетімді етеді. Wordwall, LearningApps, YouTube және Umaigra платформаларын қолдану балалардың оқу процесіне белсенді қатысуын қамтамасыз етіп, олардың танымдық белсенділігін арттырады.

Сабақ-33. Әрекеттер тізбегін жаттау әдісі

Кіріспе:

Әрекеттер тізбегін жаттау әдісі мектепке дейінгі балалардың есте сақтау, зейін және логикалық ойлау қабілеттерін дамытуға бағытталған тиімді тәсіл. Бұл әдіс балаларды реттілік, кадамдық әрекеттерді орындау және оларды есте сақтау қабілетін жетілдіруге үйретеді. Тапсырмалар ойын түрінде ұйымдастырылып, балалардың қызығушылығын арттырып, танымдық белсенділігін ынталандырады. Әрекеттер тізбегін жаттау балаларға күнделікті өмірде қажетті реттілікпен әрекет етуді түсінуге және қолдануға көмектеседі.

Мақсаты:

Әрекеттерді реттілікпен жаттау арқылы балалардың есте сақтау, зейін және жүйелі ойлау қабілеттерін дамыту.

Бағалау критерийлері:

- Баланың ұсынылған әрекеттерді дұрыс реттілікпен орындауы.
- Тапсырмалар барысында есте сақтау және зейін қою қабілеттерін көрсетуі.
- Белсенділік пен тапсырманы қызығушылықпен орындауы.

Тапсырмалар:

1. "Күнделікті іс-әрекеттер тізбегі"

- **Мақсаты:** Балалардың күнделікті өмірдегі әрекеттердің реттілігін түсіну және есте сақтау қабілетін дамыту.
- **Мазмұны:** Балаларға күн тәртібімен байланысты суреттер (ояту, бет жуу, таңғы ас ішу) беріледі. Олар бұл әрекеттерді реттілікпен айтып береді немесе көрсетеді.
- **Орындау әдісі:**
 1. Балаларға суреттер тізбегі ұсынылады.
 2. "Бұл әрекеттер қандай реттілікпен орындалады?" деген сұрақ қойылады.
 - Мысалы: Ояну → Бет жуу → Таңғы ас → Ойын ойнау.

• **Дескрипторлар:**

1. Әрекеттерді дұрыс реттілікпен атайды.
2. Оқиғалардың логикасын сақтайды.
3. Қателіктер санын азайтады.

2. "Қимылдар тізбегін қайтала"

- **Мақсаты:** Баланың қозғалыс арқылы есте сақтау және реттілікпен әрекет жасау қабілетін дамыту.
- **Мазмұны:** Балаларға қимылдар тізбегі көрсетіледі (мысалы, қол шапалақтау, секіру, қолды жоғары көтеру). Олар бұл тізбекті қайталауы керек.
- **Орындау әдісі:**
 1. Дефектолог қимылдардың тізбегін көрсетеді.
 2. Балалар осы қимылдарды реттілікпен қайталайды.
 - Мысалы: Қол шапалақтау → Секіру → Қолды жоғары көтеру.

• **Дескрипторлар:**

1. Қимылдарды дұрыс реттілікпен орындайды.
2. Қозғалыс үйлесімділігін көрсетеді.
3. Тапсырмаға белсенді қатысады.

3. "Суреттерді ретте"

- **Мақсаты:** Логикалық ойлау және визуалды есте сақтау қабілеттерін жетілдіру.
- **Мазмұны:** Балаларға әрекеттердің аралас реттілігі ұсынылады. Олар суреттерді дұрыс реттілікпен орналастырады.
- **Орындау әдісі:**
 1. Балаларға әрекеттерді бейнелейтін суреттер беріледі.
 2. "Әрекеттерді дұрыс ретке қой" деген тапсырма беріледі.
 - Мысалы: Топырақ қазу → Тұқым себу → Суару → Гүл өсіру.

- **Дескрипторлар:**

1. Суреттерді логикалық реттілікпен орналастырады.
2. Әр қадамды дұрыс түсіндіреді.
3. Тапсырма барысында белсенділік танытады.

- 4. **"Реттілікті есінде сақта"**

- **Мақсаты:** Балалардың қысқа мерзімді есте сақтау қабілетін дамыту.
- **Мазмұны:** Балаларға бірнеше әрекет тізбегі көрсетіледі. Олар бұл тізбекті есте сақтап, қайталауы керек.

- **Орындау әдісі:**

1. Дефектолог әрекеттер тізбегін дауыстап айтып немесе көрсетеді.
2. Балалар тізбекті есте сақтап, оны қайталайды.

- **Мысалы:** Қол шапалақтау → Қолды көтеру → Секіру.

- **Дескрипторлар:**

1. Әрекеттерді дұрыс реттілікпен қайталайды.
2. Қателіктер санын азайтады.
3. Есте сақтау қабілеті артады.

- **Әдістің артықшылықтары:**

- Балалардың есте сақтау, логикалық ойлау және зейін қабілеттерін дамытады.
- Реттілік және жүйелілік ұғымдарын қалыптастырады.
- Қозғалыс пен визуалды материалдарды біріктіру арқылы оқуды қызықты етеді.
- Ойын түрінде тапсырмаларды орындауға қызығушылықты арттырады.

- **Күтілетін нәтиже:**

- Балалар әрекеттердің реттілігін дұрыс анықтап, жаттай алады.
- Есте сақтау және зейін қабілеттері жетіледі.
- Балалар күнделікті өмірде реттілікті қолдануға үйренеді.
- Танымдық және шығармашылық қабілеттері дамиды.

- **Қажетті материалдар:**

- Суреттер жиынтығы (күнделікті әрекеттерді бейнелейтін).
- Балаларға арналған ашық алаң (қимылдарды орындау үшін).
- Қарапайым тапсырмаларға арналған карточкалар.

- **Қорытынды:**

Әрекеттер тізбегін жаттау әдісі — балалардың танымдық қабілеттерін дамытуға бағытталған тиімді құрал. Бұл әдіс балалардың реттілік, логикалық ойлау және есте сақтау қабілеттерін жетілдіре отырып, олардың күнделікті әрекеттерді түсініп, орындауына мүмкіндік береді. Әрекеттерді ойын түрінде ұйымдастыру балалардың белсенділігін арттырып, оқу процесіне қызығушылығын оятады.

Сабақ-34. Логикалық ойын әдісі

Кіріспе:

3-5 жастағы балалардың ойлау қабілеті қарқынды дамиды, бұл олардың танымдық белсенділігін арттыруға мүмкіндік береді. Логикалық ойын әдісі балалардың есте сақтау, зейін, ойлау қабілеттерін және мәселелерді шешу дағдыларын дамытуға бағытталған. Бұл әдіс түрлі тапсырмалар мен ойындар арқылы логикалық ойлау қабілетін қалыптастырады және балалардың қоршаған ортаны тануына ықпал етеді.

Мақсаты:

Ойын арқылы балалардың логикалық ойлау, зейін және салыстыру қабілеттерін дамыту.

Бағалау критерийлері:

- Баланың логикалық тапсырмаларды орындау белсенділігі.
- Ұсынылған тапсырмалардағы байланыстарды түсіну қабілеті.
- Сұрақтарға дұрыс және дәл жауап беру қабілеті.

Тапсырмалар:

1. "Қайсысы артық?"

- **Мақсаты:** Балалардың заттарды салыстыру және артық затты табу қабілеттерін дамыту.
- **Мазмұны:** Балаларға 4 заттың суреті беріледі, олардың үшеуі ұқсас, ал біреуі өзгеше. Балалар артық затты табуы керек.
- **Орындау әдісі:**
 1. Балаларға суреттер көрсетіледі (мысалы, үшбұрыш, дөңгелек, үшбұрыш, үшбұрыш).
 2. "Қайсысы артық?" деген сұрақ қойылады.
- **Дескрипторлар:**
 1. Артық затты анықтайды.
 2. Салыстыру қабілетін көрсетеді.
 3. Логикалық байланыстарды түсінеді.

2. "Тізбекті жалғастыр"

- **Мақсаты:** Баланың реттілік пен жүйелілік қабілеттерін дамыту.
- **Мазмұны:** Балаларға белгілі бір тізбектің басы көрсетіледі (мысалы, қызыл шар, жасыл шар, қызыл шар). Олар тізбекті жалғастырады.
- **Орындау әдісі:**
 1. Балаларға тізбек ұсынылады.
 2. "Келесі қандай түс болуы керек?" деген тапсырма беріледі.
- **Дескрипторлар:**
 1. Тізбекті дұрыс жалғастырады.

2. Логикалық байланыстарды сақтайды.
3. Тапсырманы қызығушылықпен орындайды.

3. "Суреттерді сәйкестендір"

- **Мақсаты:** Балалардың зейін және визуалды есте сақтау қабілеттерін дамыту.
- **Мазмұны:** Балаларға суреттердің екі топтамасы беріледі. Олар сәйкес суреттерді жұптауы керек.
- **Орындау әдісі:**
 1. Балаларға екі топ сурет ұсынылады.
 2. "Сәйкес суреттерді тап" деген тапсырма беріледі.
- Мысалы: Күн → Бұлт; Алма → Жапырақ.
- **Дескрипторлар:**
 1. Суреттерді дұрыс сәйкестендіреді.
 2. Зейін қойып, тапсырманы орындайды.
 3. Өз шешімін түсіндіреді.

4. "Бөліктерді біріктір"

- **Мақсаты:** Балалардың зейінін және кеңістіктік қабылдау қабілеттерін дамыту.
- **Мазмұны:** Балаларға бір заттың бөліктері беріледі (мысалы, пазл). Олар осы бөліктерді дұрыс ретпен құрастырып, толық суретті жасайды.
- **Орындау әдісі:**
 1. Балаларға пазл бөліктері ұсынылады.
 2. "Бөліктерді біріктіріп, суретті аяқта" деген тапсырма беріледі.
- Мысалы: Көліктің бөлшектерін біріктіріп, толық көлік суретін жасау.
- **Дескрипторлар:**
 1. Пазл бөліктерін дұрыс құрастырады.
 2. Зейін мен ойлау қабілетін көрсетеді.
 3. Тапсырманы аяқтайды.

Әдістің артықшылықтары:

- Балалардың логикалық ойлау, зейін және есте сақтау қабілеттерін дамытады.
- Ойын түрінде ұсынылғандықтан, балалардың қызығушылығын оятады.
- Қоршаған ортаны тану және байланыстарды түсіну дағдыларын жетілдіреді.
- Танымдық белсенділікті арттырады.

Күтілетін нәтиже:

- Балалар логикалық тапсырмаларды орындауда белсенділік танытады.
- Есте сақтау және зейін қабілеттері артады.
- Балалар заттарды салыстыру және байланыстарды түсіну қабілеттерін көрсетеді.
- Танымдық қызығушылығы мен белсенділігі жоғарылайды.

Қажетті материалдар:

- Суреттер мен пішіндер жиынтығы.
- Түсті карточкалар немесе пазлдар.
- Тақырыптық тапсырмаларға арналған электрондық құралдар (интерактивті тақта, планшет).

Қорытынды:

Логикалық ойын әдісі мектепке дейінгі балалардың танымдық қабілеттерін дамытуға бағытталған тиімді тәсіл болып табылады. Бұл әдіс балалардың ойлау, зейін және есте сақтау қабілеттерін жетілдіріп, тапсырмаларды қызығушылықпен орындауына мүмкіндік береді. Ойын түріндегі тапсырмалар балалардың танымдық белсенділігі мен шығармашылық қабілеттерін арттырады.

Сабақ-35. Ойын арқылы есте сақтау әдісі

Кіріспе:

Ойын – мектепке дейінгі балалардың танымдық қабілеттерін дамытудағы негізгі құралдардың бірі. Ойын арқылы есте сақтау әдісі балалардың ақпаратты есте сақтау, оны қайта жаңғырту және ұзақ мерзімді жадқа бекіту қабілеттерін жетілдіреді. Бұл әдіс визуалды, аудиалды және кинестетикалық арналарды пайдалана отырып, балалардың есте сақтау қабілетін қызықты әрі тиімді жолмен дамытады.

Мақсаты:

Ойындар арқылы балалардың есте сақтау қабілетін дамыту, ақпаратты қабылдау және қайта жаңғырту қабілеттерін жетілдіру.

Бағалау критерийлері:

- Баланың ойын тапсырмаларын орындау кезіндегі белсенділігі.
- Есте сақтау қабілетін қолдана отырып, тапсырмаларды дұрыс орындауы.
- Қайталау және есте сақтау нәтижесінде ақпаратты қайта жаңғырту қабілеті.

Тапсырмалар:

1. "Кімнің суреті жоғалды?"

- **Мақсаты:** Визуалды есте сақтау қабілетін дамыту.
- **Мазмұны:** Балаларға 4-5 сурет көрсетіледі. Кейін бір сурет алынып тасталады, ал балалар оның қайсысы екенін табады.

• Орындау әдісі:

1. Балаларға бірнеше сурет көрсетіледі (мысалы, алма, мысық, доп, кітап).
2. Бір сурет жойылып, "Қай сурет жетіспейді?" деген сұрақ қойылады.
- Мысалы: Алма, мысық, доп, кітап → Алма жоғалып кетті.

• Дескрипторлар:

1. Жетіспейтін суретті дұрыс анықтайды.
2. Есте сақтау қабілетін көрсетеді.
3. Қателіктер санын азайтады.

2. "Сөздерді қайтала"

- **Мақсаты:** Аудиалды есте сақтау қабілетін жетілдіру.
- **Мазмұны:** Балаларға 3-4 қарапайым сөз айтылады. Олар бұл сөздерді қайталайды. Қайталау барысында сөздердің саны біртіндеп көбейеді.

• Орындау әдісі:

1. Дефектолог сөздерді айтады (мысалы, алма, кітап, доп).
2. Балалар бұл сөздерді қайталап айтады.
3. Сөздердің саны біртіндеп артады.

- Мысалы: Орындық → Телефон → Қасқыр → ойыншық.

• Дескрипторлар:

1. Сөздерді дұрыс қайталайды.
2. Есте сақтау қабілеті жетіледі.
3. Тапсырмаға белсенді қатысады.

3. "Суреттерді есте сақта"

- **Мақсаты:** Баланың қысқа мерзімді есте сақтау қабілетін жетілдіру.

- **Мазмұны:** Балаларға 3-5 сурет көрсетіледі. Суреттер жабылады, ал балалар олардың қандай суреттер екенін атайды.

- **Орындау әдісі:**

1. Балаларға суреттер көрсетіледі (мысалы, алма, мысық, доп).
 2. Суреттер жабылады, ал балалар көрген суреттерді атайды.
- Мысалы: Алма, мысық, доп → Балалар бұл суреттерді дұрыс атайды.

- **Дескрипторлар:**

1. Суреттерді дұрыс атайды.
2. Есте сақтау қабілетін көрсетеді.
3. Тапсырмаға қызығушылық танытады.

- **Әдістің артықшылықтары:**

- Балалардың есте сақтау қабілетін дамытады.
- Ақпаратты визуалды және аудиалды арналар арқылы бекітеді.
- Қозғалыс және ойын элементтері арқылы қызығушылықты арттырады.
- Танымдық процестер мен зейіннің шоғырлануын жақсартады.

- **Күтілетін нәтиже:**

- Балалар ойындар арқылы ақпаратты есте сақтай алады.
- Қайталау мен есте сақтау нәтижесінде олардың зейіні мен ойлау қабілеттері артады.
- Балалар тапсырмаларды қызығушылықпен және белсенді түрде орындайды.

- **Қажетті материалдар:**

- Суреттер мен карточкалар.
- Қимылдарды көрсетуге арналған ашық алаң.
- Визуалды материалдар мен интерактивті тақта.

- **Қорытынды:**

Ойын арқылы есте сақтау әдісі балалардың танымдық және есте сақтау қабілеттерін дамытуға бағытталған тиімді құрал болып табылады. Бұл әдіс ойын түрінде ұйымдастырылып, балалардың қызығушылығын арттырады және олардың танымдық процестерін жетілдіреді. Жас ерекшеліктеріне сай тапсырмалар балалардың оқу дағдылары мен шығармашылық қабілеттерін дамытады.

Сабақ-36. Есте сақтауды дамыту жаттығулары

Кіріспе:

Есте сақтау – мектепке дейінгі балалардың танымдық қабілеттерін дамытуда негізгі орын алатын маңызды процесс. Бұл жаста балалардың есте сақтау қабілеті қарқынды дамып, олардың оқу мен күнделікті өмірде қажетті ақпаратты қабылдап, есте сақтау қабілеті қалыптасады. Есте сақтауды дамыту жаттығулары визуалды, аудиалды және кинестетикалық әдістерді қолдана отырып, балалардың ақпаратты қабылдау және есте сақтау қабілеттерін жетілдіреді.

Мақсаты:

Есте сақтауды дамытуға бағытталған жаттығулар арқылы балалардың ақпаратты қабылдау, бекіту және қайта жаңғырту қабілеттерін дамыту.

Бағалау критерийлері:

- Баланың жаттығуларды орындау белсенділігі мен қызығушылығы.
- Ақпаратты есте сақтау және оны дұрыс қайта жаңғырту қабілеті.
- Жаттығулар барысында баланың зейін мен логикалық байланыстарды қолдануы.

Жаттығулар:

1. "Қандай сурет жоғалды?"

- **Мақсаты:** Балалардың визуалды есте сақтау қабілетін дамыту.
- **Мазмұны:** Балаларға 4-5 сурет көрсетіледі. Кейін бір сурет жойылып, балалар оның қайсысы екенін табады.
- **Орындау әдісі:**
 1. Балаларға суреттер көрсетіледі (мысалы, жүзім, мысық ойыншық, мектеп, аю).
 2. Бір сурет жойылады, ал балалар "Қай сурет жетіспейді?" деген сұраққа жауап береді.

• **Дескрипторлар:**

1. Жетіспейтін суретті анықтайды.
2. Есте сақтау қабілетін көрсетеді.
3. Қателіктер санын азайтады.

2. "Сөздерді есте сақта"

- **Мақсаты:** Баланың есту арқылы есте сақтау қабілетін жетілдіру.
- **Мазмұны:** Балаларға 3-4 сөзден тұратын тізбек айтылады. Олар сөздерді есте сақтап, қайталайды.

• **Орындау әдісі:**

1. Дефектолог балаларға сөздерді айтады (мысалы, алма, кітап, доп).
2. Балалар сөздерді қайталап айтады.
3. Сөздердің саны біртіндеп артады.

- Мысалы: Алмұрт → Үй → Стакан → Қоян.

• **Дескрипторлар:**

1. Сөздерді реттілікпен қайталайды.
2. Тыңдау қабілетін көрсетеді.
3. Қателіктер санын азайтады.

3. "Реттілікті тап"

- **Мақсаты:** Балалардың реттілікпен есте сақтау қабілетін дамыту.
- **Мазмұны:** Балаларға 3-4 әрекет немесе оқиға көрсетіледі. Олар реттілікті есте сақтап, оны қайталап айтып береді.

• **Орындау әдісі:**

1. Балаларға оқиғалардың реттілігі көрсетіледі (мысалы, таңертеңгі іс-әрекеттер: ояну, бет жуу, таңғы ас).

2. "Бұл әрекеттерді қайталап айт" деген тапсырма беріледі.

- **Мысалы:** Ояну → Бет жуу → Таңғы ас.

- **Дескрипторлар:**

1. Әрекеттердің реттілігін дұрыс анықтайды.
2. Логикалық байланыстарды сақтайды.
3. Жауаптарын жүйелі жеткізеді.

- **Әдістің артықшылықтары:**

- Балалардың есте сақтау және зейін қабілеттерін дамытады.
- Ақпаратты визуалды және аудиалды арналар арқылы бекітеді.
- Балалардың танымдық белсенділігін арттырады.
- Жаттығулар ойын түрінде ұйымдастырылып, қызығушылықты арттырады.

- **Күтілетін нәтиже:**

- Балалар ақпаратты тез қабылдап, оны есте сақтай алады.
- Жаттығуларды орындау барысында есте сақтау және зейін қабілеттері дамиды.
- Балалардың танымдық белсенділігі мен қызығушылығы артады.

- **Қажетті материалдар:**

- Суреттер мен карточкалар жиынтығы.
- Қарапайым қимылдарды көрсетуге арналған ашық алаң.
- Визуалды және аудиалды материалдарға арналған құралдар (интерактивті тақта немесе планшет).

- **Қорытынды:**

Есте сақтауды дамыту жаттығулары балалардың танымдық қабілеттерін жетілдіруге бағытталған тиімді әдістер жиынтығы болып табылады. Бұл жаттығулар арқылы балалардың есте сақтау, зейін және логикалық ойлау қабілеттері дамып, ақпаратты қабылдау және қайта жаңғырту қабілеттері жетіледі. Жаттығулардың ойын түрінде ұйымдастырылуы олардың қызығушылығын арттырып, оқу процесіне белсенді қатысуға ынталандырады.

МАЗМҰНЫ

КІРІСПЕ.....	2
Психикалық дамуы тежелген мектепке дейінгі балалардың есте сақтау қабілетін дамытуға арналған инновациялық әдістердің ғылыми негіздері.....	3
Психикалық дамуы тежелген балалардың есте сақтау қабілетін дамытуға арналған инновациялық әдістердің бағыты	5
Сабақ-1. Когнитивтік ойындар арқылы есте сақтау қабілетін дамыту әдісі	8
Сабақ-2. Мнемотехника әдісі.....	10
Сабақ-3. Заттарды жасыру және табу әдісі.....	12
Сабақ-4. Электронды ойындар арқылы есте сақтау қабілетін дамыту әдісі	14
Сабақ-5. Музыкалық-әуендік есте сақтау әдісі.....	16
Сабақ-6. Қимыл-қозғалысқа негізделген жаттығулар әдісі	18
Сабақ-7. Нейропсихологиялық есте сақтау қабілетін дамыту әдістері.....	20
Сабақ-8. Лабиринт әдістері.....	22
Сабақ-9. Сөздер тізбегін қайталау әдісі.....	24
Сабақ-10. Түстер пішіндер арқылы есте сақтау қабілетін дамыту.....	26
Сабақ-11. Әңгіме құрастыру әдісі	28
Сабақ-12. Ассоциация әдісі	30
Сабақ-13. Жұптық тапсырмалар әдісі	32
Сабақ-14. Ақпаратты визуализациялау әдісі	34
Сабақ-15. Мультфильмдер көрсету әдісі арқылы танымдық қабілеттерін дамыту ...	36
Сабақ-16. Дыбыстық сәйкестендіру әдісі.....	38
Сабақ-17.Пазлдар жинау әдісі	40
Сабақ-18. Түстерді топтастыру арқылы есте сақтау әдісі.....	42
Сабақ-19. Суреттер арқылы әңгіме құрастыру әдісі.....	44
Сабақ-20. Видеофрагменттерді талдау әдісі	46
Сабақ-21. Ретпен орналастыру әдісі	48
Сабақ-22. Қайталау техникасын қолдану әдісі	50
Сабақ-23.Орындарын тап әдісі	52
Сабақ-24. Тақырыптық әңгімелер әдісі.....	54
Сабақ-25. Интерактивті тақталарды қолдану арқылы есте сақтау қабілетін дамыту	56
Сабақ-26. Символдарды орналастыру әдісі	58
Сабақ-27. Визуалды сәйкестендіру әдісі.....	60
Сабақ-28. Ойыншықтарды есте сақтау әдісі.....	62
Сабақ-30. Сурет арқылы әңгіме құрау техникасы.....	66
Сабақ-31. Қайталау техникасы	68

Сабақ-32. Интерактивті платформаларды қолдану әдісі	70
Сабақ-33. Әрекеттер тізбегін жаттау әдісі	72
Сабақ-34. Логикалық ойын әдісі	74
Сабақ-35. Ойын арқылы есте сақтау әдісі.....	76
Сабақ-36. Есте сақтауды дамыту жаттығулары.....	78
ПАЙДАЛАНҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ	82

ПАЙДАЛАНҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

Ұстаздарға арналған:

1. С. Жұмабекова. «Психикалық дамуы тежелген балаларға арналған арнайы педагогика». Алматы: Өлке, 2019 жыл, 320 бет.
2. Г. Уәйісова. «Инклюзивті білім беру: Психологиялық-педагогикалық негіздері». Астана: Фолиант, 2020 жыл, 280 бет.
3. Л. С. Выготский. «Балалардың танымдық дамуындағы психологиялық негіздер». Мәскеу: Просвещение, 2005 жыл, 256 бет.
4. А. Р. Лурия. «Есте сақтау қабілетін дамытудың нейropsychологиялық аспектілері». Мәскеу: Наука, 2002 жыл, 312 бет.
5. М. Ж. Жұмабаев. «Психикалық дамуы тежелген балалардың психологиясы». Алматы: Қазақ университеті, 2016 жыл, 400 бет.
6. Г. С. Сүлейменова. «Инновациялық әдістер арқылы когнитивті қабілеттерді дамыту». Алматы: Рауан, 2018 жыл, 310 бет.
7. Т. Т. Тәжібаев. «Педагогикалық психология: Ерекше балаларды оқыту бағыттары». Алматы: Мектеп, 2012 жыл, 350 бет.
8. А. Б. Айтбаева. «Ерекше балалардың есте сақтау қабілетін дамыту әдістемесі». Алматы: Ғылым, 2017 жыл, 290 бет.
9. Н. Назарбаев. «Қазақстандағы инклюзивті білім беру және инновациялық тәсілдер». Астана: Елорда, 2014 жыл, 220 бет.
10. Е. М. Меңлібекова. «Психикалық дамуы тежелген балалардың когнитивті қабілеттерін зерттеу». Алматы: Білім, 2018 жыл, 275 бет.

Ата-аналарға арналған:

1. А. Қ. Құнанбаева. «Ерекше балалардың даму ерекшеліктері мен ата-ана рөлі». Алматы: Қазақ университеті, 2015 жыл, 200 бет.
2. М. Ә. Әбдіқалықова. «Балалардың есте сақтау қабілетін дамытуға арналған әдістемелер». Астана: Фолиант, 2017 жыл, 180 бет.
3. С. М. Мұхамбетжанова. «Психикалық дамуы тежелген балалардың дамуындағы ата-ана ықпалы». Алматы: Рауан, 2016 жыл, 210 бет.
4. Г. Т. Әбдікерімова. «Үй жағдайында когнитивті қабілеттерді дамыту». Алматы: Мектеп, 2018 жыл, 190 бет.
5. Л. М. Сейітова. «Ата-ана мен ерекше баланың өзара қарым-қатынасы». Астана: Елорда, 2017 жыл, 220 бет.
6. Н. Ә. Бекенова. «Когнитивті қабілеттерді дамытудың практикалық әдістері». Алматы: Ғылым, 2013 жыл, 205 бет.
7. А. С. Жұмаділова. «Ерекше балалардың ата-аналарына арналған нұсқаулық». Алматы: Білім, 2015 жыл, 195 бет.
8. М. К. Әлімжанова. «Үй жағдайында психикалық дамуы тежелген балалардың есте сақтау қабілетін дамыту». Алматы: Өлке, 2018 жыл, 185 бет.

Балаларға арналған:

1. Г. М. Әбілқасымова. «Есте сақтау қабілетін дамытатын ойындар мен жаттығулар». Алматы: Мектеп, 2020 жыл, 50 бет.
2. А. Қ. Сейітқұлова. «Психикалық дамуы тежелген балаларға арналған танымдық шеберхана». Алматы: Білім, 2019 жыл, 45 бет.

3. Н. Қ. Мұқашев. «Қызықты когнитивті жаттығулар». Астана: Фолиант, 2021 жыл, 60 бет.
4. С. Ә. Айманова. «Психикалық дамуы тежелген балаларға арналған есте сақтау сабақтары». Алматы: Өнер, 2018 жыл, 55 бет.
5. К. Р. Исатаева. «Логикалық ойындар арқылы есте сақтау қабілетін дамыту». Астана: Елорда, 2019 жыл, 70 бет.
6. Ж. Е. Сұлтанова. «Балаларға арналған есте сақтау қабілетін жетілдіру құралдары». Алматы: Білім, 2018 жыл, 65 бет.
7. М. Т. Әлімжанов. «Көңілді жаттығулар әлемі». Алматы: Мектеп, 2022 жыл, 75 бет.
8. Қ. С. Бекенова. «Есте сақтау қабілетін арттыруға арналған шығармашылық әдістер». Алматы: Өлке, 2020 жыл, 80 бет.